Estrelanvuoristokoiran jalostuksen tavoiteohjelma 2021-2025

Estrelanvuoristokoira

Jalostuksen tavoiteohjelma vuosille 2021 - 2025

Hyväksytty Estrelanvuoristokoirat ry:n kokouksessa: 29.3.2014

Hyväksytty Suomen Seurakoirayhdistys ry:n kokouksessa: 28.4.2014

Hyväksytty Suomen Kennelliiton Jalostustieteellisessä toimikunnassa: 26.5.2015

Päivitys hyväksytty Suomen Kennelliiton Jalostustieteellisessä toimikunnassa X.X.XX

Tekijät: Nina Holmström, Susanna Thomander sekä Estrelanvuoristokoirat Ry:n hallitus 2014

Päivityksen tekijät: Nina Holmström, Titta Fonselius, Nina Kilpinen, Erika Sundholm sekä Katja Tähkänen

Huom! JTO:ssa käytettyjä kuvia ei saa lainata ilman lupaa

Copyright Estrelanvuoristokoirat ry

Sisällys

1. YHTEENVETO 5
2. RODUN TAUSTA 6
2.1. Rotuominaisuuksien kehittyminen 6
2.2. Historiaa 7
3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA 9
4. RODUN NYKYTILANNE 10
4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja 10
4.1.1 Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta 22
4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet 23
4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta 23
4.2.2 Jakautuminen näyttely- ja käyttölinjoihin 23
4.2.3 PEVISA-ohjelmaan sisällytetty luonteen tai käyttäytymisen arviointi 23
4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa 23
4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet 31
4.2.6 Kotikäyttäytyminen ja lisääntyminen 33
4.2.7 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta 35
4.3. Terveys ja lisääntyminen 35
4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet 35
4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet 42
4.3.3 Rodussa yksittäistapauksina todetut sairaudet 45
4.3.4 Yleisimmät kuolinsyyt 47
4.3.5 Lisääntyminen 50
4.3.6 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet 51
4.3.7 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä 51
4.4. Ulkomuoto 53
4.4.1 Rotumääritelmä 53
4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset 55
5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA 58
5.1 Edellisen jalostuksen tavoiteohjelman tavoitteiden toteutuminen 58
5.2 Jalostukseen käytettyjen koirien taso 59
5.3 Jalostussuositusten ja PEVISA:n seuranta ja arviointi 63
6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS 64
6.1 Jalostuksen tavoitteet 64
6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille 66

6.3 Rotujärjestön toimenpiteet 66
6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin 68
6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta 71
7. LÄHTEET 72
8. LIITTEET 72

1.YHTEENVETO

Estrelanvuoristokoira kuuluu Iberian niemimaan ikivanhoihin laumaa vartioiviin paimenkoiriin. Se on isokokoinen, epäluuloisesti vieraita kohtaan suhtautuva laumanvartijarotuihin kuuluva koira. Estrelan suosio ei ole koskaan ollut kovin korkealla, johtuen sen ominaisuuksista, joiden vuoksi se ei usein sovellu kerrostaloon tai taajama-alueelle asumaan, vaan se soveltuu parhaiten maaseudulle tai haja-asutusalueille. Näitä ominaisuuksia ovat haukkumisena ilmenevä vartiointi sekä epäluuloisuus, jonka vuoksi se ei yksin ollessaan ole vieraiden ihmisten käsiteltävissä. Omistajan läsnä ollessa sen tulee kuitenkin olla vieraidenkin käsiteltävä.

Koska Estrelanvuoristokoirat ry edustaa näin harvalukuista rotua, on yksi sen haastavimmista tehtävistä huolehtia rodun jalostuspohjan säilyttämisestä ja laajentamisesta. Tämä tuleekin vaatimaan yhdistykseltä panostusta kasvattajien yhteistyön tiivistämisen ja kouluttamisen muodossa tulevina vuosina. Yhdistyksen pieni koko, kasvattajien vähentyminen sekä rodun kiinnostuksen hiipuminen asettaa omat haasteensa rodun tulevaisuudelle.

Estrelan perintöä laumaa vartioivana koirana tulee kunnioittaa ja pyrkiä pitämään tulevaisuudessakin huolta rodun käyttökelpoisuudesta sen alkuperäiseen tehtävään laumanvartijana.
Estrelan tulee olla perusterve, rakenteellisesti vahva, kestävä ja ketterä koira. Sillä on taipumus keskinkertaisiin linjoihin, eikä sen tule olla liioiteltu minkään suhteen.

Estrelan ainutlaatuinen ulkonäkö on pyrittävä säilyttämään muuttumattomana. Sen tulee omata oikeanlaiset pienet, ohuet, kolmiomaiset, kärjistään pyöristyneet, taaksepäin taittuvat korvat, joissa sisäreuna on näkyvissä. Väärän mallinen, roikkuva ja paksunahkainen korva vaarantaa koiran työskentelyn alkuperäisessä tehtävässään, sillä siihen on petoeläimen helppo tarttua näin rampauttaen koiran toiminta ja puolustautumiskykyä. Sen tulee olla vahva rungoltaan ja iso kooltaan, jotta se pystyy fyysisesti puolustamaan vartioimaansa, mutta toisaalta sen on kuitenkin oltava nopea, notkea ja ketterä, jotta se pystyy liikkumaan vapaasti vaikeammassakin maastossa ja yllättävissä tilanteissa.

Oikeanlaisesta estrelan luonteesta on myös huolehdittava. Oikeanlaisen luonteen omaava estrela ei ole arka vaan epäluuloinen tai pidättyväinen vieraita kohtaan, kuitenkin täysin käsiteltävissä oleva omistajan läsnä ollessa, omaa perhettään kohtaan todella rakastava ja kaikkensa antava ja tutuille ihmisille mukava tuttavuus. Oikeanlaisen luonteen omaava estrela ei myöskään ole millään lailla aggressivinen vieraita kohtaan muulloin kuin omistajansa poissa ollessa, omalla reviirillään ja tällöinkin se turvautuu aggressioon viimeisenä vaihtoehtona.

Yhdistyksen pyrkimyksenä on huolehtia rodunomaisen luonteen sekä ulkomuodon säilymisestä ja riittävästä geneettisestä vaihtelusta. Yhdistys pyrkii lisäämään ja parantamaan muiden maiden välistä tiedonkulkua ja yhteistyötä joka saralla.
Tämän jalostuksen tavoiteohjelman tarkoituksena on toimia rodun harrastajien ja kasvattajien, sekä muiden siitä kiinnostuneiden tiedonlähteenä, sekä Suomen estrelanvuoristokoirien kantaa eteenpäin vievänä oppaana.

2. RODUN TAUSTA

2.1 Rotuominaisuuksien kehittyminen

Seuraava on suora lainaus Urmas Purolan suomentamasta Roger F. Pye:n kirjasta Estrela Mountain dog joka julkaistu alun perin 1980.

”Ominaisuudet, jotka mahdollistivat koiran kunnollisen työskentelyn sen elinolosuhteissa, kehittyivät hitaasti vuosisatojen kuluessa. Sen oli välttämättä oltava suuri, erittäin voimakas ja kestävä koira, koska sen piti pystyä taistelemaan suden kanssa ja tämä vaati syvää leveää rintaa, missä oli paljon tilaa sydämen ja keuhkojen työskennellä kunnolla sekä vahvaa, laajaa ja lihaksikasta selkää ja kupeita. Siitä huolimatta sen kokoa rajoitti jossain määrin tarve liikkua ketterästi tiedusteluretkillä vuoristoisessa maastossa solineen, kivikkoineen sekä tulkoon sanotuksi, köyhä ruokavalio, minkä paimen pystyi tarjoamaan. Tällä koon rajoittumisella oli jonkin verran vaikutusta sen raajoihin, sillä vaikka se ilmeisesti tarvitsikin hyväluustoisia ja lihaksikkaita raajoja vuorten rinteillä liikkumiseen, takajaloilla ei ollut taipumusta asettua rungon alle, kuten usein laita suurilla koirilla (erotuksena pelkästään korkeista koirista), että ne pystyisivät kannattamaan suurta painoa, vaan näiden raajat saattoivat olla runsaasti kulmautuneet antamaan niille niin välttämätöntä ketteräliikkeisyyttä.

Voimakas suu, missä pitkät raatelevat leuat ja suuret voimakkaat hampaat, olivat olennaisia vaatimuksia sen sodassa sutta vastaan, samoin sillä oli taipumus kasvattaa vihollisen varalta tukeva nahkapoimu tai paksu karvakaulus kurkun alle ja ympärille (usein isännän piikikkäällä rautapannalla vahvistettuna) Kuitenkin kaikki löysä nahka, varsinkin suun ja kurkun tienoilla, joka saattaisi sudelle kiinnikäymiskohdan, oli selvä haitta. Useimmista karjakoiraroduista huomaamme, että ne aika ajoin pitävät korviaan luimussa takana ja saattaa olla, että verrattain pienet taakse kääntyneet korvat olivat Estrelan paimenten arvostamia ja etsimiä aivan samasta syystä, sillä itse asiassa, jos koiralla oli suuret roikkuvat korvat, paimen usein typisti ne ja toisinaan myös hännän. (Huomaa kuitenkin, että ainakaan 20-luvulla ei taakse kääntyneitä korvia vielä pidetty rodulle ominaisena piirteenä)

Energiaa säästääkseen se kehitti helpon, melko pomppivan hölkkäaskeleen, mikä mahdollisti huomattavien matkojen taittamisen mahdollisimman pienellä voimalla. Se myös kasvatti runsaasti karvaa varpaiden ja polkutyynyjen väleihin suojatakseen jalkojaan lumelta ja vuoriston irtokiviltä sekä antamaan paremman jalansijan epätasaisella alustalla. Sen pitkä paksu häntä toimi vastapainona äkillisissä suunnanvaihdoksissa.
Suojaksi äärimmäistä kosteutta ja kylmyyttä vastaan, joissa sen piti pitkiäkin aikoja elää, se kasvatti paksun, tiheän (mutta alun perin oletettavasti melko lyhyen) turkin, mutta tästä oli omat haittansa kesällä, sillä vaikka olosuhteet olivatkin melko siedettävät ylemmillä tasanteilla viileämmässä ilmastossa ja turkki kesäksi harvenneena, alempana se kärsi suuresti kuumuudesta ja tyypillisellä estrelalla on säilynyt selvä taipumus hakeutua kesällä mahdollisuuksien mukaan viileimpiin ja varjoisimpiin paikkoihin makaamaan.
Luonteeltaan se oli, paitsi leppymätöntä vihaa sutta kohtaan luonnostaan epäluuloinen ja varuillaan oleva vieraita kohtaan, varoittaen äänekkäästi heidän lähestymisestään valmiina tarpeen vaatiessa myös kovempiin otteisiin, mutta rinnan sen omiin ja isännän mahdollisiin vihollisiin kohdistuvan raivokkuuden kanssa kulki syvä, joskin hieman epätarkka, kiintymys ja uskollisuus sitä ihmistä kohtaan, jonka kanssa se vuoriston yksinäisyydessä kuukausikaupalla yhdessä eli. Sen rauhallinen vakaa katse on hyvin samanlainen kuin laajoilla tasangoilla elävien.”

2.2 Historiaa

Legenda kertoo tämän näköisen koiran taistelleen roomalaisia vastaan portugalilaisten paimenten, Viriatojen rinnalla jo vuonna 200 eaa. Totta tai ei, niin tunnettu runoilija Bras Garcia de Mascarenhas kuvaa viriatojen koiria tähän tapaan:

”*Rennot lavat, paheksuvat silmät,*
laskevat huulet, musta nenä, karvainen kuono, typistetyt korvat, kiertyneet kynnet,
vahvat jalat ja tassut, roteva runko, jykevät lonkat, vahva leuka,
tuuhea häntä, lyhyt sekä vahva kaula ja lanteet.”

Osuva kuvaus estrelanvuoristokoirasta 1600-luvulta.

Estrelan vuoristo on Portugalin korkein kohta, 1981m merenpinnan yläpuolella. Vuoristo oli erinomainen asuinpaikka Iberian sudelle ja aikoinaan susikanta oli erittäin tiheä tällä alueella. Ruskea karhu on tänä päivänä hävinnyt alueelta, mutta niitäkin on aikanaan elänyt runsaasti Estrelan vuoristossa.
Estrela-vuorten paimenien täytyi joka päivä vaeltaa ylös vuorella sijaitseville laidunmaille. Paimenet karjoineen joutuivat usein susilaumojen hyökkäysten kohteiksi. Tämän johdosta paimenet tarvitsivat turvakseen vahvan ja rohkean koiran, joka puolusti heitä ja laumaa petojen hyökkäyksiltä sekä ryöstäjiltä. Tämän koiran tuli olla vahva rungoltaan ja iso kooltaan, mutta kuitenkin nopea ja notkea. Sen piti pystyä tappelemaan ja toisaalta liikkumaan vaikeassa maastossa. Koiran tuli olla myös erittäin viisas ja sitkeä selvitäkseen Estrelan vuorten vaikeissa ja ankarissa olosuhteissa. Tärkeää oli myös se, että koira oli perusterve pystyäkseen toimimaan tehtävässään. Koiran tuli olla aina valmis puolustamaan omistajaansa ja laumaansa.
Rodusta tuli juuri tällainen kahdenlaisen ”valinnan” ansiosta. Yhtäältä valintaa teki ihminen risteyttämällä ainoastaan yksilöitä, jotka olivat heidän mielestään parhaita tehtävässään. Toisaalta luonto taas hoiti valintansa karulla tavallaan, sillä vain vahvimmat ja terveimmät yksilöt säilyivät hengissä.

Estrelanvuoristokoiralle kehittyi kaksi erilaista karvatyyppiä, lyhyt- ja pitkäkarvainen. Pitkäkarvainen koira oli yleisempi Manteigasin alueella, kun taas lyhytkarvaiset olivat suositumpia Seian ja Gouveian alueilla. Tänä päivänä pitkäkarvainen tyyppi on paljon yleisempi, kun taas lyhytkarvainen versio on harvinainen jopa Portugalissa. (Suomeen on vuoden 2013 loppuun mennessä rekisteröity yksi (1) lyhytkarvainen estrela).
Paimenet varustivat koiransa metallisilla piikkipannoilla suojatakseen koirien niskaa ja kurkkua hyökkäyksiltä. Samasta syystä koirilta typistettiin myös korvat. Koirat vartioivat laumoja 2-6 koiran ryhmissä. Koirat jätettiin päiviksi yksinään karjan kanssa laidunmaille, jossa ne jatkuvasti tarkkailivat ympäristöään lauman yläpuolisilta piilopaikoilta. Illan tullen koirat palasivat lauman kanssa kotiin. Koirat nukkuivat lähellä karjaa ja samalla ne puolustivat ja vahtivat omistajiaan. Toisinaan koiria käytettiin ”vetojuhtina” kärryille, joissa kuljetettiin mm. maitoa ja juustoa.
1900-luvun alussa sudet ja karhut alkoivat käydä harvinaisiksi Estrelan vuoristossa ja laumanvartijakoirat kävivät tarpeettomiksi. Tämä oli kohtalokasta estrelanvuoristokoiralle.
Haukkujan virkaa pystyi hoitamaan pienempikin koira, joka ei syönyt niin paljoa. 1970 - luvulle tultaessa rotu oli alkanut menettää jalansijaansa paimenten työkoirana ja oli häviämässä. Onneksi oli kuitenkin muutamia ihmisiä, jotka halusivat säilyttää tämän jalon ja kauniin rodun. Nämä ihmiset valitsivat yksilöt ja tyypin, joita jalostivat ja joista loivat pohjan sille, mikä estrelanvuoristokoira on tänä päivänä.
Estrelanvuoristokoirien käyttötarkoitus eri maissa tänä päivänä on melko yhtenäistä, koirat toimivat pääasiassa seurakoirina mutta niitä käytetään myös eläinten ja omaisuuden vartioimiseen vieläkin. Suomessa työkäytössä olevat estrelat vartioivat mm. lammastiloilla, hevostalleilla, lintufarmeilla sekä turkistiloilla.

Virkistysmatkailun lisäännyttyä rotu alkoi käydä tutuksi tavalliselle portugalilaiselle ja joitakin yksilöitä päätyi herraskartanoihin. Herraskartanoista rotu löysi tiensä näyttelykehiin.
Ensimmäinen rotumääritelmä estrelanvuoristokoirasta laadittiin vuonna 1933. Rotumääritelmän laati professori Manuel Marques.

Rotumääritelmän julkaisu antoi kasvattajille rajat ja tavoitteet, joiden mukaan jatkaa jalostustyötä kohti homogeenisempaa tyyppiä. Viralliseksi roduksi FCI hyväksyi estrelanvuoristokoiran 11.1.1967.
Pikkuhiljaa rotu alkoi tulla tutuksi myös ulkomailla. Iso-Britannia ja Hollanti olivat ensimmäiset maat, joihin estrelanvuoristokoira levisi 1970- luvulla.

Lammaspaimen *Sabugeiro* koirineen

Työkoirat syömässä ateriaansa. (huomaa pannat)

Kuvat kirjasta: Roger F. Pye: Estrela mountain dog

Suomeen ensimmäinen estrelanvuoristokoira saapui 1984. Ensimmäiset tuonnit olivat Ruotsista, urokset Agaius Barito jaBerry sekä narttu Agaius Bernita. Suomeen on tuotu ja rekisteröity yhteensä vuosien 1984 – 2013 välisenä aikana 57 pitkäkarvaista ja 1 lyhytkarvainen estrela. Koirat on tuotu Norjasta, Ruotsista, Iso-Britanniasta, Hollannista, Ranskasta, Tšekistä, Slovakiasta sekä Portugalista.

Suomen estrelakanta on peräisin 10 uroksesta ja 9 nartusta.
Urokset:
Beethoven Encarnado v. Castelo Branco, Cardo do Vale do Poco, Dalbohundens Hoss, Dykebo`s Fogo de Artificio, Dykebo`s Irmao Ignis, Kai v.d Tafelronde, Karabas Caloroso Cabeludo Crapula, Louvado de Borosi, Maio dos Montes Herminios, Nero da Casa Redonda.
Nartut:
Agaius Bernita, Agaius Happy Doggy, Agaius Red Cheritha, Alva da Pichera av Bicess, Ana dos Montes Herminios, Flor Finlandes do Rio Zezere, Hoffen –Hill`s Estrela Ewie, Karabas Rapariga Ridente, Karabas Rapariga Riquissimo.

Rodun kasvattajaveteraaneihin Suomessa kuuluu kennel Li'l Folks joka aloitti pitkäkarvaisten estrelanvuoristokoirien kasvattamisen 1989. Syntynyt pentue oli Suomen ensimmäinen. Kennel Li'l Folksin kantakoirat olivat ruotsalaistaustaisia. Vuoden 2013 loppuun mennessä Li'l Folks kennelistä on lähtenyt maailmalle 92 pentuetta. Monien suomalaisten kasvattajien kantakoirat ovat peräisin Li'l Folks kennelistä.

Yli 5 pentuetta ovat kasvattaneet kennel Louvados 18 pentuetta, kennel Steppen Hill's 9 pentuetta, kennel Metkumutkan 6 pentuetta ja kennel Begados'es 6 pentuetta.
Kasvattajatilastoon on otettu mukaan kaikki kasvattajat, jotka kasvattaneet rotua vuosien 1989–2013 välillä.

Taulukko 1: Kasvattajat vuoden 2019 loppuun mennessä. FI MVA sarake kertoo Suomen muotovalioiden määrän. Kasvattajat on listattu vuosien 2014–2019 välisistä pentueista. Lähde: Koiranet 19.5.2020

Kennel	Pentueet	Pennut	1. pentue	Viim. pentue	FI MVA
ESTA NOCHES	3	21	2006	2014	4
GLADLYSTONES	8	57	2008	2017	5
HISPANICON	4	15	2007	2014	5
METKUMUTKAN	7	48	2008	2014	2
STEPPEN HILL'S	13	81	2001	2020	13

"Harvat koirat ovat niin täysin elinympäristönsä tuote kuin estrela, joka ei ole niinkään koira kuin elämäntapa (elämäntapa, joka ei ehkä kovinkaan kauan säily ennallaan), ja elleivät ihmiset ymmärrä edes jotain sen kaikista vivahteista, he eivät koskaan pysty saamaan oikeaa tuntumaa rotuun. "
(Roger F. Pye kirjassaan Estrela mountain dog)

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Estrelanvuoristokoirat ry:n perustamiskokous pidettiin 22.11.1986 ja yhdistysrekisteriin se on merkitty 28.10.1997 kotipaikkana Tampere.
Rotujärjestönä toimii Suomen Seurakoirayhdistys ry – Finska Sällskapshundsförening rf.

Estrelanvuoristokoirat ry:n säännöissä (liite 1) kerrotaan muun muassa, että yhdistyksen tarkoituksena on kehittää rodun harrastusta koko maassa ja edistää yhdessä rotujärjestön kanssa rodun tunnetuksi tulemista, rodun jalostusta, rodun harrastajien yhteistoimintaa ja tietojen vaihtoa. Yhdistys järjestää tapahtumia, sekä ohjaa rodun jalostusta ja terveystilanteen kehittymistä. Se julkaisee vähintään kaksi kertaa vuodessa ilmestyvää Estrela-lehteä. Lehti toimii jäsenistön yhteys- ja tiedotuskanavana. Lehti sisältää rotua käsitteleviä artikkeleita, uutisia, näyttelyarvosteluita, terveystuloksia, ilmoituksia ja kuvia.
Yhdistys järjestää vuosittain jalostustarkastuksen, sekä vähintään joka toinen vuosi epävirallisen rekisteröidyille estrelanvuoristokoirille tarkoitetun Estrela Shown, johon voivat osallistua myös virheelliset yksilöt (esim. värivirheelliset tai kivesvikaiset). Yhdistys on myös järjestänyt rotumääritelmäpäivän, kasvattajapäivän sekä epävirallisen Karhunhaukku-tapahtuman, jossa etusija osallistumiseen oli estrelanvuoristokoirilla. Yksi estrelanvuoristokoira läpäisi kokeen. Yksi estrelanvuoristokoira on aikaisemmin osallistunut epävirallisen Karhunhaukku-tapahtumaan myös hyväksytyllä tuloksella (Estrelalehti 3/2011 sekä 4/2012).
Yhdistyksen pentuvälitys toimii kotisivujen sekä Estrela-lehden kautta.
Yhdistyksellä ei ole erillistä jalostustoimikuntaa, tarvittaessa jalostusasioissa voi kääntyä yhdistyksen hallituksen puoleen. Yhdistys pyrkii edistämään estreloiden jalostusta julkaisemalla näyttely- ja terveystutkimustulokset sekä sairauksiin liittyvää tietoa Estrela-lehdessä.

ORGANISAATIOKAAVIO

FCI
SKL
Suomen Seurakoirayhdistys – Finska Sällskapshundsförening ry
Estrelanvuoristokoirat ry • Hallitus o puheenjohtaja, 6 varsinaista jäsentä

Taulukosta kaksi (2) voimme tarkastella Estrelanvuoristokoirat ry:n jäsenmäärän kehitystä vuosien 2012 ja 2019 välillä. Kuten taulukosta huomataan, on jäsenmäärä viime vuosina ollut huomattavan laskusuuntainen ja yhdistyksessä tuleekin nyt miettiä, mitä jäsenmäärän kehitykselle olisi tehtävissä. Yksi mahdollisuus jäsenmäärän laskun selvittämiseen on esimerkiksi ”jäsentyytyväisyyskyselyn” tekeminen nykyisille jäsenille ja mahdollinen ”millaista uutta toimintaa toivoisit” kyselyn toteuttaminen.

Taulukko 2: Yhdistyksen jäsenmäärät vuosilta 2012–2019

Vuosi	Jäseniä	Vuosi	Jäseniä
2012	52	**2016**	60
2013	53	**2017**	47
2014	69	**2018**	41
2015	61	**2019**	45

4. Rodun nykytilanne

4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja

Estrelanvuoristokoira kuuluu harvalukuisiin rotuihin ympäri maailman. Kuten kohdassa 2. Rodun tausta jo mainittiin, Suomen Estrela-kanta pohjaa kymmeneen (10) urokseen ja yhdeksään (9) narttuun ja ensimmäinen estrela saapui Suomeen 1984.

Kuten taulukosta 3 ja 4 näemme, ovat estrelojen rekisteröinnit viimeisen 15 vuoden aikana pysyneet hyvin maltillisena vaihdellen välillä 20 – 86 koiraa. Nuo rekisteröintimäärät sisältävät myös Suomeen tuodut koirat, joita on vuosittain ollut 0 – 6 kappaletta. Koiranet jalostustietojärjestelmän mukaan Suomeen on kaiken kaikkiaan rekisteröity 1378 estrelanvuoristokoiraa 31.12.2019 mennessä.

Taulukko 3: Vuositilasto – rekisteröinnit 1998 – 2005, lähde: Koiranet 4.1.2014.

	1998	**1999**	**2000**	**2001**	**2002**	**2003**	**2004**	**2005**
Pennut (kotimaiset)	44	58	39	61	72	27	69	40
Tuonnit				1		3	1	2
Rekisteröinnit yht.	44	58	39	62	72	30	70	42
Pentueet	8	12	7	15	13	6	17	7
Pentuekoko	5,5	4,8	5,6	4,1	5,5	4,5	4,1	5,7
Kasvattajat	3	2	2	5	6	3	6	6
Jalostukseen käytetyt eri urokset								
kaikki	8	8	6	11	11	5	10	6
kotimaiset	7	6	4	9	9	4	8	6
tuonnit	1	2	2	2	2		1	
ulkomaiset	0	0	0	0	0	1	1	0
keskimääräinen jalostuskäytön ikä	4 v 1 kk	4 v 4 kk	4 v 9 kk	3 v 6 kk	5 v 8 kk	2 v 11 kk	3 v 2 kk	3 v 11 kk
Jalostukseen käytetyt eri nartut								
kaikki	8	12	7	15	13	6	17	7
kotimaiset	8	11	7	15	13	6	17	7
tuonnit		1						
keskimääräinen jalostuskäytön ikä	3 v 8 kk	3 v 2 kk	2 v 5 kk	2 v 7 kk	3 v 2 kk	4 v 4 kk	3 v 6 kk	2 v 11 kk

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Isoisät	9	10	11	13	12	10	15	9
Isoäidit	11	13	11	15	14	11	19	11
Sukusiitosprosentti	9,43 %	7,07 %	9,21 %	10,00 %	6,44 %	8,48 %	8,09 %	13,91 %

Taulukko 4: Vuositilasto – rekisteröinnit 2006 – 2013, lähde: Koiranet 4.1.2014.

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Pennut (kotimaiset)	70	31	81	51	35	39	19	24
Tuonnit	4	6	5	1	4	1	1	4
Rekisteröinnit yht.	74	37	86	52	39	40	20	28
Pentueet	10	6	13	6	5	7	3	4
Pentuekoko	7	5,2	6,2	8,5	7	5,6	6,3	6
Kasvattajat	7	5	8	6	4	6	2	3
Jalostukseen käytetyt eri urokset								
kaikki	6	5	9	5	4	5	2	3
kotimaiset	4	2	5	2	2	1	2	2
tuonnit	2	3	4	3	2	4		1
ulkomaiset	0	0	0	0	0	0	0	0
keskimääräinen jalostuskäytön ikä	3 v 9 kk	2 v 6 kk	2 v 8 kk	3 v 9 kk	3 v 1 kk	6 v 2 kk	3 v	3 v 11 kk
Jalostukseen käytetyt eri nartut								
kaikki	10	6	12	6	5	7	2	4
kotimaiset	10	6	11	5	5	5	2	3
tuonnit			1	1		2		1
keskimääräinen jalostuskäytön ikä	3 v 8 kk	3 v 2 kk	4 v	4 v	3 v 8 kk	5 v 9 kk	4 v 7 kk	3 v 6 kk
Isoisät	13	8	13	9	8	11	4	6
Isoäidit	14	10	16	10	9	11	4	6
Sukusiitosprosentti	6,20 %	3,72 %	5,21 %	2,74 %	1,73 %	0,44 %	1,89 %	2,12 %

Taulukko 4: Vuositilasto – rekisteröinnit 2014–2019, lähde: Koiranet 3.5.2020.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Pennut (kotimaiset)	23	15	7	14	0	0
Tuonnit	2	2	1	2	2	4
Rekisteröinnit yht.	25	17	8	16	2	4
Pentueet	4	3	1	2	0	0
Pentuekoko	5,75	5	7	7	0	0
Kasvattajat	4	3	1	2	0	0
Jalostukseen käytetyt eri urokset	4	2	1	2	0	0
Kaikki	4	3	1	2	0	0
Kotimaiset	3	2	1	2	0	0

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Tuonnit	1	1	0	0	0	0
Ulkomaiset	0	0	0	0	0	0
Keskimääräinen jalostuskäytön ikä	3 v 4 kk	8 v 1 kk	5 v 9 kk	7 v 1 kk	0	0
Jalostukseen käytetyt eri nartut	4	2	1	2	0	0
Kaikki	4	3	1	2	0	0
Kotimaiset	3	3	1	2	0	0
Tuonnit	1	0	0	0	0	0
Keskimääräinen jalostuskäytön ikä	2 v 6 kk	3 v 5 kk	5 v 11 kk	4 v 7 kk	0	0
Isoisät	6	6	2	4	0	0
Isoäidit	8	6	2	4	0	0
Sukusiitosprosentti	3,74 %	5,87 %	2,58 %	3,13 %	0	0

Vuosien 2006 – 2013 rekisteröintilukujen (taulukko 4 ja diagrammi 1) pohjalta katsottuna näyttäisi, että rekisteröintien määrä on voimakkaasti laskusuuntainen. Varsinkin harvalukuisissa roduissa rekisteröintien voimakas lasku on aina hälyttävää ja se sisältää riskin myös jalostuspohjan kaventumisesta. Vuosien 2014 – 2019 välillä rekisteröintien hiipuminen jatkuu edelleen ja riski jalostuspohjan kaventumiselle kasvaa.

Diagrammi 1: Rekisteröinnit 1998 – 2013, lähde: Koiranet 4.1.2014.

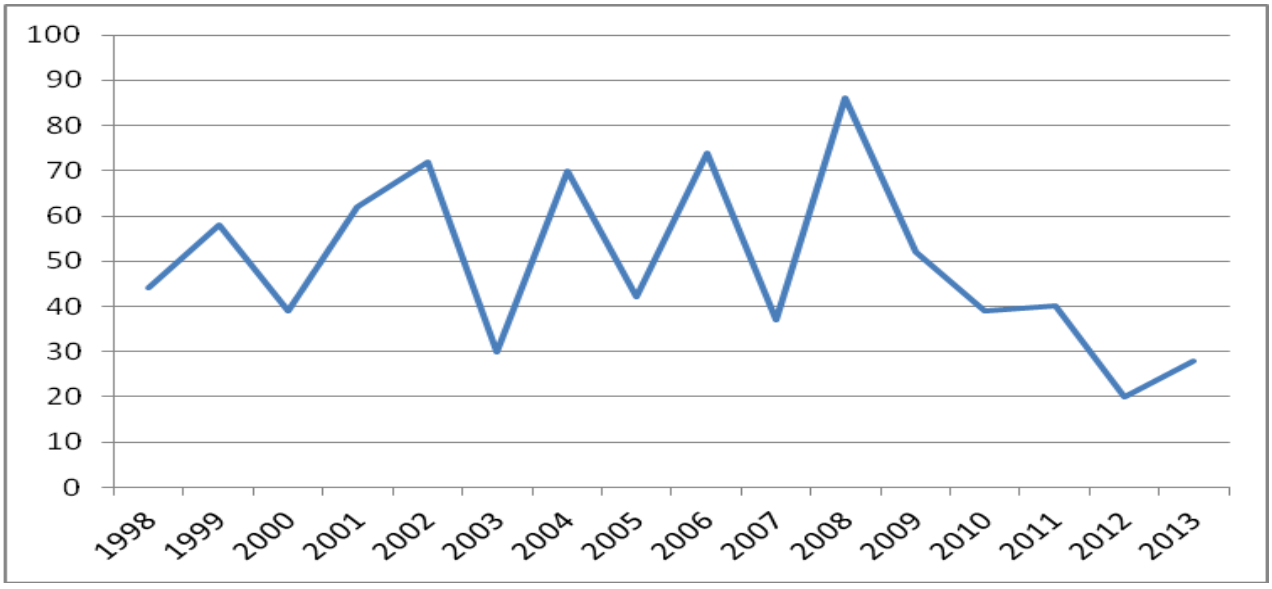

Diagrammi 2: Rekisteröinnit 2014 – 2019, lähde: Koiranet 3.5.2020.

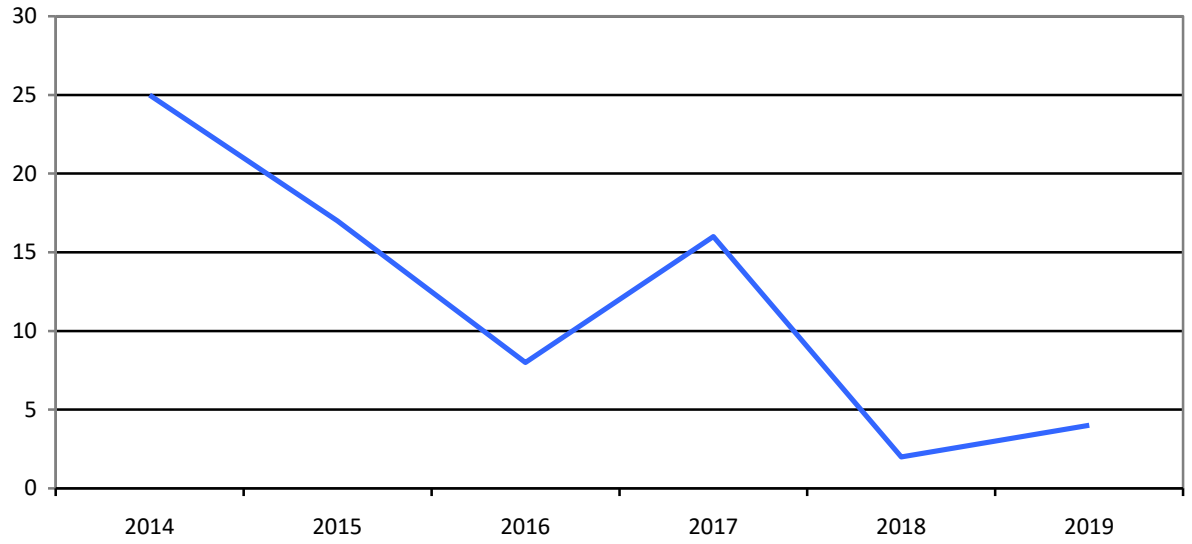

Vaikka estrelanvuoristokoira on hyvin vaativa rotu omistettavaksi ja harvalukuinen, ei sekään ole täysin säästynyt rekisteröimättömänä myytävien pentujen kiroukselta. Näissä rekisteröimättömissä pentueissa on se ongelma, että niitä yleensä kasvattavat ihmiset, joilla ei ole minkäänlaista kiinnostusta rotutyypillisen ulkonäön, luonteen tai terveyden säilyttämiseen sekä parantamiseen.

Estrelanvuoristokoiraa harkitsevan pennunostajan tulee muistaa, että mikäli koiralla ei ole rekisteröintitodistusta, se on sekarotuinen ja näin ollen koiran luonteesta, terveydestä tai ulkonäöstä ei ole minkäänlaisia takeita!

Taulukko 5: Tuonnit vuosina 2001 -2013 maittain. Lähde: Koiranet 5.1.2014.

Maa	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Portugali	0	0	1	1	1	1	2	5	0	2 1 lk	1	1	3
Ruotsi	0	0	2	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0

Norja	0	0	0	0	0	3	2	0	0	0	0	0	0
Englanti	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Slovakia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Hollanti	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tsekki	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0

Taulukko 6: Tuonnit vuosina 2014 -2019 maittain. Lähde: Koiranet 3.5.2020.

Maa	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Portugali	2	2	1	2	2	3
Ruotsi	0	0	0	0	0	0
Norja	0	0	0	0	0	0
Englanti	0	0	0	0	0	0
Slovakia	0	0	0	0	0	0
Hollanti	0	0	0	0	0	0
Tsekki	0	0	0	0	0	0

Niin kuin yllä olevasta taulukosta käy ilmi pääsääntöisesti estreloita tuodaan Suomeen eniten rodun alkuperämaasta Portugalista. Harmillisen vähän on kuitenkin käytetty jalostukseen Portugalista tuotuja koiria, vuoden 2008 viidestä tuonnista ainoastaan yhtä narttua ja yhtä urosta on käytetty jalostukseen. Ilmeisesti rekisteröintien lasku Suomessa saa ihmisiä tuomaan kotikoiraksi rodun alkuperämaasta. Ruotsista ja Norjasta on tuotu muutama koira vuosien saatossa. Myös Iso-Britanniasta, Slovakiasta, Hollannista sekä Tšekistä on tuotu Suomeen estreloita.

Ulkomailta saatujen lukujen pohjalta tarkastellaan estrelanvuoristokoiran rekisteröintejä maailmalla, voidaan todeta sen olevan maailmanlaajuisesti harvalukuinen rotu kotimaataan Portugalia lukuunottamatta. Rodun kotimaassa Portugalissa kanta näyttäisi olevan vahvimmillaan. Portugaliin on vuosien 1999–2012 rekisteröity pitkäkarvaisia 9552 yksilöä sekä lyhytkarvaisia 813 yksilöä. Huomioitavaa on myös, että Portugalissa tehdään edelleen rotuunottoja, sillä vuoristossa elää työtehtävissä huomattava määrä rekisteröimättömiä estrelanvuoristokoiria. (Suomessa rotuunottoja tehdään ainoastaan seuraaville roduille: australiankelpie, bordercollie, jackrusselinterrieri, lancashirenkarjakoira, lapinporokoira, plottinajokoira, suomenlapinkoira ja valkoinenpaimenkoira.) Ruotsissa on rekisteröity vuosien 1999 – 2013 välisenä aikana 167 pitkäkarvaista ja tuotu 16 pitkäkarvaista yksilöä, Slovakiassa on vuosien 2004 – 2013 välisenä aikana rekisteröity 57 pitkäkarvaista yksilöä, Ranskassa on vuosien 1999 – 2012 aikana rekisteröity 391 pitkäkarvaista yksilöä. USA:ssa on vuosien 1999- 2013 välisenä aikana rekisteröity 125 yksilöä. Lisäksi tiedämme, että Tšekissä, Hollannissa, Iso-Britanniassa ja Norjassa on estrelanvuoristokoiria, mutta valitettavasti näistä maista ei ole ollut tarkempia lukuja saatavilla.

Hallituksen tekemän sukutauluselvityksen pohjalta (liite 2) voidaan huomata monen sukutaulun näyttävän ensi silmäyksellä kohtalaisen hyvältä, kun muutamien sukupolvien perusteella tarkasteltu sukusiitosprosentti jää kohtalaisen alhaiseksi, mutta tutkittaessa sukutauluja hieman taaemmaksi, taustalta löytyvät usein samat koirat hieman eri järjestyksessä. Osassa vertailuun otettuja sukutauluja oli lisäksi nähtävissä, että sama koira kertaantuu hyvinkin voimakkaasti ollen yksilön jommankumman vanhemman taustalla sekä isän, että äidin takana. Kaikkien koirien sukutauluissa toistuvat koirat löytyvät yleensä ensimmäisen kerran neljännestä polvesta. Liitteessä 2 on tarkasteltu sukutauluja kymmeneltä hajaotannalla valitulta estrelanvuoristokoiralta, jotka ovat esimerkkejä suurimpien kotimaisten kasvattajien jalostustyöstä sekä kuudelta hajaotannalla valitulta tuontikoiralta, joista yksi on lyhytkarvainen. Tuontikoirat ovat Portugalista, Iso-Britanniasta, Norjasta sekä Tšekistä. Sukutauluista löytyvät koirat ovat valitettavasti ylikäytettyjä suomalaisessa estrelakannassa. Lisäksi tästä vertailusta huomataan myös, ettei tarvitse mennä koiran sukutaulussa kovinkaan kauas (4.-7. sukupolvi), kun muutama sama portugalilaista alkuperää oleva koira alkaa toistua taustalla. Tuontikoirien osalta on ilahduttavaa huomata niiden edustavan erilinjaisia koiria, tosin osista sukutauluja puuttuu paljon koiria, joten sukusiitosprosentit saattavat vääristyä hyvinkin voimakkaasti. Yksi tuontikoirista on vuorilta rotuun otetun uroksen jälkeläinen. Tämän tyyppisten tuontien kautta meidän on mahdollista saada erittäin kaivattua uutta geenimateriaalia Suomen kantaan. Tosin tuontikoirien osalta on hyvä pitää mielessä, ettemme tiedä niiden sukutauluista ja terveystilanteesta välttämättä riittävästi.

Portugalissa on muutamia runsaasti käytettyjä koiria, kuten esimerkiksi Gingao Do Cantaro Magro joka löytyy useimpien koirien sukutauluissa. Valitettavasti hyvinkin tiukka sukusiitos on edelleen suosittua Portugalissa, kuten myös sukutaulullisesti katsottuna köyhien yhdistelmien uusiminen.

Mikä sitten on tiukkaa sukusiitosta? Suomen Kennelliton kotisivuilla olevassa artikkelissaan MMT Katariina Mäki kirjoittaa sukusiitoksesta seuraavasti:

”*Sukusiitoksessa uros ja narttu ovat keskenään serkukset tai sitä läheisemmät sukulaiset. Sukusiitos kasvattaa riskiä perinnöllisten sairauksien esilletuloon.*

Sukusiitosaste tai -prosentti on todennäköisyys sille, että satunnaisesti valittu geenipari sisältää geenistä kaksi samaa alleelia (versiota), jotka ovat molemmat peräisin samalta esivanhemmalta. Saman esivanhemman tietty alleeli on siis tullut koiralle sekä isän että emän kautta. Tällainen geenipari on homotsygoottinen ja identtinen. Ilman sukusiitosta suurin osa yksilöiden geenipareista on heterotsygoottisia, jolloin haitalliset, usein resessiiviset alleelit pysyvät vallitsevan, normaalin alleelin peittäminä.

Sukusiitos vähentää heterotsygoottisia geenipareja

Koiran sukusiitosaste on puolet sen vanhempien välisestä sukulaisuussuhteesta. Isä-tytär -parituksessa jälkeläisten sukusiitosaste on 25 %, puolisisarparituksessa 12,5 % ja serkusparituksessa 6,25 %. Sukusiitos vähentää heterotsygoottisten geeniparien osuutta jokaisessa sukupolvessa sukusiitosasteen verran, joten esimerkiksi puolisisarparituksessa jälkeläisten heterotsygotia vähenee 12,5 %. Myös todennäköisyys haitallisten resessiivisten ongelmien esiintuloon on puolisisarparituksessa 12,5 %.

Koirilla on rotuja muodostettaessa käytetty runsaasti sukusiitosta. Sukusiitoksella pyritään tuottamaan tasalaatuisia ja periyttämisvarmoja eläimiä. Jos huonot alleelit esiintyvät kaksinkertaisina sukusiitoksen ansiosta, niin mikseivät hyvätkin. Toisaalta sukusiitettykin eläin siirtää vain puolet perimästään jälkeläisilleen, jolloin edulliset homotsygoottiset alleeliyhdistelmät purkautuvat. Lisäksi jokainen yksilö kantaa perimässään useita haitallisia alleeleja, joiden todennäköisyys tulla esiin jälkeläisissä kasvaa sukusiitoksen myötä, joten turvallisia sukusiitosyhdistelmiä ei ole.

Haitat alkavat näkyä kun sukusiitosaste ylittää 10 %

Tutkimuksissa on todettu sukusiitoksen haittavaikutusten alkavan näkyä eläimen sukusiitosasteen ylittäessä 10 %. Silloin todennäköisyys hedelmällisyyden ja elinvoiman heikkenemiseen kasvaa, ja nähdään esimerkiksi

lisääntymisvaikeuksia, pentukuolleisuuden nousua, pentujen epämuodostumia, vastustuskyvyn heikkenemistä sekä tulehdusalttiutta. Ilmiötä kutsutaan sukusiitostaantumaksi. Jos sukusiitosaste kasvaa hitaasti monen sukupolven aikana, haitat ovat pienemmät kuin nopeassa sukusiitoksessa eli lähisukulaisten yhdistämisessä.

Sukusiitosasteen suuruus riippuu laskennassa mukana olevien sukupolvien määrästä, joten vain sellaisia sukusiitosasteita voi verrata keskenään, jotka on laskettu täsmälleen samalla sukupolvimäärällä. Jalostuksessa suositellaan neljän-viiden sukupolven perusteella lasketun sukusiitosasteen pitämistä alle 6,25 %.

MMT Katariina Mäki 5.8.2013”

Kuten Suomen Kennelliitto, myöskään Estrelanvuoristokoirat ry ei suosittele pentueen viiden sukupolven mukaan lasketun sukusiitosprosentin ylittävän 6,25 % (JTO 2010–2014), mikä on verrattavissa serkusparitukseen. Kun pentueiden sukusiitosprosentin laskennassa käytetään Koiranet-jalostustietojärjestelmää, on muistettava pitää mielessä, että sen antama prosenttiluku yhdistelmälle on parhaimmillaankin vain hyvin viitteellinen ja suuntaa antava. Jalostustietojärjestelmän antama sukusiitosprosentti on aliarvio todellisuuteen nähden, sillä jalostustietojärjestelmä käyttää sukusiitosprosentin laskemisessa vaihtelevaa määrää sukupolvia eri koirien kohdalla, laskentaan käytetyistä sukutauluista puuttuu usein moniakin yksilöitä ja sama koira voi olla mukana sukutaulussa useammalla eri rekisteritunnuksella, jolloin järjestelmä tulkitsee sen aina eri yksilöksi.

On kuitenkin erittäin tärkeätä seurata sukusiitosprosentin kehittymissuuntaa, jotta pystytään seuraamaan mihin suuntaan rodun jalostuspohjan laajuus ja mahdolliset sairausriskit sekä lisääntymisongelmiin liittyvät riskit ovat menossa.

Kuten taulukoista 3 ja 4 sekä diagrammista 2 nähdään, on suomalaisten estrelanvuoristokoirien keskimääräinen sukusiitosprosentti ollut vuosia hälyttävän korkealla. Vasta vuodesta 2007 eteenpäin yhdistelmien keskimääräinen sukusiitosprosentti on saatu pysymään alle tuon suositellun 6,25 %. Alimmillaan se on ollut vuonna 2011. Tuolloin keskimääräinen sukusiitosprosentti jäi lukemaan 0,44 % huolimatta siitä, että kyseisenä vuonna Suomeen rekisteröitiin yhteensä 40 estrelanvuoristokoiraa.

Mikäli rodun sukusiitosaste pääsee liian korkeaksi, sillä on yleensä merkittäviä haittavaikutuksia niin koko rodulle, kuin sen yksilöillekin. Erilaiset perinnölliset sairaudet pääsevät paremmin esiin, mitä yhdenmukaisemmaksi (= homogeenisemmaksi) rodun geenipohja käy. Tällöin on tietysti huomattavasti todennäköisempää, että erilaisia sairauksia (varsinkin immunologisia kuten allergioita) sairastavien ja siten jalostuskäytön ulkopuolelle jäävien yksilöiden määrä rodussa kasvaa. Tästä taas aiheutuu se, että kun aina vain pienempi kanta on terveytensä puolesta käytettävissä jalostukseen, alkaa rodun geenipooli köyhtyä entisestään huomattavalla nopeudella. Aikaisemmin mainitun Katariina Mäen kirjoittaman artikkelin pohjalta voimme myös todeta, että korkean sukusiitosasteen rotuihin usein liittyy myös erilaisia lisääntymisongelmia sekä mahdollisia pentujen epämuodostumia. Joissain koiran jalostusta käsittelevissä kirjoissa ja artikkeleissa viitataan myös siihen, että korkea sukusiitos mahdollisesti pienentäisi ja keventäisi” rodun yksilöiden ulkoista olemusta.

Diagrammi 2: Keskimääräisen sukusiitosprosentin kehitys Suomen kannassa 1998–2013, lähde: Koiranet 4.1.2013.

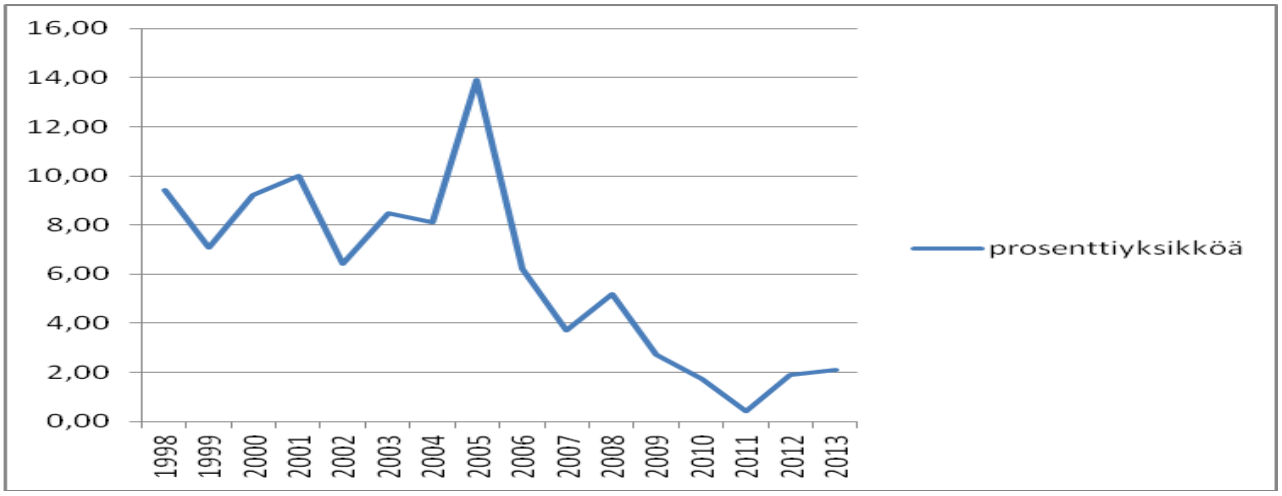

Diagrammi 2: Keskimääräisen sukusiitosprosentin kehitys Suomen kannassa 2014–2019, lähde: Koiranet 3.5.2020.

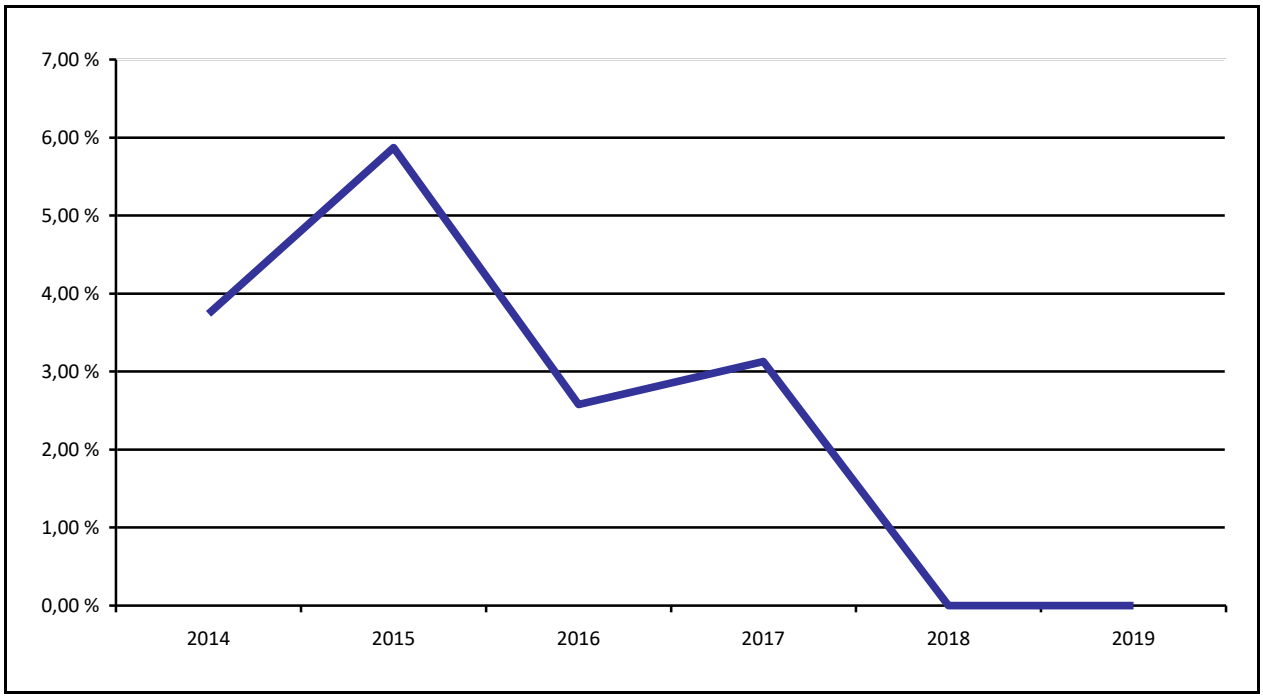

Jotta estrelanvuoristokoirien sukusiitosasteen kehityssuunta saataisiin pysymään viime vuosien kaltaisena, tulee kasvattajien tehdä tiivistä yhteistyötä keskenään ja yhdistyksen kanssa, jotta syntyvistä pentueista saataisiin tältäkin osin mahdollisimman hyvin rodun jalostusta palvelevia tuloksia. Näin harvalukuisessa rodussa, kuin estrelanvuoristokoira, täytyy muistaa matadorijalostuksen suuret riskit ja välttää sitä mahdollisuuksien mukaan.

Ideaalipopulaatiossa jokaiselle jalostukseen käytettävälle nartulle käytetään eri urosta. Näin taataan mahdollisimman laajana pysyvä geenipohja rodun sisällä. Todellisuudessa tälläistä populaatiota ei

maailmasta löydy, mutta se ei tarkoita sitä, etteikö siihen voitaisi koiran jalostuksessakin pyrkiä. Tietysti on myös muistettava, että erityisesti harvalukuisessa rodussa, kuten esimeriksi estrelanvuoristokoira, ideaalipopulaation toteuttaminen on käytännössä erittäin haastavaa.

Taulukoista 3 ja 4 ja diagrammista 3 näemme, että estrelanvuoristokoirissa on vuosien 1998-2013 aikana lähes kaikkina vuosina käytetty joitain uroksia useammalle kuin yhdelle nartulle. Vain vuonna 2012 on kumpikin jalostukseen käytetyistä nartuista astutettu eri uroksella. Vuonna 2014 on jokainen narttu astutettu eri uroksella. Vuonna 2015 ja 2016 on kumpikin jalostukseen käytetyistä nartuista astutettu eri uroksella. Vuonna 2017 toisen nartun kohdalla tehty uusintayhdistelmä, toiselle nartulle on käytetty eri urosta. Vuonna 2018 ja 2019 ei ole syntynyt yhtään pentua.

Diagrammi 3: Jalostukseen käytetyt eri urokset ja nartut 1998- 2013.

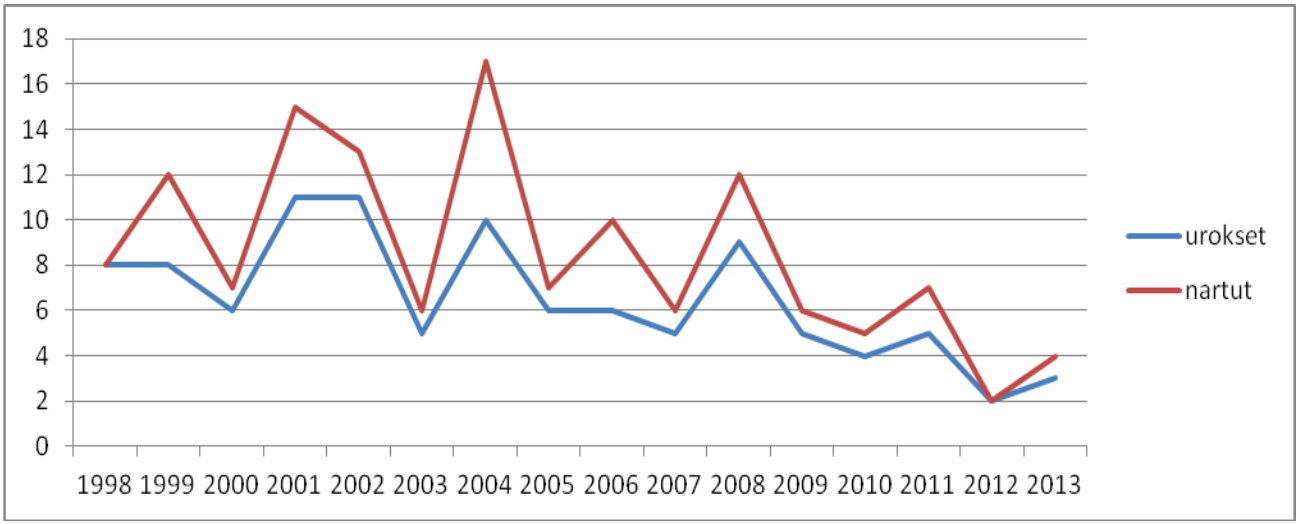

Diagrammi 3: Jalostukseen käytetyt eri urokset ja nartut 2014- 2019.

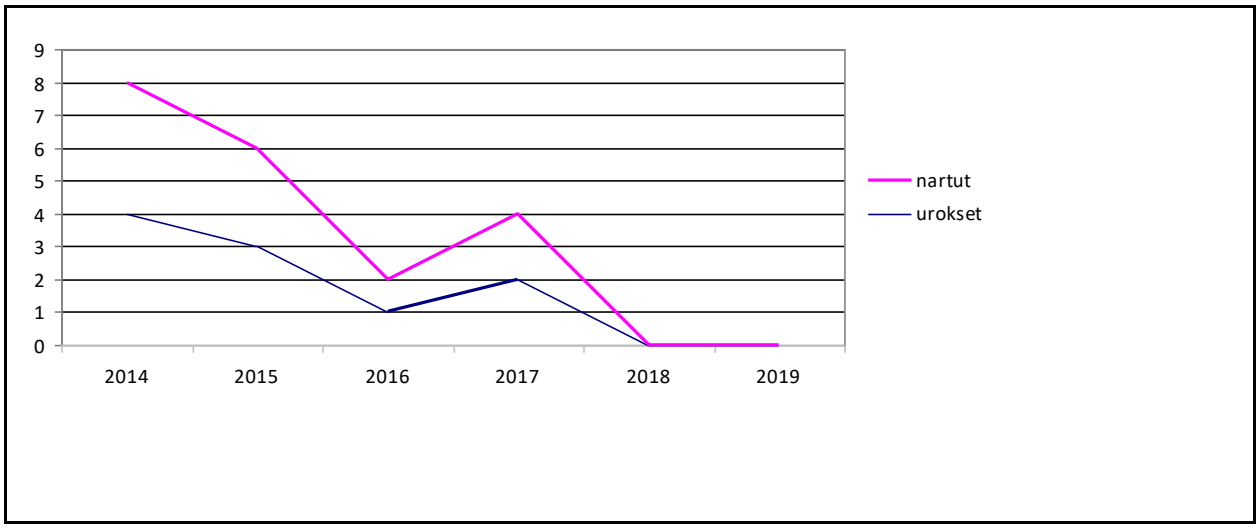

Harvalukuisissa roduissa ei ole harvinaista, että yksittäisten koirien jalostuskäyttömäärät nousevat korkeiksi, mutta tämä ei ole missään nimessä suositeltavaa, eikä toivottavaa. Estrelanvuoristokoirat ry suosittelee, että yksittäisen koiran jälkeläismäärä koko elämän aikana olisi maksimissaan 25 pentua (JTO 2010-2014). Suomen Kennelliiton suositukset harvalukuisten rotujen jälkeläismäärille ovat joko maksimissaan 2-3 pentuetta elämän aikana tai ensimmäisen polven jälkeläismäärä maksimissaan 5% laskettuna neljän vuoden (=yksi sukupolvi) rekisteröintimäärästä. Yksittäisen koiran ylikäyttö, eli niin

sanottu matadorijalostus köyhdyttää hyvinkin nopeasti rodun geneettistä monimuotoisuutta. MMT Katariina Mäki kirjoittaa Suomen Kennelliiton kotisivuilla monimuotoisuudesta seuraavasti:

”*Rodun perinnöllinen monimuotoisuus tarkoittaa sen geenimuotojen (alleelien) runsautta. Puhutaan myös jalostuspohjan laajuudesta.*

Mitä monimuotoisempi rotu on, sitä useampia erilaisia versioita sillä on olemassa samasta geenistä. Tämä mahdollistaa rodun yksilöiden geenipareihin heterotsygotiaa, joka antaa niille yleistä elinvoimaa ja suojaa monen perinnöllisen vian ja sairauden puhkeamiselta. Monimuotoisuus on tärkeää myös immuunijärjestelmässä, jonka geenikirjon kapeneminen voi johtaa esimerkiksi tulehdussairauksiin, autoimmuunitauteihin ja allergioihin. Jalostus ja perinnöllinen edistyminenkin ovat mahdollisia vain, jos koirien välillä on perinnöllistä vaihtelua.

Suurilukuinenkin koirarotu on monimuotoisuudeltaan suppea, jos vain pientä osaa rodun koirista ja sukulinjoista on käytetty jalostukseen tai jos rodussa on koiria, joilla on rodun yksilömäärään nähden liian suuret jälkeläismäärät. Tällaiset koirat levittävät haitalliset mutaatioalleelinsa vähitellen koko rotuun, jolloin jostakin yksittäisestä mutaatiosta saattaa syntyä rodulle uusi tyyppivika tai -sairaus. Vähitellen on vaikea löytää jalostukseen koiria, joilla ei tätä mutaatiota ole. Ihannetilanteessa jalostukseen käytetään koiria tasaisesti rodun kaikista sukulinjoista.

Monimuotoisuutta turvaava suositus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on pienilukuisissa roduissa enintään 5 % ja suurilukuisissa enintään 2-3 % laskettuna rodun neljän vuoden rekisteröintimääristä. Jos rodussa rekisteröidään neljän vuoden aikana yhteensä 1000 koiraa, ei yksittäinen koira saisi olla vanhempana useammalle kuin 20-50 koiralle. Toisen polven jälkeläisiä koiralla saisi pienilukuisissa roduissa olla korkeintaan 10 % ja suurilukuisissa 4-6 % laskettuna neljän vuoden rekisteröinneistä.

MMT Katariina Mäki 5.8.2013”

Taulukko 6: 16 jalostukseen käytetyintä urosta 1998-2013. Tuonti- / ulkomaiset urokset merkitty kursiivilla, Lähde: Koiranet 5.1.2014.

			Tilastointiaikana			Toisessa polvessa		Yhteensä	
	Uros	synt. vuosi	Pentu-eita	Pen-tuja	%-osuus	Pentu-eita	Pen-tuja	Pentu-eita	Pen-tuja
1	LI'L FOLKS HEARTBREAKER	1999	9	40	5,26 %	13	84	9	40
2	LI'L FOLKS C'MON CHARLES	2002	8	38	5,00 %	7	54	8	38
3	LI'L FOLKS LUCKY CHARLES	1991	7	35	4,61 %	19	107	10	49
4	*TESOURO DA COSTA OESTE*	*2002*	*4*	*29*	*3,82 %*	*8*	*47*	*4*	*29*
5	*NERO DA CASA REDONDA*	*2000*	*5*	*28*	*3,68 %*	*7*	*41*	*5*	*28*
6	LI'L FOLKS VAGABOND	1997	8	27	3,55 %	16	71	8	27
7	*DYKEBO'S QUEBRA-GALHO*	*2006*	*4*	*24*	*3,16 %*	*1*	*7*	*4*	*24*
8	*GREAT SMOKY DA QUINTA DE S FERNANDO*	*2006*	*3*	*22*	*2,89 %*	*3*	*18*	*3*	*22*
9	LEIMUKALLION AIVAN UPEE	2006	3	22	2,89 %	1	7	3	22
10	*SHREK DA CASA DE LOAS*	*2005*	*2*	*22*	*2,89 %*	*1*	*1*	*2*	*22*
11	LI'L FOLKS YAZOO	2007	4	20	2,63 %	2	12	4	20
12	*LOUVADO DE BOROSI*	*1995*	*3*	*18*	*2,37 %*	*12*	*61*	*5*	*33*
13	*DYKEBO'S IRMAO IGNIS*	*1997*	*4*	*18*	*2,37 %*	*18*	*82*	*4*	*18*
14	LI'L FOLKS DIRTY HARRY	2002	3	18	2,37 %	2	17	3	18
15	METKUMUTKAN PEACEMAKER	2008	3	18	2,37 %			3	18
16	*DYKEBO'S PORTEIRO DO NORDICO*	*2005*	*3*	*18*	*2,37 %*	*5*	*29*	*3*	*18*

Taulukko 6: Kahdeksan jalostukseen käytetyintä urosta 2014-2019. Tuonti- / ulkomaiset urokset merkitty kursiivilla, Lähde: Koiranet 3.5.2020.

			Tilastointiaikana			Toisessa polvessa		Yhteensä	
	Uros	synt. vuosi	Pentu-eita	Pen-tuja	%-osuus	Pentu-eita	Pen-tuja	Pentu-eita	Pen-tuja
1	LOUVADOS QUARDSPEDE	2010	2	12	48,0%	0	0	4	24
2	LI´L FOLKS ACCORD	2008	1	7	46,67%	2	16	2	14
3	LI´L FOLKS DESPERADO	2009	1	9	64,29%	1	3	1	9
4	LI´L FOLKS UNITED	2005	1	7	46,67%	0	0	1	7
5	METKUMUTKAN HIGH VOLTAGE	2010	1	7	100%	0	0	1	7
6	*NO´LOBOS NINO VIGILI LABORE*	*2006*	*1*	*1*	*6,67%*	*0*	*0*	*4*	*10*
7	RESUPEKAN BENTLEY	2006	1	8	34,78%	0	0	1	8
8	LOUVADOS RAINBOW STAR	2010	1	7	30,43%	0	0	1	7

Taulukkoon 6 on kirjattu 16 vuosien 1998 ja 2013 välillä eniten käytettyä urosta (16 siksi, että viimeiset kolme olivat jaetulla 14. tilalla). Kuten taulukosta näemme, on kuusi ensimmäistä urosta ylittänyt kirkkaasti Estrelanvuoristokoirat ry:n suosituksen yksilön kokonaisjälkeläismäärästä. Suomen Kennelliiton suosituksen (2-3 pentuetta) täyttää ainoastaan kuusi urosta. 15 käytetyintä urosta on jättänyt 50% koko näiden vuosien jälkeläismäärästä.

Jos sitten taas laskemme tuon ensimmäisen polven jälkeläismäärän prosenteiksi yhden sukupolven rekisteröinteihin nähden (taulukko 7) huomaamme, että kaikki taulukon urokset ylittävät tuon 5% lukeman. Rodun geenipohjalle ei olisi lainkaan niin haitallista, mikäli yksilön ensimmäisen polven jalostuskäytön määrä olisi iso, mutta toisen polven jälkeläismäärä olematon. Huomattavasti haitallisempaa on se, että uroksella itsellään on huomattavan suuri jälkeläismäärä ja sen toisen polven jälkeläismääräkin on erittäin suuri. Esimerkiksi urosten Li'l Folks Lucky Charles ja Li'l Folks Heartbreaker ja niiden toisen polven jälkeläisten huomattavan suuren jalostuskäyttömäärän voidaan varmuudella sanoa köyhdyttäneen Suomen tämän päivän estrelapopulaation geenipohjaa.

Taulukkoon 6 on kirjattu vuosien 2014 -2019 välillä käytetyt urokset. Kuten taulukosta näemme, yksikään uroksista ei ylitä Estrelanvuoristokoirat Ry:n suositusta yksilön kokonaisjälkeläismäärästä.

Taulukko 7: 16 käytetyintä jalostusurosta vuosina 1998–2013. Prosenttiosuudet kuvaavat uroksen ensimmäisen ja toisen polven jälkeläisten osuutta viimeisessä sarakkeessa ilmoitetun sukupolven aikana rekisteröidyistä koirista, Lähde: Koiranet 5.1.2014.

	Uros	synt. vuosi	käytetty välillä	1.polven jälkeläis-ten osuus	2. polven jälkeläis-ten osuus	vuosien väliltä laskettuna
1	LI'L FOLKS HEARTBREAKER	1999	2001-2006	18,70 %	39,30 %	2002-2005
2	LI'L FOLKS C'MON CHARLES	2002	2004-2008	15,90 %	22,60 %	2005-2008
3	LI'L FOLKS LUCKY CHARLES	1991	1994-2002	27,50 %	60,10 %	1995-1998
4	*TESOURO DA COSTA OESTE*	*2002*	2004-2009	12,10 %	19,70 %	2005-2008
5	*NERO DA CASA REDONDA*	*2000*	2003	13,10 %	19,20 %	2002-2005

				1.		
6	LI'L FOLKS VAGABOND	1997	1998-2003	11,70 %	30,70 %	1999-2002
7	*DYKEBO'S QUEBRA-GALHO*	*2006*	2008-2010	11,20 %	3,30 %	2007-2010
8	*GREAT SMOKY DA QUINTA DE S FERNANDO*	*2006*	2008-2011	10,10 %	8,30 %	2008-2011
9	LEIMUKALLION AIVAN UPEE	2006	2007-2008	8,80 %	2,80 %	2006-2009
10	*SHREK DA CASA DE LOAS*	*2005*	2007-2009	8,80 %	0,40 %	2006-2009
11	LI'L FOLKS YAZOO	2007	2008-2011	9,20 %	5,50 %	2008-2011
12	*LOUVADO DE BOROSI*	*1995*	1996-2001	16,80 %	31,10 %	1997-2000
13	*DYKEBO'S IRMAO IGNIS*	*1997*	1998-2001	8,90 %	40,40 %	1998-2001
14	LI'L FOLKS DIRTY HARRY	2002	2003-2004	8,40 %	7,90 %	2002-2005
15	METKUMUTKAN PEACEMAKER	2008	2010-2012	11,90 %	0 %	2009-2012
16	*DYKEBO'S PORTEIRO DO NORDICO*	*2005*	2007-2009	7,20 %	11,60 %	2006-2009

Taulukko 7: Viisitoista käytetyintä jalostusurosta vuosina 2010–2019. Prosenttiosuudet kuvaavat uroksen ensimmäisen ja toisen polven jälkeläisten osuutta viimeisessä sarakkeessa ilmoitetun sukupolven aikana rekisteröidyistä koirista. Lähde: Koiranet 3.5.2020.

	Uros	synt. vuosi	käytetty välillä	1.polven jälkeläis-ten osuus	2. polven jälkeläis-ten osuus	vuosien väliltä laskettuna
1	LOUVADOS QUADRSPEDE	2010	2013-2017	26,08%	0	2012-2017
2	METKUMUTKAN PEACEMAKER	2008	2010-2012	13,43%	11,20%	2009-2012
3	*PACO DA QUINTA DA CERDEIRA*	2001	2010-2011	16,13%	31,46%	2009-2011
4	LI'L FOLKS ACCORD	2008	2015	24,56%	28,07%	2014-2017
5	LI'L FOKS YAZOO	2007	2010	14,93%	17,91%	2009-2012
6	*NO´LOBOS NINO VIGILI LABORE*	*2006*	*2014-2015*	*14,70%*	0	2013-2016
7	*GREAT SMOKY DA QUINTA DE'S FERNANDO*	2006	2011	8,91%	17,82%	2010-2013
8	HELISNIEMEN AARETTI-AMATÖÖRI	2009	2011	8,91%	6,93%	2010-2013
9	LI'L FOLKS DESPERADO	2009	2017	45%	15%	2016-2019
10	RESUPEKAN BENTLEY	2011	2014	11,76%	0	2013-2016
11	*DYKEBO'S QUEBRA-GALHO*	2006	2010	5,22%	10,45%	2009-2012
12	LOUVADOS RAINBOW STAR	2010	2014-2015	10,29%	0	2013-2016
13	LI'L FOLKS UNITED	2005	2014-2017	10,29%	0	2013-2016
14	METKUMUTKAN HIGH VOLTAGE	2010	2016	20,60%	0	2015-2018
15	*CANIL AKAROA'S DAVI*	2006	2008-2011	2,60%	7,29%	2007-2010

Taulukoita 6 ja 7 tarkasteltaessa on kuitenkin myös huomioitava urosten syntymä- ja jalostuskäyttövuodet ja muistettava se tosiasia, että 1990- ja 2000- lukujen alussa Suomen estrelakanta oli erittäin pieni.

Narttujen pentumäärät ovat yleensä pienempiä, kuin urosten. Seuraavasta taulukosta (taulukko 8) näemme 17 vuosien 1998 ja 2013 välillä käytetyimmän nartun jälkeläismäärät (17 siksi, että viimeiset kolme olivat jaetulla 15. tilalla).

Taulukon pohjalta voidaan todeta, että vain ensimmäinen jalostukseen käytetyimmistä nartuista ylittää Estrelanvuoristokoirat ry:n suosituksen (25 pentua koko elämän aikana) ensimmäisen polven maksimi jälkeläismäärän suhteen.

Taulukko 8: 17 jalostukseen käytetyintä narttua 1998-2013. Tuonti- / ulkomaiset urokset merkitty kursiivilla, Lähde: Koiranet 6.1.2014.

		Tilastointiaikana			Toisessa polvessa		Yhteensä	
	Narttu	Pentu-eita	Pentuja	%-osuus	Pentu-eita	Pentuja	Pentu-eita	Pentuja
1	*MONTE ROSA DA QUINTA DE S FERNANDO*	*4*	*31*	*4,08 %*	*3*	*21*	*4*	*31*
2	LI'L FOLKS QUENA	5	25	3,29 %	8	66	5	25
3	NICAO'S AURORA BOREAL	4	22	2,89 %	0	0	4	22
4	LI'L FOLKS QUALITY QUEEN	4	20	2,63 %	6	23	4	20
5	LI'L FOLKS O'AMORE	2	19	2,50 %	8	33	2	19
6	LI'L FOLKS ULLADULLA	2	19	2,50 %	0	0	2	19
7	LUCKY DEIANEIRA'S QUEEN OF RAIN	2	18	2,37 %	5	23	2	18
8	LI'L FOLKS ROYAL ROMANCE	2	18	2,37 %	3	18	2	18
9	STEPPEN HILL'S BROWN SUGAR	3	18	2,37 %	1	7	3	18
10	LI'L FOLKS YIN-YANG	3	18	2,37 %	2	12	3	18
11	LI'L FOLKS CHERRY COCTAIL	2	18	2,37 %	5	31	2	18
12	LOUVADOS BREEDER'S PRIDE	2	17	2,24 %	3	4	2	17
13	LI'L FOLKS OBSESSION	3	17	2,24 %	3	19	3	17
14	LI'L FOLKS RANDOM HEARTS	2	17	2,24 %	4	24	2	17
15	LI'L FOLKS NIGHTDREAM	3	16	2,11 %	27	115	4	20
16	LI'L FOLKS HEAVENLY DREAM	3	16	2,11 %	4	20	3	16
17	LI'L FOLKS WHOLE STORY	2	16	2,11 %	1	7	2	16

Taulukko 8: Seitsemän jalostukseen käytetyintä narttua 2014-2019. Tuonti- / ulkomaiset nartut merkitty kursiivilla, Lähde: Koiranet 3.5.2020.

		Tilastointiaikana			Toisessa polvessa		Yhteensä	
	Narttu	Pentu-eita	Pentuja	%-osuus	Pentu-eita	Pentuja	Pentu-eita	Pentuja
1	STEPPEN HILL´S IS THIS LOVE	2	16	27,11	0	0	0	0
2	GLADLYSTONES LILAC LOLLIPOP LIPS	2	12	20,33	0	0	0	0
3	MOUNTAIN ROCK ELEONORA	1	7	11,86	0	0	0	0
4	LI´L FOLKS ZAIA	1	1	6,67%	0	0	0	0
5	METKUMUTKAN CHAMPAGNE BATH	1	8	13,56	0	0	0	
6	STEPPEN HILL´S HUNGRY FOR LOVE	1	7	11,86	2	16	3	23
7	*LIMA DA CASA DE LOAS*	*1*	*7*	*11,86*	*0*	*0*	*0*	*0*

Suomen Kennelliiton suosituksen (max. 2-3 pentuetta) taulukossa 8 esitetyistä nartuista ylittää viisi (5) yksilöä.

Jos sitten taas laskemme tuon ensimmäisen polven jälkeläismäärän prosenteiksi yhden sukupolven rekisteröinteihin nähden (taulukko 9) huomaamme, että kaikki taulukon nartut ylittävät tuon 5 % lukeman. Huolestuttavimmat jälkeläismäärät sukupolven aikana rekisteröityihin nähden ovat nartuilla Monte Rosa Da Quinta De S Fernando ja Nicao’s Aurora Boreal.

Taulukko 8 vuodet 2014-2019 yksikään nartuista ei ylitä suositeltua jälkeläismäärää.

Taulukko 9: 17 käytetyintä jalostusnarttua vuosina 1998–2013. Prosenttiosuudet kuvaavat nartun ensimmäisen ja toisen polven jälkeläisten osuutta viimeisessä sarakkeessa ilmoitetun sukupolven aikana rekisteröidyistä koirista, Lähde: Koiranet 6.1.2014.

	Narttu	synt. vuosi	käytetty välillä	1.polven jälkeläisten osuus	2. polven jälkeläisten osuus	vuosien väliltä laskettuna
1	*MONTE ROSA DA QUINTA DE S FERNANDO*	*2006*	2008-2013	20,50 %	19,90 %	2009-2012
2	LI'L FOLKS QUENA	2000	2004-2008	10,50 %	27,60 %	2005-2008
3	NICAO'S AURORA BOREAL	2006	2008-2012	14,60 %	0 %	2009-2012
4	LI'L FOLKS QUALITY QUEEN	1996	1998-2003	8,70 %	10,00 %	1999-2002
5	LI'L FOLKS O'AMORE	2000	2001-2006	8,90 %	15,40 %	2002-2005
6	LI'L FOLKS ULLADULLA	2005	2008-2009	8,90 %	0 %	2007-2010
7	LUCKY DEIANEIRA'S QUEEN OF RAIN	2004	2006-2007	7,50 %	9,60 %	2005-2008
8	LI'L FOLKS ROYAL ROMANCE	2004	2008-2011	8,30 %	8,30 %	2008-2011
9	STEPPEN HILL'S BROWN SUGAR	2003	2005-2008	7,50 %	2,90 %	2005-2008
10	LI'L FOLKS YIN-YANG	2001	2002-2004	7,70 %	5,10 %	2001-2004
11	LI'L FOLKS CHERRY COCTAIL	1998	2001-2003	8,90 %	15,30 %	2000-2003
12	LOUVADOS BREEDER'S PRIDE	1996	2002-2003	7,30 %	1,70 %	2001-2004
13	LI'L FOLKS OBSESSION	2000	2001-2005	7,90 %	8,90 %	2002-2005
14	LI'L FOLKS RANDOM HEARTS	2004	2006-2007	7,10 %	10,00 %	2005-2008
15	LI'L FOLKS NIGHTDREAM	1995	1997-2000	10,20 %	58,70 %	1997-2000
16	LI'L FOLKS HEAVENLY DREAM	1999	2000-2002	6,90 %	8,70 %	1999-2002
17	LI'L FOLKS WHOLE STORY	2006	2008-2011	7,40 %	3,20 %	2008-2011

Taulukko 9: 19 käytetyintä jalostusnarttua vuosina 2010–2019. Prosenttiosuudet kuvaavat nartun ensimmäisen ja toisen polven jälkeläisten osuutta viimeisessä sarakkeessa ilmoitetun sukupolven aikana rekisteröidyistä koirista. Lähde: Koiranet 3.5.2020.

	Narttu	synt. vuosi	käytetty välillä	1.polven jälkeläisten osuus	2. polven jälkeläisten osuus	vuosien väliltä laskettuna
1	GLADLYSTONES LILAC LOLLIPOP LIPS	2011	2013-2017	33,3%	0	2014-2017
2	NICAO'S AURORA BOREALIS	2006	2010-2012	13,43%	5,22%	2009-2012
3	STEPPEN HILL'S IS THIS LOVE	2013	2015-2017	28,07%	5,26%	2014-2017
4	STEPPEN HILL'S HUNGRY FOR LOVE	2010	2013-2016	19,44%	22,22%	2012-2015
5	MONTE ROSA DA QUINTA DE'S FERNANDO	2006	2011-2013	9,68%	26,61%	2010-2014
6	LI'L FOLKS ROYAL ROMANCE	2004	2011	8,91%	25,74%	2010-2013
7	GLADLYSTONES ENNY ENIGMA	2008	2011	8,91%	0	2010-2013
8	LOUVADOS KISMET	2003	2010	5,97%	17,91%	2009-2012
9	METKUMUTKAN CHAMPAGNE BATH	2011	2014	11,76%	0	2013-2016
10	MOUNTAIN ROCK ELEONORA	2011	2014	10,29%	0	2013-2016
11	STEPPEN HILL'S FANTASIA FEEL	2006	2010	5,2%	10,45%	2009-2012
12	LIMA DA CASA DE LÓAS	2012	2014	10,29%	0	2013-2016

13	LI'L FOLKS WHOLE STORY	2006	2012	5,26%	14,74%	2011-2014
14	DIVINA DO CABECO DO SEIXO	2005	2011	4,95%	7,92%	2010-2013
15	GLADLYSTONES LIFESTYLE LADY-LOVE	2011	2013	6,94%	0	2012-2015
16	LEIMUKALLION AAMTUULI	2006	2010	2,99%	16,42%	2009-2012
17	LEPOPARTA DIPPI	2006	2010	2,24%	0	2009-2012
18	LOUVADOS INCREDIBLE	2002	2010	1,49%	12,69%	2009-2012
19	LI´L FOLKS ZAIA	2007	2013-2014	2,78%	0	2012-2015

Koiran toisen polven jälkeläisten määrä on koko rodun tulevaisuuden kannalta yhtä tärkeää tai jopa tärkeämpää huomioitavaa, kuin ensimmäisen polven jälkeläismäärä. Kuten edelläkin jo todettiin, rodun monimuotoisuuden kannalta on huomattavasti vähemmän haitallinen koira, jolla on paljon ensimmäisen polven jälkeläisiä, mutta hyvin vähän tai ei lainkaan toisen polven jälkeläisiä, kuin koira jolla on paljon ensimmäisen polven JA toisen polven jälkeläisiä.

Estrelanvuoristokoirat ry ei ota kantaa jalostuskoirien toisen polven jälkeläismääriin, mutta Suomen Kennelliiton yleisten suositusten mukaan (harvalukuisille roduille) koiran toisen polven jälkeläisten määrä saisi olla maksimissaan 10 % laskettuna neljän vuoden (=sukupolvi) rekisteröinneistä.

Tarkasteltaessa 16 käytetyimmän uroksen toisen polven jälkeläismääriä (taulukko 7) huomataan, että vain seitsemän (7) uroksen toisen polven jälkeläismäärä jää alle tuon suositellun 10 %. Viidellä taulukon uroksista suositus ylittyy yli kolminkertaisesti, pahimmillaan jopa yli kuusinkertaisesti. Urokset Li'l Folks Lucky Charles, Dykebo's Irmao Ignis, Li'l Folks Heartbreaker, Louvado De Borosi ja Li'l Folks Vagabond ovat koiria joiden itsensä ja niiden ensimmäisen polven jälkeläisten jalostuskäyttö tulisi pistää huomattavan pitkälle tauolle tai jopa lopettaa kokonaan.

Vuoden 2010 -2019 taulukkoa urosten kohdalla tarkasteltaessa huomataan, että viidestätoista uroksesta yhdeksää ei ole käytetty toisessa polvessa ollenkaan ja vain yksi uros jää toisessa polvessa alle suositellun kymmenen prosentin.

Narttujen kohdalla (taulukko 9) toisen polven jälkeläisten prosenttuaaliset määrät näyttävät luonnollisestikin (yleensä myös vähemmän ensimmäisen polven jälkeläisiä) huomattavasti paremmilta. Viisi (5) näistä nartusta ylittää SKL:n suositteleman maksimin (10%). Huolestuttavimmaksi narttujen taulukosta nousee Li'l Folks Nightdream, minkä toisen polven jälkeläismäärä ylittää annetun suosituksen lähes kuusinkertaisesti. Narttuja, joiden itsensä ja niiden ensimmäisen polven jälkeläisten jalostuskäyttö tulisi pistää huomattavan pitkälle tauolle tai jopa lopettaa kokonaan ovat: Li'l Folks Nightdream, Li'l Folks Quena, Monte Rosa Da Quinta De S Fernando, Li'l Folks O'Amore ja Li'l Folks Cherry Coctail.

Vuoden 2014 -2019 taulukkoa narttujen kohdalla tarkastaeltassa huomataan, että yhdeksästätoista nartusta kahdeksalla ei ole toisen polven jälkeläisiä ollenkaan.

1998–2013 jalostukseen käytetyimpien urosten ja narttujen keskinäiset sukulaisuussuhteet on merkitty väri- ja fonttikoodein liitteen 3 sukutauluselvitykseen.

16 käytetyimmän uroksen ja 17 käytetyimmän nartun keskuudesta löytyy huomattavan paljon lähisukulaisia, vaikka tarkasteluun ei otettu kuin yksilö ja sen vanhemmat. Käytetyin narttu ja 8. käytetyin uros ovat täyssisaruksia, kuten myös käytetyin uros ja 16. käytetyin narttu. Myös 5. ja 13. käytetyimmät nartut ovat täyssiskoja keskenään, kuten myös 8. ja 14. käytetyimmät nartut. 3. käytetyin narttu ja 9. käytetyin uros ovat sisaruspuolia yhteisen isänsä Bandido Ha-La-Mü:n kautta.

Käytetyin uros Li'l Folks Heartbreaker on isänä käytetyimmällä, kahdeksanneksi (8.), kymmenenneksi (10.) ja (14.) käytetyimmällä nartulla. Toiseksi käytetyin uros Li'l Folks C'Mon Charles on isänä kuudenneksi (6.) ja (17.) käytetyimmällä nartulla. Kolmanneksi käytetyin uros Li'l Folks Lucky Charles on isänä toiseksi (2.), (14.) ja yhdenneksitoista (11.) käytetyimmällä nartulla. Neljänneksi käytetyin uros Tesouro Da Costa Deste on isänä seitsemänneksi (7.) käytetyimmällä nartulla. Viidenneksi käytetyin uros Nero Da Casa Redonda on isänä yhdeksänneksi (9.) käytetyimmällä nartulla. Kuudenneksi käytetyin uros Li'l Folks Vagabond on isänä toiseksi (2.) käytetyimmällä nartulla. Great Smoky Da Quinta De S Fernando on itse kahdeksanneksi käytetyin uros ja lisäksi isänä (15.) käytetyimmällä uroksella. Kahdeksitoista käytetyin uros Louvado De Borosi on isänä (12.) käytetyimmällä nartulla. Dykebo's Irmao Ignis on itse kolmanneksitoista käytetyin uros ja lisäksi se on isänä käytetyimmällä uroksella ja (16.) käytetyimmällä nartulla. Kuudenneksitoista käytetyin uros Dukebo's Porteiro Do Nordico on isänä (11.) käytetyimmällä uroksella ja lisäksi se on puoliveli seitsemänneksi (7.) käytetyimmälle uroksella niiden yhteisen isän Limao D'Acaj:n kautta.

Toiseksi käytetyin narttu Li'l Folks Quena on emänä kuudenneksi (6.), kahdeksanneksi (8.) ja (14.) käytetyimmällä nartulla. Seitsemänneksi käytetyin narttu Lucky Deianeira's Queen Of Rain on lisäksi emänä kolmanneksi (3.) käytetyimmällä nartulla. Kolmanneksitoista käytetyin narttu Li'l Folks Obsession on lisäksi emänä seitsemänneksi (7.) käytetyimmällä nartulla. Kahdeksanneksi käytetyin narttu Li'l Folks Royal Romance on emänä (15.) käytetyimmällä uroksella. Yhdenneksitoista käytetyin narttu Li'l Folks Cherry Coctail on lisäksi emänä yhdeksänneksi (9.) käytetyimmällä nartulla. Neljänneksitoista käytetyin narttu Li'l Folks Random Hearts on emänä (17.) käytetyimmällä nartulla ja viidenneksitoista käytetyin narttu Li'l Folks Nightdream on emänä käytetyimmällä (1.) ja kuudenneksi (6.) käytetyimmällä uroksella, sekä (16.) käytetyimmällä nartulla.

1998–2013 jalostukseen käytetyimpien urosten ja narttujen sukulaisuusselvityksestä löytyy ainoastaan kaksi koiraa, mitkä eivät ole läheistä sukua muiden selvitykseen otettujen koirien kanssa. Nämä ovat tuontiuros Shrek Da Casa De Loas (10. käytetyin uros) ja Li'l Folks Quality Queen (4. käytetyin narttu).

Tämän jalostukseen käytetyimpien koirien sukulaisuuselvityksen pohjalta voidaan todeta, että Suomen estrelakanta pohjaa liian vahvasti samoihin koiriin ja mahdollinen ulkomailta saatava uusi geenimateriaali olisi erittäin tervetullutta. Selvitystä tarkasteltaessa on toisaalta myös pidettävä mielessä, että osa selvityksen koirista on jo poistunut jalostuskäytöstä luonnollisen poistuman kautta ja, että vielä 2000-luvun alussakin Suomen estrelakanta oli hyvin pieni ja erisukuisia uroksia oli erittäin haastavaa saada mukaan jalostustyöhön.

Uusintayhdistelmien tekeminen pienen populaatiokoon roduissa on erityisen huono asia, sillä uusinta-yhdistelmät eivät millään lailla lisää rodun geneettistä monimuotoisuutta. Vuosien 1998–2013 aikana estrelanvuoristokoirissa on tehty kaiken kaikkiaan 139 pentuetta, mistä uusintayhdistelmiä on ollut 14 eli noin kymmenen prosenttia.

Taulukko 10: Estrelanvuoristokoirien uusintayhdistelmät 1998–2013, Lähde: Koiranet 10.1.2014. Värikoodilla taulukkoon on merkitty narttu, jolla on tehty uusintayhdistelmiä eri urosten kanssa.

		Tilastointiaikana		Toisessa polvessa	
Uros	**Narttu**	**Pentuja**	**Pentueita**	**Pentueita**	**Pentuja**
CANIL AKAROA'S DAVI	LI'L FOLKS WHOLE STORY	16	2	1	7
GREAT SMOKY DA QUINTA DE'S FERNANDO	LI'L FOLKS ROYAL ROMANCE	18	2	3	18
KARVAKEDON FILURI	KARVAKEDON LAPINKULTA	11	2	0	0
LI'L FOLKS C'MON CHARLES	LI'L FOLKS QUENA	8	2	2	19
LI'L FOLKS DIRTY HARRY	LI'L FOLKS YIN-YANG	13	2	1	9
LI'L FOLKS FIRST PRIZE	LI'L FOLKS PARADISE SUN	6	2	1	5
LI'L FOLKS HEARTBREAKER	LI'L FOLKS QUENA	11	2	5	40
LI'L FOLKS VAGABOND	LI'L FOLKS UNEQUAL MAGPIE	5	2	0	0
LI'L FOLKS YARDBIRD	LI'L FOLKS HARVEST HOP	14	2	0	0
LI'L FOLKS YAZOO	LEPOPARTA DIPPI	9	2	0	0
LOUVADOS CHAMPAGNE	LI'L FOLKS OLIVE BRANCH	12	2	4	22
LOUVADOS EGO	LI'L FOLKS DAVINA	8	2	2	17
METKUMUTKAN PEACEMAKER	NICAO'S AURORA BOREAL	18	3		

Voimakkaimmin taulukosta nousee esiin Li'l Folks Quena, jolla on tehty uusintayhdistelmä niin uroksen Li'l Folks C'Mon Charlesin kuin Li'l Folks Heartbreakerinkin kanssa. Surullista on, että näiden uusinta-yhdistelmien toisen polven jälkeläisten määrä on myös taulukon 10 pohjalta katsottuna suurimpien joukossa.

Uusintayhdistelmien tekeminen on ainoastaan jo olemassa olevan geenipoolin köyhdyttämistä ja kaupallista koiramäärän lisäämistä.

4.1.1 Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta

Edellä esitettyjen taulukoiden ja päätelmien pohjalta voidaan todeta, että estrelanvuoristokoira on maailman laajuisesti pienilukuinen rotu. Suomen kanta on lähtenyt liikkeelle kourallisesta koiria ja vuosia jatkunut voimakkaasti käytetty matadorijalostus ja suuren sukusiitosprosentin omaavat yhdistelmät ovat köyhdyttäneet suomalaisen estrelakannan jalostuspohjaa. Toisaalta on muistettava, että erilaisia suku-linjoja on ollut, varsinkin rodun alkuvuosina, erittäin vähän käytettävissä.

Ulkomaista yhteistyötä lisäämällä Suomeen on saatavissa uutta geenimateriaalia esimerkiksi rodun koti-maassa Portugalissa rotuun otetuista estrelanvuoristokoirista.

Estrelanvuoristokoirat ry:n isoimpana haasteena tulevina vuosina on saada kasvattajat tekemään yhteistyötä uusien sukulinjojen Suomeen saamisessa ja tälläisten ulkolinjaisten koirien mahdollisimman suuresti rotua hyödyttävien yhdistelmien aikaansaamisessa. Yhdistyksen tulee myös jatkaa kasvattajien koulutusta sekä valistusta siitä, millaisilla yhdistelmillä rodun jalostuspohjaa saataisiin laajennettua ja näin ollen rotu pidettyä mahdollisimman terveenä ja ulkomuodoltaan ja luonteeltaan rotumääritelmän mukaisena.

4.2 LUONNE JA KÄYTTÄYTYMINEN SEKÄ KÄYTTÖOMINAISUUDET

4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä estrelanvuoristokoiran käyttötarkoituksesta

Estrelanvuoristokoira on rotumääritelmän käyttötarkoituksen (liite 4) mukaan laumaa vartioiva koira ja vielä tänäkin päivänä osa estreloista toimii alkuperäisessä tehtävässään suojellen eläimiä, omaisuutta tai omia ihmisiään. Rotumääritelmä sanoo luonteesta: " Estrelanvuoristokoira on paimenen erottamaton seuralainen. Se on myös karjalauman uskollinen vahti suojellen sitä pedoilta ja varkailta. Se on erinomainen maatilan ja talon vahti, epäluuloinen vieraita kohtaan ja tyypillisesti isännälleen kuuliainen."

Vartiointitaipumus ja epäluuloisuus tulevat parhaiten oikeuksiinsa estrelan ollessa omalla reviirillään, ilman omistajaansa. Aggressiivisuuteen estrela tarvitsee todellisen uhan. Se ei kovin helposti esimerkiksi luonnetestissä ala puolustamaan omistajaansa tai itseään, koska uhka ei ole todellinen. Omistajan reaktio uhkaan ei ole niin voimakas, että estrela aktivoituisi pitämään tilannetta todellisena.

4.2.2 Jakautuminen näyttely- ja käyttölinjoihin

Estrelanvuoristokoirissa ei ole havaittavissa jakautumista erilaisiin linjoihin, käyttötarkoituksen tai luonteen perusteella.

4.2.3 PEVISA- ohjelmaan sisällytetty luonteen tai käyttäytymisen arviointi

Estrelanvuoristokoirien PEVISA-ohjelmassa ei ole vaatimuksia luonnetestauksesta tai MH-luonnekuvauksen suorittamisesta.

4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Estrelanvuoristokoirien luonnetta on arvioitu Suomessa vähän luonnetestien tai MH-luonnekuvausten avulla. Yhdistyksen hallitus on laatinut ja julkaissut jatkuvassa käytössä olevan luonnekyselyn vuoden 2014 loppupuolella ja siihen on saatu 1.1.2015 mennessä vastauksia jo 42 koirasta. Tämän kyselyn yhteenveto löytyy taulukosta 29, mikä on liitteenä (liite 7) suuren kokonsa vuoksi. Rodun luonnearviot ovat pitkälti perus-tuneet kasvattajien ja harrastajien huomioihin omista kasvateistaan ja koiristaan sekä näyttelyissä, jalostustarkastuksissa, erilaisissa kokeissa ja yhdistyksen tapaamisissa koirien käyttäytymisestä tehtyihin huomioihin. Myös yhdistyksen vuonna 2008 tekemä terveys- ja käytöskysely antaa omalta osaltaan vastauksia siihen miten suomalaiset estrelat käyttäytyvät.

Nykypäivän estrelojen luonteista löytyy niille tyypillinen epäluuloisuus vieraita kohtaan ja vahva vartiointivietti, mutta valitettavasti joukkoon mahtuu myös aidosti arkoja koiria tai liian teräviä koiria, jotka reagoivat liian nopeasti ja väärin kuviteltuun uhkaan. Hallituksen varovaisen arvion mukaan aidosti arkoja tai liian teräviä koiria on koko kannassa noin 10%. Jos arvioidaan, että estreloita on Suomessa elossa tänä

päivänä noin 400 yksilöä niin siihen suhteutettuna joka kymmenes koira olisi siis arka tai liian terävä. Nykypäivänä on alkanut myös löytyä estreloita, jotka ovat yltiösosiaalisia vieraita kohtaan ja häntä heiluen ottavat vastaan yhtä lailla tutut kuin tuntemattomatkin. Varovaisen arvion mukaan yltiösosiaalisia koiria koko kannasta saattaisi olla 20-25 yksilöä. Monelle estrelan omistajalle on saattanut tulla yllätyksenä aina tarhassa asuneen estrelan käytös esim. näyttelytilanteessa tai eläinlääkärillä käydessä, kun omistajan arvion mukaan pidättyväinen ja omanarvontuntoinen estrela onkin käyttäytynyt pelokkaasti, väistäen täysin vieraan ihmisen kosketusta, vaikka sen omistajan läsnä ollessa pitäisi tämä sallia.

Estrelakasvattajan on sosiaalistettava pentuja kotonaan mahdollisuuksien mukaan eri ihmisiin, ympäristöön, alustoihin ja autoihin. Mitä enemmän kasvattaja tarjoaa tietoa ja näkemystä maailmasta pennuille, sitä helpompaa on uuden omistajan jatkaa kotona pennun sosiaalistamista. Pentu, joka on nähnyt ja kokenut muutakin kasvattajalla kuin pentulaatikon reunat. on suuremmalla todennäköisyydellä reippaampi ja vastaanottavampi uusille asioille uuden omistajansa luona kuin pentu joka kasvattajan lisäksi ei ole paljon muuta nähnyt ja kokenut. Estrela, niin kuin muutkin laumanvartijarotuiset koirat, aikuistuu keskimäärin hitaammin kuin muiden rotujen edustajat, joten omistajan on muistettava jatkaa kasvattajan jo aloittamaa sosiaalistamista kotona ja jatkettava sitä myös aikuisiällä.

Vuonna 2008 tehdyn Terveys- ja käytöskyselyn vastauksista kävi käyttäytymisen ja luonteen osalta ilmi seuraavaa:

Vastauksia yhteensä 85 kpl, narttu kpl 40, uros kpl 45

Kysymys: Onko koirallasi ollut käytösongelmia?

Vastauksia:
3 Eroahdistusta
14 Arkuutta ihmisiä / ääniä kohtaan
14 Aggressiivisuutta ihmisiä / koiria kohtaan
4 Normaalista poikkeavaa paikkojen tuhoamista
4 Muita, mitä? **suuri puolustushalu + pehmeä + vilkas temperamentti, stressaava, suuri varauksellisuus vieraita kohtaan**

Millaisia, tarkenna?
2x karkailu, arkuuden aiheuttama aggressiivisuus-lopetus, yliseksuaalinen, paukkuarka

Kysymys: Millaisena koet koirasi vartiointitaipumuksen?

Vastauksia:
3 Pieni / Olematon
59 Riittävä ja asiallinen, koira vartioi mutta rauhoittuu kun sille ilmoitetaan asian olevan kunnossa
14 Suuri, hieman hankalasti hallittava
2 Hillitsemätön, koiraa on vaikea hallita tai saada rauhoittumaan
8 Pitää paljon meteliä, mutta reagointi pohjautuu arkuuteen

Kysymys asumismuodosta + vastaukset:
Asutteko **6** kerros- tai rivitalossa, **12** OKT:ssa taajamassa **62** OKT:ssa harvaan asutulla seudulla/maaseudulla
Kokeeko naapurusto koirasi vartioinnin häiritsevänä? **5** kyllä 0 Ei en osaa sanoa
Kokeeko naapurusto koirasi muun käyttäytymisen häiritsevänä? **1** kyllä 0 Ei 0 Ei osaa sanoa

Mikäli vastasit kyllä, tarkenna: **4x karkailee**

Vuoden 2008 käytöskyselyn perusteella käytösongelmia löytyy arkuuden ja aggressiivisuuden merkeissä. Käytösongelmissa on muistettava, että osa ongelmista saattaa olla myös seurausta väärän koirarodun

valinnasta tai kasvattaja on myynyt väärän koiran väärälle ihmiselle. Käytösongelmissa tulee myös kasvattajien pitää ehdottomasti mielessä, että arkaa tai aggressiivista koiraa ei saa käyttää jalostukseen, koska pelot ja arkuudet ovat erittäin voimakkaasti periytyviä. Yhdistyksen sekä kasvattajien on painotettava rotumääritelmän mukaisia luonneominaisuuksia jalostukseen käytettäviltä koirilta ja valistettava rodusta kiinnostuneita ihmisiä siitä, millainen koira tosiasiassa on kyseessä ja miten sitä on sosiaalistettava yhteiskuntakelpoiseksi. Kasvattajien tulee myös muistaa vastuunsa pennunostajien suhteen, eikä myydä koiraa ihan kenelle vaan saadakseen sen pois nurkistaan. Estrelakasvattajan on varauduttava jo ennen kasvatustyön aloittamista siihen, ettei kaikille pennuille välttämättä löydy sopivaa kotia, jolloin ne on varauduttava pitämään itse.
Vartiointitaipumuksiltaan kyselyn perusteella näyttäisi rodun suunta olevan hyvä, suurin osa on vartioinnissaan riittäviä ja asiallisia. Estreloiden huonoon irtipidettävyyteen karkailun perusteella olisi sekä kasvattajien että rodun harrastajien mietittävä onko syy siihen todella geeneissä oleva taipumus karkailuun vai koirien pitäminen tarhoissa tai talutushihnassa ihan pennusta lähtien.
Vuonna 1996 yhdistys toteutti pienimuotoisen luonnekyselyn, johon tuli vastauksia 68 koirasta. Enemmistö koirista oli omaa perhettään kohtaan ystävällisiä, vieraita kohtaan isäntäväen ollessa paikalla avoimia ja ystävällisiä, vieraita kohtaan ilman isäntäväkeä ilmoittaa haukkumalla vieraat, ystävällinen, pysyy yleensä pihalla irrallaan. Käyttäytyminen oman alueen ulkopuolella vieraita ihmisiä kohtaan ystävällinen, vieraita koiria kohtaan ystävällinen ja tarvittaessa puolustaa isäntäänsä. Tämänkin kyselyn pohjalta voidaan todeta, että luonteisiin tulee tänä päivänä jalostuksessa kiinnittää todella paljon huomiota.

Vuoden 2014 loppupuolella julkaistuun luonnekyselyyn oli 1.1.2015 mennessä tullut jo vastauksia 42 koirasta. Koirien ikähaitari oli 6kk – 12v. Luonnekyselyn yhteenveto löytyy taulukosta 29, mikä on liitteenä (liite 7) suuren kokonsa vuoksi. Osa vastanneista oli rastittanut useamman vaihtoehdon / koira.

Kyselyyn tähän mennessä saatujen vastausten pohjalta näyttäisi, että tämän päivän estrela suhtautuu oman perheen ihmisiin ja muihin perheen lemmikkeihin iloisen innostuneesti tai rauhallisesti. Neljässä vastauksessa kerrottiin koiran suhtautuvan omiin ihmisiinsä varautuneesti/ pelokkaasti ja kahdessa mainittiin koiran suhtautuvan muihin perheen koiriin aggressiivisesti. Omiin ihmisiin pelokkaasti suhtautuvat koirat olivat molemmat kodinvaihtajia ja suhtautuivat pelokkaasti vain perheen miehiä kohtaan.

Vieraisiin ihmisiin suhtautuminen oli 19 tapauksessa iloista / innostunutta ja avointa, mikä ei ole estrelalle tyypillistä, kuten ei myöskään ole arasti / väistäen suhtautuminen, mitä raportoitiin neljässä vastauksessa. 29 vastauksessa mainittiin estrelalle tyypillisestä käytöksestä vieraita kohtaan, eli koirat olivat rauhallisia ja antoivat koskea omistajan läsnä ollessa tai varautuneita / epäluuloisia, mutta antoivat koskea omistajan läsnä ollessa.

Lapsia kohtaan raportoitiin estrelojen käytöksen olevan pääasiassa iloisen innostunutta tai rauhallista / välinpitämätöntä. Kahden estrelan kerrottiin suhtautuvan lapsiin varautuneesti. Silti, niin kuin minkään muunkaan rodun edustajaa, estrelaa ei ole syytä jättää lasten kanssa valvomatta. Varautuneesti lapsiin suhtautuneiden kotona ei ollut lapsia, joten lapsikokemukset olivat jääneet vähäisiksi.

Tämän kyselyn mukaan estrelat suhtautuvat vieraisiin paikkoihin ja yllättäviin tilanteisiin pääasiassa uteliaasti tai rauhallisen välinpitämättömästi, tutkien uusia paikkoja oma-alotteisesti. Neljästä koirasta raportoitiin niiden suhtautuvan uusiin paikkoihin varautuneesti ja ne eivät lähteneet tutkimaan paikkaa itsenäisesti, mutta omistajan kanssa kyllä.11 suhtautui yllättäviin tilanteisiin varautuneesti. Osa varautuneista koirista oli kodinvaihtajia. Tässä kohtaa varautunut käytös ja kykenemättömyys itsenäiseen paikkojen tutkailuun saattaa kertoa arkuudesta ja toimintakyvyn puutteesta, mikä ei ole estrelalle ominaista käytöstä.

Vieraisiin koiriin suurin osa suhtautuu kyselyn mukaan kohtalaisen hyvin lenkillä oltaessa eli innokkaasti /rauhallisesti / rennosti tai välinpitämättömästi. 11 vastauksessa kerrottiin koiran suhtautuvan lenkillä vastaan tuleviin koiriin varautuneesti / hallitsevasti tai hyökkäävästi. Nämä voivat olla merkkejä huonosta koulutuksesta / sosiaalistamisesta, mutta ne voivat myös olla merkkejä arkuudesta / epävarmuudesta tai aggressiivisuudesta, mistä mikään ei ole estrelalle tyypillistä käytöstä oman alueensa ulkopuolella. Arkuus ja epävarmuus ei ole omalla reviirilläkään.

Omien ihmisten ja saman lauman muiden koirien ruuan / lelun ottamisyrityksiin suurin osa suhtautui hyvin eli koira antoi koskea / ottaa ruokansa tai lelunsa. Neljässä tapauksessa raportoitiin koiran murisevan oman perheen ihmiselle, jos hän tuli koskemaan koiralla olevaan ruokaan. 17 tapauksessa oman lauman muiden koirien yritys koskea koiran ruokaan tai leluun johti murinaan tai hyökkäykseen. Osassa tapauksista varmasti on kyse koulutuksen ja sosiaalistamisen puutteesta mutta tulee myös muistaa suuren osan laumanvartijarotuisten koirien olevan ruoka-aggressiivisia, joten jalostuksessa myös tähän puoleen tulee kiinnittää huomiota.

Matkustamiseen suurin osa vastanneista raportoi estrelansa suhtautuvan rauhallisesti. Neljällä koiralla oli erilaisia merkkejä ahdistumisesta automatkan aikana.

Urokset suhtautuvat juoksuihin normaalisti ja nartuilla raportoitiin normaaleja juoksun ”sivuvaikutuksia”.

Kyselyyn osallistuneista 11 koiraa on käytetty jalostukseen. Suuren osan näistä raportoitiin suhtautuvan astutustilanteeseen hyvin. Yhden nartun kerrottiin murisevan, mutta sekin antoi normaalisti astua itsensä.

Kahta poikkeusta lukuun ottamatta nartut ovat olleet hyviä ja huolehtivia emoja. Toisen noista kahdesta nartusta kerrottiin suhtautuvan hyökkäävästi ihmisiin pentujen lähistöllä ja toinen ei päästänyt alkuun pentujen luo muita kuin kasvattajan. Nämä eivät ole hyviä piirteitä missään rodussa, sillä kasvattaja ei voi varmistua pentujen voinnista, jos pentujen luokse ei pääse ongelmitta.

Kyselyn lopussa oli vielä kohta ”sana vapaa” koiran luonteesta ja siihen saatiin seuraavanlaisia kommentteja:

- Iloinen ja helppo kaveri, vartiointivietti vasta heräilemässä, suhtautuu vartioitaviin eläimiin uteliaasti tai välinpitämättömästi, osaan niistä ottaa kontaktia. On käynyt sosiaalistamiskurssin ja suorittanut Suomen Koira-kaveri testin hyväksytysti

- Koira on mitä iloisin ja välittömin koira yleensä, poikkeuksena minun mieheni, jolle on varautunut. Koira on ollut meillä pari vuotta ja sen verran edistynyt, että tulee miehen kutsuessa sisälle tai autoon, mutta ei anna ulkona kiinni hänelle. Koiran käytös myös muuttuu, jos perheen aikuisia ei ole kotona ja joku pyrkii meidän pihaan, silloin on hyvin epäluuloinen eikä päästä pihaan. Vartioitavia eläimiä kohtaan välinpitämätön. Koira tuli aikuisena ilman kokemusta muista eläimistä, sille oli heti selvää miten niiden kanssa ollaan. Se on myös hyvin pitkämielinen ja antaa esim. lampaiden karitsoiden kiivetä päällänsä ja ottaa niihin kontaktia. Koira on miellyttämisenhaluinen ja tottelevainen. Koira on osallistunut konesusitestiin ja näyttelytreeneihin.

- Takaapäin tuleville äänille herkkä. Säikähtää kovia ääniä. Ei kuitenkaan ukkosta tai ilotulitusta pelkää eikä noteeraa.

- Sai pentuna sätkyn kun makasi lattialla ja takana putosi takkapuut lattialle. Epäilen että johtuu tästä. Toiset koirat lenkillä iso haaste. Alistuu perheen nartulle.

- Täyden kympin poika

- Koira pitänyt paastopäiviä silloin tällöin (n. 2-3 päivää). Koira on erittäin leppoisa kaikille perheenjäsenille, mutta vierailla ei ole asiaa pihalle, jollemme itse ole paikalla

- Erittäin mukavaluonteinen koira, jolla ei ole lainkaan saalisviettiä. On rauhallinen muiden kotieläinten (kanat, vuohet) seassa. Valpas vartiokoira

- Kotona rauhallinen, mutta tilanteen vaatiessa varoittaa vieraista. Reviirin ulkopuolella välinpitämätön, jopa lauhkea

- Koira on ns. johtaja laumassa. Syö ruokansa yksin tarhassa, toisella ei asiaa tarhaan, jos kupissa vielä ruokaa. Leikkii paljon toisen koiran kanssa, myös leluilla. Ei hermostu toisen ”retuuttamisesta”

- Todella avoin ja ystävällinen kaikille, ei haasta riitaa millekään, haluaa leikkiä kaikkien kanssa

- Koira oli jo tullessaan 1 v 4 kk iässä arka. Jos oli vapaana 2 ha:n tontilla, sitä ei saanut kiinni, piileskeli mm. halkoja peittävän pressun alla, kaikki positiiviset vahvistamiset ja kikkakolmoset sen kanssa käytettiin, loppuun asti se pelkäsi eritoten miehiä, kengän narahdus maahan sai sen hyppäämään metrin sivulle. Vieraita pyrkimys näykkäämään takaapäin omistajienkin läsnä ollessa omalla tontilla, jos oli vapaana. Eläinlääkärissä tai muutoin pakotettuna käsittelyyn ei ollut aggressiivinen

- Ystävällinen, erittäin hyvähermoinen ja tasapainoinen, innokas, muttei liiaksi, kaikin tavoin luotettava koira, joka suhtautuu eläimiinkin ystävällisen välinpitämättömästi. Tarpeen vaatiessa vartioi jämäkästi lyömättä yli.

- Innokas, energinen, miellyttämishaluinen, kiltti ja ystävällinen, tarpeen vaatiessa jämäkkä vahti. Eläimiin suhtautuu innokkaan uteliaasti mutta ystävällisesti

- N. vuosi takaperin alkoi oireilemaan ukkosella; läähättää, vinkuu, on levoton ja ulkona ollessa pyrkii sisälle. Mihinkään muuhun paukkeeseen ei reagoi, asumme ampumaradan lähellä ja pauketta kuuluu päivittäin + lenkeillä vielä enemmän + lähempää. Eläimiin suhtautuu myös rauhallisesti, välinpitämättömästi ja ystävällisesti

- Perusrauhallinen, temperamenttinen tyttö, pentuajan huonoista kokemuksista jäi narttu-aggressiivisuutta isoihin/vaaleisiin/pystykorvaisiin koiriin, ei kuitenkaan haitannut esim. arkielämää, kun nartut erillään ja näyttelyissäkään ei kun tiesi. Varsin reviiritietoinen ja täpäkkä lady, aina pitänyt huolen omistaan

- Äärettömän sopiva koira laumanvartijaksi maatilalle erilaisten eläinten suojaksi. Työskentelee vapaana itsenäisenä laumanvartijana, eikä tarvitse pelätä marjastajien tms. ohikulkijoiden suhteen. Ilmoittaa kyllä ihmisen havaitessaan, mutta aivan eri ääni haukussa, kun on petoeläin kyseessä

- Aikuisena palautunut kasvatti, jolle ei mitä ilmeisimmin juurikaan opetettu tapoja, suuri osa ”sähläämisestä” menee mielestäni sen piikkiin. Perusluonne kuitenkin täpäkkä, mutta hyväntahtoinen. Narttujen kanssa toimeentulemista ei ole testattu, ed. omistajan mukaan tullut toimeen kaikkien kanssa

- 4 kk iässä tultuaan arka, johtui ilmeisesti siitä, ettei ollut kotitontiltaan poistunut/ vähän kokemuksia kaikesta. Aikuistuttuaan vartioviettinen, omilleen täysin omistautunut, tottelevainen ja eläintenkin kanssa erinomaisesti pelaava koira, laumanvartija isolla L:llä. Turhaan ei ikinä aggressiivinen, mutta tarpeen vaatiessa ja niitä tilanteita oli jokunenkin periksi antamaton ja vahva

- Koira pysyi irti aitaamattomalla pihalla omistajien paikalla ollessa. Haukkui ohi kulkevat koirat, mutta ei mennyt kevyen liikenteen väylälle. Yksin ollessa oli tarhassa.

- Hyvä, avoin ja kiltti luonne. Perhekeskeinen koira, mutta hyväksyy omistajien läsnä ollessa kaiken. Tulee toimeen vieraidenkin koirien kanssa, mutta isoille nartuille saattaa olla dominoiva, riippuen toisesta koirastakin

- Rakastaa kaikkea liikkuvaa, pelle sylikoira, toisen koiran ”kiusaaja”. Osaa myös vartioida reviiriä, tosin oravilta ☺ Tietää paikkansa laumassa, huolehtii vahtivuorostaan

- Utelias, energinen, toimelias. Tekee tuhoja ja kaivaa kuoppia, osaa silti myös olla rauhallinenkin. Haluan laittaa ainakin osan näistä nuoren iän piikkiin. Hihnan kanssa toisiin koiriin suhtautuminen vähän arvoitus. Dominoivaa käytöstä perheen leikattua urosta kohtaan

- Haluaa olla kotona, voi jättää sisälle, jää kiltisti odottamaan. Koira on meidän perheen blondi, namista tekee kaiken mitä käsketään, ei pahemmin karkaile. Ei innostu autoilusta, muttei halua myöskään jäädä kotiin, jollei toinen koira jää kaveriksi. Koirat ovat keskenään kuin vakka ja kansi. Suhtautuu varauksella toisiin ihmisiin, vaikka olisi ennen tavannut, johtuu yleensä aikuisen tai lapsen käytöksestä. Antaa leikata kynnet mukisematta ja tykkää kun harjataan. Uimaan ei mene

- Toista samanlaista ei ole. On ylirakastava koira, rakastaa kaikkia ihmisiä, isoja ja pieniä, kaikkia koiria ja kissoja. On eroahdistusta (voimakas), joka on vähän helpottanut, kun on koira kaverina. Ei tykkää kynsien leikkaamisesta eikä turkin harjauksesta, alistuu kyllä hetkeksi hoidettavaksi. Karkaa mielellään, rakastaa kulkea autossa, vaikka kuinka kauas, kun vaan saa olla mukana

- Koira on hyvin oman arvonsa tunteva leidi, mikään ei häntä hetkauta, paitsi jos joku meinaa ottaa hänen ruokansa. On siis ruoka-aggressivinen. Vartioitaviin eläimiin suhtautuu välinpitämättömästi ja rauhallisesti, ei ota niihin kontaktia. Motivaatio työhön on kova ja hoitaa sen intohimolla. Ei omaa miellyttämisenhalua. Käynyt sosiaalistamiskurssin pentuna, konesusitestin ja näyttelytreeneissä.

Estrelanvuoristokoiralta ei vaadita luonnetestitulosta valionarvon saavuttamiseksi. Koiranetin mukaan (11.1.2014) suomalaisista estrelanvuoristokoirista on luonnetestissä käynyt viisikymmentäkolme (53) koiraa. Määrä on pieni, eikä täten anna luotettavaa kuvaa koko populaation luonteesta. Pelkkää luonnetestituloksien kokonaispistemäärää ei voida käyttää minkään rodun kohdalla luonteen arvioimiseen. Liitteestä 6 löytyy luonnetestitulokset testin eri osa-alueiden mukaan.

Estrelanvuoristokoira on hyvin älykäs koira. Omatessaan oikeanlaisen luonteen, se lukee omistajaansa ja ympäristöään hyvin, jonka johdosta perinteinen luonnetesti ei ole ideaalisin tapa testata estrelan luonnetta. Estrelanvuoristokoirat ry kokee kuitenkin sen olevan tällä hetkellä käytössä olevista testeistä se paras vaihtoehto.

Estrelanvuoristokoiran luonnetestiprofiili	
Toimintakyky +1 (kohtuullinen) 15p	Temperamentti +2 (koht. vilkas) 30p
Terävyys +3 (koht. ilman jäljel. jäävää hyök.) 3p	Kovuus +3 (koht. kova) 24p
Puolustushalu +1 (pieni) 1p	Luoksepäästävyys +2b (luoksepäästävä, hieman pidät.) 30p
Taisteluhalu -1 (pieni) -10p	Laukausvarma +++
Hermorakenne +3 (tasap. ja varma) 105p	Yhteispisteet 158p

Yllä olevassa ihanneprofiilissa on huomioitu seuraavat rotukohtaiset eroavaisuudet (mitkä vaikuttavat pisteytykseen) esim. saksanpaimenkoiran ja estrelan testausta toteutettaessa:

- Estrelan toimintakyky ja puolustushalu ei useinkaan näy luonnetestissä totuudenmukaisesti, koska se ei ole kokeessa ns. omalla tontillaan ja sen vartioitava lauma ei ole paikalla, jolloin se ei koe tarpeelliseksi toimia täydellä kapasiteetilla.
- Estrelan tulee olla pidättyväinen vieraita kohtaan. Lisäksi suurin osa estreloista elää vartioitavan lauman kanssa muualla kuin sisätiloissa ja näin ollen ne eivät opi leikkimään ihmisen kanssa niin kuin suurin osa muista roduista. Repimisleikit estrelan kanssa eivät ole toivottuja sen vuoksi ettei estrela innostu repimään laumansa pieniä vartioitavia. Taisteluhalua testataan luonnetestissä osin leikin varjolla, joten on oletettavaa, että estrelan taistelutahto näyttäytyy testissä pienempänä mitä se on todellisen uhan alla.

Estrelanvuoristokoirat Ry:n kotisivuilta löytyy neliportaiseen muotoon tehty ihanneprofiili luonnetestiä varten osoitteesta: https://www.estrelanvuoristokoira.fi/profiilit/

Seuraavasta taulukosta (taulukko 11) käy ilmi eri pistemäärien hajonta testattujen koirien välillä (niiden koirien osalta, joiden tulokset osa-alueittain olivat käytettävissä):

Taulukko 11: Luonnetestipisteiden hajonta osa-alueittain

ARVOSANA	TOIMINTAKYKY	TERÄVYYS	PUOLUSTUSHALU	TAISTELUHALU	HERMORAKENNE	TEMPERAMENTTI	KOVUUS	LUOKSEPÄÄSTÄVYYS	LAUKAUSPELOTTOMUUS
3		Kohtuullinen ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua 5	Kohtuullinen, hillitty 7			vilkas 6	kohtuullisen kova 4	hyväntahtoinen, luokse-päästävä, avoin 31	laukausvarma (+++) 19

2	1	suuri ilman jäljelle jäävää hyök-käys-halua 3	suuri, hillitty 3	2	tasapai-noinen 2	kohtuul-lisen vilkas 31		Luokse-päästä-vä, aavis-tuksen pidätty-väinen 23	laukaus-kokema-ton (++) 20
1	koh-tuul-linen 13	Pieni ilman jäljelle jäävää hyök-käys-halua 46	pieni 23		hieman rauhaton 43	erittäin vilkas 2	hieman pehmeä 33		paukku-ärtyisä (+) 6
-1	pieni 29		haluton 21	pieni 23	vähän hermos-tunut 8	hieman välinpitä-mätön 2			laukaus-altis (-) 6
-2	riittä-mätön 11			riittämä-tön 27	hermos-tunut 1	välinpitä-mätön 3	pehmeä 15		paukku-arka (--) 4
-3				haluton 2			erittäin pehmeä 2		
YHT.	54	54	54	54	54	54	54	54	54

Taulukon 11 pohjalta voidaan todeta seuraavaa:

- Toimintakyky on suurella osalla testatuista koirista kohtuullinen tai pieni
- Terävyys on suurella osalla pieni ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua
- Puolustushalu on suurella osalla pieni tai haluton
- Taisteluhalu on suurella osalla pieni tai riittämätön
- Hermorakenteeltaan testatut ovat suurimmaksi osaksi hieman rauhattomia, temperamentiltaan kohtuullisen vilkkaita ja kovuudeltaan hieman pehmeitä tai pehmeitä
- Luoksepäästävyydeltään testatujen koirien tulokset jakautuvat lähes tasan hyväntahtoinen, luoksepäästävä, avoin ja luoksepäästävä, aavistuksen pidättäytyväinen tulosten kesken
- Laukauspelottomuudessa suurin osa testatuista yksilöistä oli joko laukausvarmoja tai laukauskokemattomia

Luonnetestitulosten pohjalta voidaan todeta että oman reviirin ulkopuolella oleminen ohjaa melko voimakkaasti estrelan käytöstä. Laumaa vartioivalla koiralla ei saalisviettiä juurikaan saisi olla ja luonnetestituloksia tarkasteltaessa tämä tulee taisteluhalua mittaavissa osioissa hyvin ilmi. Keskiverto estrela on testitulosten mukaan hieman rauhaton. Kovuudeltaan koirat ovat keskimäärin hieman pehmeitä tai pehmeitä. Luoksepäästävyydeltään testatut koirat ovat

hyvin lähellä ihannetta, omistajan läsnä ollessa vieraidenkin käsiteltäviä. Kasvattajien tulee muistaa, että paukkuarkaa tai hermorakenteeltaan hermostunutta koiraa ei saa käyttää jalostukseen, koska näiden ominaisuuksien tiedetään olevan vahvasti periytyviä.

Nyt testatuista koirista (taulukko 11) suurin osa jää toimintakyvyltään hiukan vajaaksi ihanneluonnetestiprofiiliin nähden. Riittämättömän toimintakyvyn omaavia koiria on testatuista noin viidennes. Kun huomioidaan, että estrelan tulee olla koira, joka pystyy toimimaan tehtävissään täysin itsenäisesti, tulee tulevaisuudessa noiden huonon toimitakyvyn omaavien koirien määrä saada pienenemään rodun sisällä.
Terävyys on sitä, miten koira huomioi ympäristöään ja millä voimakkuudella se reagoi ympäristössä tapahtuviin asioihin. Se, että nyt testatuista estreloista 46/54 omaa testissä pienen terävyyden on ehdottomasti huomioitava asia.
Se, että puolustushalua testattaessa 44 koiraa asettuu asteikolle pieni tai haluton, ei selity pelkästään estrelan ominaisella suhtautumisella luonnetestiin ja on asia mikä tulee huomioida myös jalostuskäyttöä suunniteltaessa. Estrelan tulee kuitenkin alkuperäisessä tehtävässään puolustaa niin itseään kuin laumaan-sakin.
Noin puolet tällä hetkellä testatuista estreloista on taisteluhalultaan odotetusti käyttäytyviä estreloja. Taisteluhalukin on ominaisuus, mikä vaikuttaa voimakkaasti estrelen kykyyn toimia tehtävissään laumanvartijana.
Hermorakenteeltaan yksikään testatuista ei yllä ihanneprofiilin tulokseen. Tämä on asia mihin ehdottomasti tulee kiinnittää huomiota jalostuksessa, koska huono hermorakenne on asia mikä vaikuttaa hyvin vahvasti koiran jokapäiväiseen elämään kotioloissakin. Laumanvartija ei saa olla koira, joka hermostuu pienistä.
Temperamentiltaan yli puolet testatuista vastaa ihanneprofiilia ollen kohtuullisen vilkkaita. Erittäin vilkas ”AD/HD lapsi” ei pysty keskittymään tehtäväänsä laumanvartijana, kun taas välinpitämätöntä koiraa ei kiinnosta ympäröivä maailma niin paljoa, että se olisi hyvä laumanvartija.
Kovuus osiosta käy ilmi, että estreloissa on paljon liian pehmeitä koiria ihanneprofiiliin nähden. Koiran jolla todennäköisesti tulee olemaan tehtävissään myös epämiellyttäviä kokemuksia tulee olla sen verran kova, että se pystyy unohtamaan huonot kokemukset hyvinkin nopeasti. Kovuus vaikuttaa myös koiran rohkeuteen toimia erilaisissa tilanteissa.
Luoksepäästävyyden osalta nyt testatuissa tulokset painottuvat lievästi ”hyväntahtoinen, luoksepäästävä, avoin” tuloksen puolelle (28 koiraa). Estrelan tulee kuitenkin olla pidättyväinen vieraita kohtaan, jotta se voi täysipainoisesti toimia tehtävissään. ”Luoksepäästävä, pidättyväinen” tuloksia on nyt testatuissa melkein puolet (21 koiraa), mikä on ehdottoman hyvä asia.
Laukausvarmoja eli ihanneprofiilin mukaisia on 18 (eli hiukan vajaa puolet) nyt testatuista. Huomioitavaa on, että paukkuärtyisyys ja laukausalttius eivät ole yhtään parempia ominaisuuksia koirassa, kuin paukkuarkuuskaan. Jalostukseen tulee käyttää vain laukausvarmoja koiria!

MH-luonnekuvaukseen on osallistunut ja sen suorittanut neljä estrelaa, urokset Resupekan Apollo FIN28978/06 ja Steppen Hill’s In The Shadows FI38811/13 sekä nartut Steppen Hill's Haven Of Four Roses FI30268/10 ja Esta Noches Glamour Princess FI25273/14 joten MH- luonnekuvauksen pohjalta ei voida tehdä mitään johtopäätöksiä estrelanvuoristokoirien luonteesta tai käyttäytymisestä. MH-luonnekuvauksesta kiinnostuneille on kyseisten koirien tulokset avattu liitteeseen 5, niiden suuren koon takia.
MH-luonnekuvauksestakin olisi tulevaisuudessa tarkoituksenmukaista tehdä rodulle ihanneprofiili selkeyttämään rodulta toivottavia luonteenominaisuuksia ja käyttäytymismalleja.
Estrelanvuoristokoirat Ry:n kotisivuilta löytyy neliportaiseen muotoon tehty ihanneprofiili MH-luonnekuvausta varten osoitteesta: https://www.estrelanvuoristokoira.fi/profiilit/
Samalta sivulta löytyy myös neliportainen ihanneprofiili käyttäytymisen jalostustarkastukseen.

Estrelanvuoristokoirat ry on järjestänyt jo usean vuoden ajan jalostustarkastuksia estreloille. Jalostustarkastuksen suorittajina ovat viime vuosina toimineet ulkomuototuomarit Matti Luoso ja Satu Ylä-Mononen. Viimeiset vuodet tarkastuksia on tehnyt vain ulkomuototuomari Satu Ylä-Mononen. Koirien käyttäytymistä arvioidaan jalostustarkastuksessa käyttäytymisellä vierasta ihmistä sekä käyttäytymisellä vierasta koiraa kohtaan. Jalostusarviona luonteen osalta voidaan antaa joko; hyväksytään, ei suositella tai hylätään luonteen vuoksi.

Taulukko 12: Jalostustarkastetut nartut 2005–2013, Lähde: estrelanvuoristokoirat.fi/jalostustarkastus

JALOSTUSTARKASTUKSET 2005 - 2013 LUONTEEN OSALTA / NARTUT		KÄYTTÄYTYMINEN VIERASTA IHMISTÄ KOHTAAN					KÄYTTÄYTYMINEN VIERASTA KOIRAA KOHTAAN					MUUTA HUOMIOITAVAA LUONTEEN OSALTA				
VUOSI	Kpl	AVOIN , LUOKSEPÄÄSTÄVÄ	EPÄLUULOINEN, ANTAA KUITENKIN KOSKEA	VÄLINPITÄMÄTÖN	ARKA,EI PÄÄSTÄ KOSKEMAAN	AGGRESSIIVINEN	AVOIN, SOSIAALINEN	EPÄLUULOINEN, MUTTA PÄÄSTÄÄ LÄHELLE	VÄLINPITÄMÄTÖN	VARAUTUNUT / ARKA	AGGRESSIIVINEN	ERINOMAINEN LUONNE	HYVÄ / MIELLYTTÄVÄ LUONNE JA KÄYTÖS	RAUHALLINEN LUONNE	EPÄLUULOINEN	EI SUOSITELLA JALOSTUKSEEN LUONTEEN OSALTA
2005	4	3					2		1			1				
2006	8	8					7		1							
2007	11	8	3				8		2				4		1	1
2008	13	9	3	1			7		6				6		2	
2009	6	5	1				2		1				5			1
2010	11	8	1				5		4				6	1	1	
2011	13	10	2				6		6				5		1	1
2012	6	4	2				4		2				2		1	
2013	2	2					2					2				
YHT.	**74**	**57**	**12**	**1**			**43**		**23**			**3**	**28**	**1**	**6**	**3**

Taulukko 13: Jalostustarkastetut urokset 2005 -2013, Lähde: estrelanvuoristokoirat.fi/jalostus

JALOSTUSTARKASTUK-SET 2005 - 2013 LUONTEEN OSALTA / UROKSET		KÄYTTÄYTYMINEN VIERASTA IHMISTÄ KOHTAAN					KÄYTTÄYTYMINEN VIERASTA KOIRAA KOHTAAN					MUUTA HUOMIOITAVAA LUONTEEN OSALTA				
VUOSI	Kpl	AVOIN ,LUOKSEPÄÄSTÄVÄ	EPÄLUULOINEN, ANTAA KUITENKIN KOSKEA	VÄLINPITÄMÄTÖN	ARKA,EI PÄÄSTÄ KOSKEMAAN	AGGRESSIIVINEN	AVOIN, SOSIAALINEN	EPÄLUULOINEN, MUTTA PÄÄSTÄÄ LÄHELLE	VÄLINPITÄMÄTÖN	VARAUTUNUT / ARKA	AGGRESSIIVINEN	ERINOMAINEN LUONNE	HYVÄ / MIELLYTTÄVÄ LUONNE JA KÄYTÖS	RAUHALLINEN LUONNE	EPÄLUULOINEN	EI SUOSITELLA JALOSTUKSEEN LUONTEEN OSALTA
2005	**10**	7	2	1			9				1		4		1	1
2006	**6**	4	2				5	1								1

2007	**11**	10	1				10		1				5		1	
2008	**10**	9	1				6		2		1	3	3		1	1
2009	**1**	1					1						1			
2010	**6**	5	1				4		2			1	2		1	
2011	**9**	7	2				7		2			1	4	1	1	
2012	**3**	1	1	1			1	1	1				1		1	
2013	**5**	5							5					1		
YHT.	**61**	**49**	**10**	**2**			**43**	**2**	**13**		**2**	**5**	**20**	**2**	**6**	**3**

Taulukko 12: Jalostustarkastetut nartut 2014–2019, Lähde: estrelanvuoristokoira.fi/jalostustarkastus

JALOSTUSTARKASTUKSET 2014 - 2019 LUONTEEN OSALTA / NARTUT		**KÄYTTÄYTYMINEN VIERASTA IHMISTÄ KOHTAAN**					**KÄYTTÄYTYMINEN VIERASTA KOIRAA KOHTAAN**					**MUUTA HUOMIOITAVAA LUONTEEN OSALTA**				
VUOSI	**Kpl**	AVOIN , LUOKSEPÄÄSTÄVÄ	EPÄLUULOINEN, ANTAA KUITENKIN KOSKEA	VÄLINPITÄMÄTÖN	ARKA,EI PÄÄSTÄ KOSKEMAAN	AGGRESSIIVINEN	AVOIN, SOSIAALINEN	EPÄLUULOINEN, MUTTA PÄÄSTÄÄ LÄHELLE	VÄLINPITÄMÄTÖN	VARAUTUNUT / ARKA	AGGRESSIIVINEN	ERINOMAINEN LUONNE	HYVÄ / MIELLYTTÄVÄ LUONNE JA KÄYTÖS	RAUHALLINEN LUONNE	EPÄLUULOINEN	EI SUOSITELLA JALOSTUKSEEN LUONTEEN OSALTA
2014	2	2					2							1		
2015	3	3					2		1			1				
2016	0															
2017	1	1							1				1			
2018	0															
2019	2	2							2							
YHT.	**8**	**8**					**4**		**4**			**1**	**1**	**1**		

Taulukko 13: Jalostustarkastetut urokset 2014 -2019, Lähde: estrelanvuoristokoira.fi/jalostus

JALOSTUSTARKASTUK-SET 2014 - 2019 LUONTEEN OSALTA / UROKSET		**KÄYTTÄYTYMINEN VIERASTA IHMISTÄ KOHTAAN**					**KÄYTTÄYTYMINEN VIERASTA KOIRAA KOHTAAN**					**MUUTA HUOMIOITAVAA LUONTEEN OSALTA**				
VUOSI	**Kpl**	AVOIN ,LUOKSEPÄÄSTÄVÄ	EPÄLUULOINEN, ANTAA KUITENKIN KOSKEA	VÄLINPITÄMÄTÖN	ARKA,EI PÄÄSTÄ KOSKEMAAN	AGGRESSIIVINEN	AVOIN, SOSIAALINEN	EPÄLUULOINEN, MUTTA PÄÄSTÄÄ LÄHELLE	VÄLINPITÄMÄTÖN	VARAUTUNUT / ARKA	AGGRESSIIVINEN	ERINOMAINEN LUONNE	HYVÄ / MIELLYTTÄVÄ LUONNE JA KÄYTÖS	RAUHALLINEN LUONNE	EPÄLUULOINEN	EI SUOSITELLA JALOSTUKSEEN LUONTEEN OSALTA

2014	**1**	1					1									
2015	**2**	2					2					2				
2016	**0**															
2017	**1**	1							1							
2018	**0**															
2019	**2**	2							2							
YHT.	**6**	**6**					**3**		**3**			**2**				

Taulukkojen 12 ja 13 pohjalta voidaan todeta jalostustarkastettujen estreloiden olleen pääsääntöisesti luonteen osalta avoimia ja luoksepäästäviä vierasta ihmistä kohtaan tai koira on vierasta ihmistä kohtaan ollut pidättyväinen mutta antanut kuitenkin koskea. Pääsääntöisesti käyttäytymisessään vierasta koiraa kohtaan ovat jalostustarkastetut estrelat olleet avoimia, sosiaalisia tai välinpitämättömiä.

Luonteen vuoksi jalostukseen ei ole suositeltu näiden vuosien aikana kolmea (3) narttua ja kolmea (3) urosta. Muissa huomioissa on hyvä tai miellyttävä käytös ja luonne saanut mainintoja eniten sekä nartuissa että uroksissa.

Ulkomailta ei ole ollut saatavilla tilastoitua tietoa estrelanvuoristokoirien luonteesta mutta suomalaisten kasvattajien ja harrastajien näyttelymatkoiltaan tuomien terveisten perusteella voidaan arvioida ulkomaisten estrelojen olevan ainakin näyttelykäyttäytymisensä perusteella jokseenkin samankaltaisia kuin suomalaiset estrelat niiden ollessa poissa omalta reviiriltään.

Koiranetin 14.1.2014 kuolinsyytilaston (taulukko 14) mukaan vuosien 1998 – 2013 aikana kuolleiksi ilmoitetuista koirista on erilaisten käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi lopetettu 7 estrelaa, joista kahdelle lopetuksen syyksi on merkitty pelokkuus (näistä toiselle on kirjattu myös lisäselvitys: pelkoaggressio) ja yhdelle vihaisuus. Vuosien 2014 – 2019 aikana kuolleiksi ilmoitetuista koirista on erilaisten käytös- ja käyttäytymishäiriöiden vuoksi lopetettu 3 estrelaa. Yhteensä vuosien 1998 – 2013 aikana on Koiranettiin ilmoitettu kuolleeksi 128 yksilöä, joista siis 7:lle on merkitty kuolinsyyksi käytös- tai käyttäytymishäiriö. (taulukko 14). Yhteensä vuosien 2014 – 2019 aikana on Koiranettiin ilmoitettu kuolleeksi 62 yksilöä, joista siis 3:lle on merkitty kuolinsyyksi käytös- tai käyttäytymishäiriö. Vaikka lukumäärä ei ole vielä huolestuttavan iso, kasvattajien on syytä kiinnittää jalostukseen käytettävien koirien luonteisiin tarkasti huomiota ja pyrkiä luonteiden osalta käyttämään jalostukseen rotumääritelmän mukaisen luonteen omaavia yksilöitä. Vihainen tai pelkoaggressiivinen estrela on jo kokonsakin takia todella vaarallinen. On myös muistettava. että kaikista hyvistä ominaisuuksistaan huolimatta estrela ei sovellu varauksetta jokaiselle ihmiselle seurakoiraksi ja kasvattajien tuleekin olla hyvin tarkkoja valitessaan pennuille koteja ja ohjeistaessaan uusia estrelanomistajia sosiaalistamisessa.

Taulukko 14: Koiranetin kuolinsyytilasto Lähde: Koiranet 16.1.2014 (sulkuihin merkitty kaikki sen vuoden aikana kuolleeksi merkityt)

Vuosi	Lopetus käytös- ja käyttäytymishäiriöiden vuoksi
2003	1 (6)
2005	1 * pelokkuus, pelkoaggressio (7)
2007	1 (10)
2009	1 (14)
2010	1 (12)
2012	2 * pelokkuus * vihaisuus (13)

Taulukko 15: Koiranetin kuolinsyytilasto. Lähde: Koiranet 3.5.2020 (sulkuihin merkitty kaikki sen vuoden aikana kuolleeksi merkityt)

Vuosi	Lopetus käytös- ja käyttäytymishäiriöiden vuoksi
2014	0 (12)
2015	0 (6)
2016	2 * käytös- ja käyttäytymishäiriöiden vuoksi (16)
2017	0 (12)
2018	0 (9)
2019	1 *käytös- ja käyttäytymishäiriöinden vuoksi (7)

Jotta estrelanvuoristokoira tulevaisuudessakin säilyisi luonteeltaan alkuperäiseen käyttötarkoitukseensa sopivana laumaa vartioivana koirana, tulee yhdistyksen jalostusta ohjatessaan painottaa entistä voimakkaammin oikean, rotutyypillisen luonteen säilyttämisen tärkeyttä. Kasvattajien tulee jalostustyössään arvioida jalostukseen aikomiensa yksilöiden luonteenpiirteitä entistä kriittisemmin ja määrätietoisesti jättää jalostuksesta pois koirat, joilla on epätyypillinen luonne. Arkuus, aggressiivisuus ja ylenpalttinen avoimuus eivät kuulu estrelanvuoristokoirien luonteeseen, eikä näitä luonteenpiirteitä saa päästää yleistymään rodussa. Arkielämässä koiran luonteella ja käyttäytymisellä on suuri merkitys sekä koiralle itselleen, että ihmisille, joiden kanssa se elää, joten rodunomaisen luonteen säilymistä on vaalittava.

4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet

Estrelanvuoristokoira kuuluu laumaa vartioiviin koiriin ja tämä käyttöominaisuus on säilynyt rodussa erittäin hyvin. Alkuperäinen käyttötarkoitus rodussa on ollut lampaiden suojeleminen susilta vuoristossa. Lampaita vartioivaan laumaan on kuulunut yksi tai kaksi urosta ja useampi narttu. Aamulla koirat ovat seuranneet lampaiden ja paimenen mukana ylös vuoristolaitumille, jossa ne ovat olleet lampaiden kanssa keskenään päivän. Illalla paimen haki lampaat ja koirat takaisin alas ja koirat nukkuivat yönsä lampaiden kanssa. Koirilla on käytetty kaulassa metallisia piikkipantoja, jotka suojasivat niiden niskaa susien puremilta. Ollessaan lampaiden kanssa keskenään, koirat makoilivat lauman joukossa alati valppaina ja tarkkaavaisina, mutta kuitenkin rauhallisina. Havaitessaan jotain epäilyttävää muutama koirista lähti varoitushaukun kanssa katsomaan tilanteen ja mikäli uhka oli todellinen, muu koiralauma liittyi joukkoon mukaan. Ensisijaisesti koirat pyrkivät karkottamaan uhan, esim. suden / sudet haukkumalla ja uhkaavilla eleillä. Vieraisiin ihmisiin koirat suhtautuivat erittäin epäluuloisesti ja haukkumalla pyrkivät pitämään ne kaukana lammaslaumasta.

Työ lammaslauman vartijana on vaatinut fyysisesti hyvää kuntoa, ketteryyttä ja notkeutta. Vuoriston kylmyyttä vastaan estrela tarvitsi suojaavan karvapeitteen ja oman turvallisuutensa vuoksi pienikokoiset ja ohuet korvat, joihin petoeläimen on hankala tarttua kiinni. Luonteensa puolesta sen tuli olla valpas, epäluuloinen, itsenäinen ja toimiakseen oikein lampaiden kanssa vähäisellä saalisvietillä varustettu.

Rodun kotimaassa Portugalissa koirat toimivat edelleen lammas- ja vuohilaumojen vartijoina mutta niitä käytetään myös omaisuuden turvaamiseen varkailta. Suomessa estreloita toimii vartijoina lammas-, hevos- ja lintutoilla, turkistarhoilla ja aluevartijoina. Eläinten vartioimiseen tarkoitetun estrelan tulisi sosiaalistua niihin pennusta asti, mikäli tämä ei kasvattajan luona ole mahdollista, pentu olisi parhainta hakea heti luovutusikäisenä ja alkaa sosiaalistamaan sitä myöhemmin vartioimiinsa eläimiin saman tien, kun pentu on saapunut uuteen kotiinsa.
Mikäli estrelan kanssa halutaan harrastaa, on sosiaalistamisen ja eri ympäristöihin totuttamisen merkitys vielä suurempi. Harrastamiseen tarkoitetun estrelan kanssa on syytä pennusta lähtien liikkua eri ympäristöissä ja ihmisten parissa. Mitä enemmän sille tarjoaa kokemuksia pennusta lähtien yhdessä omistajan kanssa, ei sille tule yllätyksenä esim. tottelevaisuuskisoissa tai agilityssa yllättävät tilanteet vaan se osaa suhtautua niihin rauhallisesti omistajaan luottaen.

Koska eläintilat yleensä sijaitsevat hiukan syrjemmässä taajama-asutuksesta, onnistunee koirien alkuperäinen käyttö laumanvartijoina melko ongelmitta. Koirien haukku ei häiritse niin paljoa kuin esim. tiuhaan asutulla omakotialueella ja naapureiden sijaitessa hieman kauempana koirien vapaana pitäminen ei välttämättä muodostu ongelmalliseksi. Useasti myös alueita on aidattu, jotta koira ja sen vartioimat eläimet pysyvät siellä missä niiden kuuluu. Mikäli estrela otetaan tiuhaan asutulle omakotialueelle pienelle takapihalle tarhaan, ongelmia varmasti syntyy. Jotta alkuperäinen rodunomainen käyttäytymistarve saadaan ongelmitta täytettyä, on estrelan oikea paikka maaseudulla tai ainakin taajama-alueen ulkopuolella harvaan asutulla seudulla, jossa sen haukkuminen ei häiritse ja se pääsee liikkumaan vartioimallaan alueella ongelmitta.

Estrelanvuoristokoiran kanssa pääasiallisin harrastusmuoto on koiranäyttelyt. Muutamalla koiralla harrastetaan tokoilua, yksi kanalintuja metsästävä estrela tiedetään ja karhunhaukkukokeissa on käynyt muutama yksilö, osa tosin jäänyt ilman hyväksyttyä tulosta. Yhden estrelan tiedetään harrastavan Rally-tokoa.

Käyttäytymiskokeeseen on vuosien 1998 – 2013 välisenä aikana osallistunut kolme koiraa, joista kaksi on saanut BH-tunnuksen eli ne ovat hyväksytysti suorittaneet käyttäytymiskokeen.

Taulukko 15: Estrelanvuoristokoirien toko-tulokset vuosien 1994 – 2013 aikana, esitetty ne vuodet, joilta tuloksia, Lähde: Koiranet 18.1.2014

Vuosi	ALO 0	ALO 1	ALO 2	ALO 3	AVO 0	AVO 1	AVO 2	AVO 3
1994		2	1					
1995		1						
1996	2	4		3				
1997		6	2	1				
1998	2			1	1			4
1999		3	3	1			1	3
2000		1			1			3
2001			1	1				
2002				1				
2003				1				
2004	1							
2013	2	1	1	1				

Taulukon 15 tulokset koostuvat 16 estrelan kisakäynneistä.

Taulukko 15 : Estrelanvuoristokoirien toko-tulokset vuosien 2014 – 2019 aikana, esitetty ne vuodet, joilta tuloksia. Lähde: Koiranet 3.5.2020 .

Vuosi	ALO 0	ALO 1	ALO 2	ALO 3	AVO 0	AVO 1	AVO 2	AVO 3
2014								
2015					3			

2016								
2017								
2018								
2019								

Vuosien 2014 – 2019 välisenä aikana on 1 estrelanvuoristokoira osallistunut kilpailuun.
Yksi estrelanvuoristokoira on osallistunut vuonna 2019 rallytoko kilpailuun.

Kuten taulukosta 15 nähdään, ei estrelan kanssa ole mahdotonta harrastaa myös tottelevaisuutta. Haastavan koulutettavan estrelasta tekee sen itsenäisyys eli hyvin vähäinen miellyttämisen halu ja erittäin matala saalisvietti. Näiden perinteisesti ”toko-koirille” kuuluvien ominaisuuksien puuttuminen ja se tosiasia, että estrela ei kestä jatkuvia toistoja, tekevät siitä hyvin haasteellisen motivoitavan kisamielessä tapahtuvaa koulutusta ajatellen.

Kun mietitään erilaisia harrastusmuotoja estrelanvuoristokoiran kanssa pitää muistaa, että loppujen lopuksi estrelaakin motivoi jokin ja kun sen motivaation selvittää, eivät esimerkiksi koiratanssi, haku tai vetotehtävissä toimiminen ole mahdottomuuksia estrelan kanssa.
Harrastusmahdollisuuksista puhuttaessa on myös muistettava, että koiran koulutettavuuteen vaikuttaa paljon myös sen suhde omistajaansa. Harrastajien ja kasvattajien on syytä pysähtyä pohtimaan myös sitä, että onko täysin tarhassa asuvan koiran suhde omistajaansa yhtä syvä, kuin koiran, joka saa asua vallan tai osan vuorokaudesta yhdessä omistajansa (= laumansa) kanssa.

Suomen Kennelliiton hyväksymissä virallisissa koiranäyttelyissä otettiin vuonna 2011 arvostelulomakkeissa käyttöön kohta ”käyttäytymisen arviointi”. Vuoden 2013 loppuun mennessä käyttäytymisen arvioinnin sisältäviä arvosteluja oli Estrelanvuoristokoirat ry:lle saapunut 454 kappaletta.
Vuosien 2014–2019 käyttäytymisen arvioinnin sisältäviä arvosteluja oli Estrelanvuoristokoirat Ry:lle saapunut 734 kappaletta.

Taulukko 16: käyttäytyminen koiranäyttelyissä.

rodunomainen lähestyttäessä	322
väistää	3
vihainen	0
pelokas	0
vihainen koirille	0
ei merkintää	132
yhteensä	454

Taulukko 17: käyttäytyminen koiranäyttelyissä 2014–2019.

rodunomainen lähestyttäessä	581
väistää	1
vihainen	0
pelokas	0
vihainen koirille	0
ei merkintää	152
yhteensä	734

Vuonna 2012 on yksi estrelanvuoristokoira saanut vihaisen koiran- merkinnän Jyväskylän näyttelyssä, purtuaan kehän ulkopuolella silittämään tullutta tyttöä.

Jotta kasvattajille ja harrastajille ei jäisi kuvaa, että estrelasta on vain oman alueensa vartioimiseen tai näyttelyissä käymiseen, tulisi Estrelanvuoristokoirat ry:n sekä kasvattajien jatkossa panostaa enemmän rodun harrastus- ja käyttömahdollisuuksista tiedottamiseen.

4.2.6 Kotikäyttäytyminen ja lisääntyminen

Suomalaisten estrelanvuoristokoirien käyttäytymisestä kotioloissa ei ole dokumentoitua tietoa. Estrelanvuoristokoirat ry:n tiedot rodun luonteesta pohjautuvat yksittäisten kasvattajien, koirien omistajien antamaan palautteeseen, näyttelykaavakkeista saatuun tietoon sekä terveyskyselykaavakkeen luonne- ja käyttäytyminen-osiosta saatuun tietoon.

Eroahdistuksesta sekä häiritsevän kovasta vahtimisesta on raportoitu yksittäisiä tapauksia. Eroahdistus on ilmennyt paikkojen tuhoamisena sekä häiritsevänä äänen käyttönä. Myös ääniherkkyydestä (= paukkuarkuus) rodussa on raportoitu muutamia yksittäisiä tapauksia. Joillakin tarhassa elävillä estreloilla on raportoitu jatkuvaa juoksemista aidan viertä tai haukkuherkkyyttä, jolloin ne haukkuvat vähän väliä kaikkea olematonta. Lisäksi Estrelanvuoristokoirat ry:n niin sanottuun ”vikapankkiin” on ilmoitettu yhdestä yksilöstä, joka sai omistajan mukaan ”repimiskohtauksia” eli se esimerkiksi repi suljettuun oveen reiän päästäkseen ulos tilasta ja yhdestä yksilöstä, millä oli ajoittain pakonomainen tarve kaluta itseään. Tälläisen käytöksen voidaan katsoa kielivä koiran hermostuneisuudesta, ahdistuneisuudesta tai kivusta. Edellä mainitun kaltaiset yksilöt eivät ole jalostukseen sopivia.

Estrelalla näyttäisi olevan sisäsyntyisenä ymmärrys lapsiin ja muihin eläimiin. Vauvat ja lapset otetaan yleensä siipien alle ja niistä huolehditaan tarkkaan. Lapsiperheessä elävän estrelan voikin usein löytää makaamasta rauhallisena leikkivien lasten lähettyviltä välittämättä menosta ja meiningistä. Yksilökohtaisia eroja löytyy varmasti aina rodusta kuin rodusta, joten estrelankin kohdalla on hyvä muistaa, että lapsia ja koiria ei saisi jättää ilman valvontaa. Estrela ystävystyy helposti muidenkin eläinläjien kanssa ja elää sulassa sovussa samassa taloudessa kissojen, pienjyrsijöiden tai pikkukoirien kanssa. Tarhoissa asuvat estrelat asustavat yleensä uros-narttupareina, saman sukupuolen edustajien välille tarhaoloissa tulee monesti ongelmia. Huomioitavaa on, että moni estrela myös toisaalta asuu isomman lauman jäsenenä, samaa sukupuolta olevien kanssa osin tarhassa ja osin sisällä vailla ongelmia.

Yksittäisten kasvattajien kertoman mukaan yleisimmät juoksuvälit ovat 7-10 kuukautta, myös kerran vuodessa juoksevia narttuja löytyy. Kiiman kesto on noin kolme viikkoa. Kasvattajien kertoman mukaan estrelanvuoristokoirat ovat erittäin hyviä emoja, hoitavat pennut hyvin ja sallivat oman perheen ihmisten läsnäolon pentulaatikon luona. Estrelaurokset ovat kertoman mukaan varmoja astujia. Muutama uros ei ole kertoman mukaan innostunut astumaan ja muutama narttu on murissut, mutta sallinut astumisen. Sijoitusnarttujen kanssa ongelmia on ollut lähinnä väärissä astutusajankohdissa. Estrelanvuoristokoirissa ei Estrelanvuoristokoirat ry:n tietojen mukaan ole tehty keinosiemennyksiä uroksen astumishaluttomuuden- tai kyvyttömyyden vuoksi. Kennelliiton jalostusstrategian mukaisesti jalostukseen tulee käyttää vain koiria, jotka pystyvät lisääntymään luonnollisesti ja hoitamaan pentujaan, eikä keinosiemennyksen syynä saa olla nartun tai uroksen haluttomuus tai kyvyttömyys normaaliin astutukseen.

Estreloiden sosiaalinen käyttäytyminen vieraita ihmisiä ja koiria kohtaan on hyvin selkeästi jaettavissa käytökseen omalla reviirillä ja sen ulkopuolella. Omalla reviirillään estrela suhtautuu vieraisiin ihmisiin ”karkoittavasti”, mikäli sen oma ihminen ei ole paikalla ja kerro omalla käytöksellään koiralle: ”Tämä ihminen on ok.” Koiralle täysin tuntemattoman ihmisen ei kannata mennä koiran reviirille ilman omistajan

läsnäoloa. Samoin vieraat koirat voivat olla estrelalle niin sanottu ”punainen vaate” sen omalla reviirillä oltaessa. Toisaalta tässäkin koiran tulisi kuunnella ja kunnioittaa omistajansa viestiä. Oman reviirinsä ulkopuolella oikeanlaisen luonteen omaava estrela on välinpitämätön niin vieraita ihmisiä, kuin koiriakin kohtaan. Mikäli sitten taas toinen koira alkaa haastamaan estrelaa sen omalla reviirillä tai sen ulkopuolella, ei estrela väistä ja varmasti vastaa saamaansa haasteeseen.

Estrelanvuoristokoirien käyttäytymiseen ja luonteeseen vaikuttavia terveydellisiä tai rakenteellisia ongelmia rodussa on hyvin vähän. Lonkkavikaa sairastavien koirien omistajilta on saatu yksittäisiä raportteja aggressiivisuuden tai varautuneisuuden lisääntymisestä, joko ihmistä tai lauman muita koiria kohtaan. Näissä tapauksissa koirassa ilmenneet oireet on joko saatu kuriin asianmukaisella kipulääkityksellä tai koirasta on luovuttu koiran omaksi sekä ihmisten parhaaksi.

Rodun kasvattajien ja harrastajien kertoman mukaan estreloissa esiintyy jonkin verran eroahdistusta, joka on ilmennyt paikkojen ja tavaroiden hajoittamisena sekä juoksemisena tarhassa, että tarhan aitojen ja porttien rikkomisena. Osalla koirista ongelma on korjaantunut huolellisella yksinoloharjoittelulla, osalla jäänyt itsestään pois tai koirakaverin tulon myötä ja yksi koira tiedetään lopetetun ongelman vuoksi. Eroahdistuksesta kärsivää koiraa ei saa käyttää jalostukseen!

Estreloista löytyy jonkin verran paukkuarkoja koiria sekä autossa pahoinvoivia koiria. Uudet asiat kuten esim. normaalin lenkkireitin varrelle ilmestynyt uusi postilaatikko saattaa nuoressa estrelassa saada jännitystä aikaiseksi, mutta yleensä ”uuden pelko” häviää kun omistaja käy yhdessä koiran kanssa toteamassa asian vaarattomaksi.

Ikään liittyviä ongelmia ei ole Estrelanvuoristokoirat ry:lle raportoitu ollenkaan. Voidaan tosin olettaa vanhojen estreloiden muiden rotujen vanhusten tavoin unohtelevan miksi ulos mentiin; tarpeidenteko saattaa unohtua.

4.2.7 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta

ONGELMA	RATKAISU
Arkuus	- Poistetaan arat koirat jalostuskäytöstä / yhdistetään arkoja koiria ainoastaan varmoihin yksilöihin - Valistetaan pennunostajia pennun sosiaalistamisen tärkeydestä
Aggressiivisuus	- Poistetaan aggressiiviset koirat jalostuskäytöstä - Valistetaan koirien omistajia koiran mahdollisten kiputilojen tunnistamisesta ja kivun vaikutuksesta koiran käyttäytymiseen - Valistetaan kasvattajia pennunostajien valinnan tärkeydestä
Heikko hermorakenne (eroahdistus, hermostuneisuus yms.)	- Valistetaan kasvattajia ja harrastajia siitä, mitä tarkoittaa kun koiralla heikko hermorakenne - Ei yhdistetä jalostuksessa kahta heikon hermorakenteen omaavaa yksilöä / poistetaan heikon hermorakenteen omaavat koirat jalostuskäytöstä
Paukkuarkuus	- Poistetaan paukkuarat koirat jalostuksesta

Kasvattajien ja harrastajien tulee huolehtia siitä, että epätyypilliset luonteet sekä ympäristölleen ja koiralle itselleen vaaraa aiheuttavat käytöshäiriöt eivät pääse lisääntymään rodussa. Estrelanvuoristokoirat ry:n tulee enenevässä määrin valistaa kasvattajia ja harrastajia siitä, millainen on oikea estrelan luonne ja mitä eroa on esimerkiksi termeillä ”varautunut vieraita kohtaan” ja ”arka”. Vapaaehtoisesti tapahtuvaa luonteen kartoituksen aktiivisuutta seurataan tarkasti, jotta seuraavan PEVISA-päivityksen yhteydessä vuonna 2020 nähdään onko luonteen liittämiselle PEVISA-ohjelmaan tarvetta. Pevisa-esitys vuosille 2021 – 2026 ei sisällä luonteen osalta mitään.

4.3 Terveys ja lisääntyminen

Seuraavissa kappaleissa esiteltävät estrelanvuoristokoirilla todetut sairaudet ovat tulleet Estrelanvuoristokoirat ry:n tietoon Suomen Kennelliiton Jalostustietojärjestelmän, yksittäisten kasvattajien ja harrastajien ilmoitusten, yhdistyksen keräämän ”Vikapankin” ja vuoden 2008 terveys ja käytöskyselyn pohjalta.

4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet

Estrelanvuoristokoirien ensimmäinen PEVISA-ohjelma astui voimaan 1.1.2006 seuraavassa muodossa: *Molemmista vanhemmista tulee olla astutushetkellä Suomen Kennelliiton hyväksymät lonkka- ja kyynärkuvauslausunnot. Rekisteröinnin raja-arvona on lonkkaniveldysplasian aste C, sekä kyynärnivellausunto raja-arvona aste 1.*

Tällä hetkellä voimassaoleva PEVISA-ohjelma astui voimaan 1.1.2010 ja kuuluu seuraavasti:

Molemmista vanhemmista tulee olla astutushetkellä Suomen Kennelliiton hyväksymät lonkka- ja kyynärkuvauslausunnot. Rekisteröinnin raja-arvona on lonkkaniveldysplasian aste C, sekä kyynärnivellausunto raja-arvona aste 1.

Rotukohtaiset erityisehdot: Eri karvanlaatuja saa risteyttää keskenään. Karvanlaatua koskevat muutokset ks. koirarekisteriohjeen kohta 5.3. Muutos voidaan tehdä, kun koira on täyttänyt 9 kk.

Estrelanvuoristokoiralla on pysyvä poikkeuslupa ulkomaisille uroksille. Pysyvä poikkeuslupa koskee vain ulkomailla tapahtuvaa astutusta sekä ulkomaisen uroksen sperman käyttöä. Suomessa vieraileva tai täällä oleskeleva ulkomainen uros voidaan tarvittaessa joko tutkia PEVISA-ohjelman mukaisesti tai rotujärjestö voi esittää tapauskohtaista poikkeuslupaa uroksen käytölle.

Vuosille 2021 -2026 on Estrelanvuoristokoirat Ry:n vuosikokouksessa 15.3.2020 hyväksytty seuraava esitys:

Pentueen vanhemmilla tulee astutushetkellä olla voimassa oleva lonkka- ja kyynärkuvauslausunto.
Rekisteröinnin raja-arvona on lonkkaniveldysplasian aste C. Lonkkakuvauslausunnon vähimmäisikä on 12 kk.
Rekisteröinnin raja-arvona on kyynärniveldysplasian aste 1, kuitenkin niin että 1-kyynäräisen saa parittaa vain 0-kyynäräisen kanssa. Kyynärnivellausunnon vähimmäisikä on 12 kk.
Ohjelma on voimassa 1.1.2021 – 31.12.2026

Koiralle rekisteröidään enintään 25 jälkeläistä. Kuitenkin niin, että se pentue missä raja ylittyy, rekisteröidään kokonaan.

Röntgenlausunnot ovat voimassa koiran koko eliniän.

Ulkomaisia uroksia koskevat poikkeukset PEVISA-ohjelmaan:

Ulkomaisilla uroksilla on toistaiseksi voimassa oleva poikkeuslupa poiketa PEVISA vaatimuksista.

Poikkeuslupa koskee ulkomailla tapahtuneesta astutuksesta tai tuontispermalla siemennyksestä syntyneitä pentuja.

Poikkeuslupa ei koske Suomessa vierailevalla ulkomaisella uroksella tapahtuvia astutuksia.

Kyynärnivelen kasvuhäiriö

” *Kyynärnivelen kasvuhäiriö (engl. elbow dysplasia, ED) on yleisin isojen ja jättikokoisten koirien etujalan nivelkivun ja ontumisen aiheuttaja. Kyynärnivelen kasvuhäiriön eri muotoja ovat kiinnittymättömän kyynerpään ulokkeen (processus anconeus) sisemmän osan sairaus, olkaluun nivelnastan (condylus humeralis) sisemmän osan osteokondroosi ja kiinnittymätön kyynärpään uloke (processus anconaeus). Kyynärnivelen inkongruenssia (nivelpintojen epäyhdenmukaisuutta) pidetään tärkeänä syynä kaikkiin edellä mainittuihin kasvuhäiriöihin ja myös se lasketaan kyynärnivelen kasvuhäiriöksi.*

Kyynärnivelen kasvuhäiriön periytyminen on kvantitatiivista eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Kasvuhäiriön tyyppi vaihtelee eri roduilla, mikä viittaa siihen, että aiheuttajina ovat eri geenit. Kyynärnivelen kasvuhäiriö on yleisempää uroksilla todennäköisesti urosten suuremman painon ja mahdollisesti myös hormonaalisten tekijöiden takia. Nykykäsityksen mukaan perinnöllisillä tekijöillä on suurin osuus kyynärnivelen kasvuhäiriön synnyssä, mutta ympäristötekijöillä on osuutensa sen ilmenemisessä.

Kaikissa kyynärnivelen kasvuhäiriöissä oireet alkavat keskimäärin 4 – 7 kuukauden iässä. Tyypillinen oire on ontuminen, joka voi pahentua rasituksessa tai olla voimakkainta levon jälkeen. Ontuminen voi olla jatkuvaa tai ajoittaista. Omistajan voi olla vaikea havaita koiran ontumista, jos kasvuhäiriö on molemminpuolinen. Toisinaan kasvuhäiriö on molemmissa kyynärnivelissä, vaikka koira ontuu vain toista jalkaa. Usein oireet huomataan vasta aikuisiällä ja silloin oireet johtuvat kasvuhäiriön seurauksena kehittyneestä nivelrikosta. Kiinnittymätön kyynärpään uloke ei välttämättä oireile nuorella koiralla ja se voi olla röntgenkuvauksen sivulöydös.

Kasvuhäiriöiden ja niiden erilaisten kirurgisten hoitojen tehosta ja pitkäaikaisennusteesta ei ole olemassa kattavia tutkimuksia. Leikkaushoidon hyöty on epävarma, jos nivelessä on jo selvät nivelrikon merkit. Kaikkien kyynärnivelen kasvuhäiriöiden seurauksena on ainakin hoitamattomana yleensä nivelrikko. Leikattuunkin jalkaan kehittyy usein jonkin asteinen nivelrikko, mutta sen määrä voi olla vähäisempää ja se voi kehittyä myöhemmin kuin ilman leikkausta hoidetussa nivelessä. Kyynärnivelen nivelrikko invalidisoi koiraa yleensä pahemmin kuin esim. lonkkien nivelrikko, koska koiran painosta noin 60 % on etuosalla. Nivelrikon hoidossa tärkeitä ovat painon pudotus, liikunnan rajoitus ja tarvittaessa käytetään myös tulehduskipulääkkeitä. Lisäksi voidaan käyttää nivelnesteen koostumusta parantavia lääkkeitä ja ravintolisiä.

Suomessa kyynärnivelkuvien arviointi perustuu pääasiassa nivelrikon merkkeihin, mutta myös muut kasvuhäiriöön viittaavat röntgenlöydökset huomioidaan. ” (lähde: SKL:n kotisivut, artikkelit, ELT Anu Lappalainen)

Kyynernivelen kasvuhäiriön periytymistapaa tai periytymisastetta ei estrelanvuoristokoirien kohdalla valitettavasti ole tällä hetkellä tiedossa.

Estrelanvuoristokoiran PEVISA-ohjelman mukaan jalostukseen ei saa käyttää koiraa jonka kyynärnivel-lausunnon tulos on huonompi kuin 1.

Suomessa käytössä oleva kyynärnivelen lausunta-asteikko on välillä 0-3, 0:n ollen terve kyynärä ja 3:sen ollen kyynärä, missä on voimakkaita muutoksia ja irtonainen varislisäke.

Taulukko 17: Estrelanvuoristokoirien kyynärätilasto rekisteröintivuoden perusteella 1998-2013, lähde: Koiranet 14.1.2014.

Vuosi	Rekisteröityjä	0	1	2	3	Yht.
1998	44	6	0	0	0	6
1999	58	12	0	0	1	13
2000	39	6	1	0	0	7
2001	62	13	0	1	0	14
2002	72	23	2	1	0	26
2003	30	11	0	0	0	11
2004	70	26	1	0	0	27
2005	42	12	2	0	0	14
2006	74	37	2	0	1	40
2007	37	14	0	0	0	14
2008	86	26	0	0	1	27
2009	52	14	0	1	0	15
2010	39	12	0	0	0	12
2011	40	18	0	0	0	18
2012	20	1	0	0	0	1
2013	28	1	1	0	0	2
Yht.	**793**	**232**	**9**	**3**	**3**	**247**

Taulukko 17: Estrelanvuoristokoirien kyynärätilasto rekisteröintivuoden perusteella 2014-2019, lähde: Koiranet 3.5.2020.

Vuosi	Rekisteröityjä	0	1	2	3	Yht.
2014	25	9	0	1	1	11
2015	17	9	0	0	0	9
2016	8	7	0	0	0	7
2017	16	7	0	0	0	7
2018	2	1	0	0	0	1
2019	4	2	0	0	0	2
Yht.	**72**	**35**	**0**	**1**	**1**	**37**

Taulukon 17 ja diagrammin 4 pohjalta voidaan todeta, että suurella osalla kyynärkuvauslausunnon omaavista yksilöistä on terveet kyynärät. Vain kuusi (6) yksilöä on jäänyt kyseisten vuosien aikana jalostuksen ulkopuolelle kyynärnivelen kasvuhäiriöstä johtuen.

Vuosien 2014 – 2019 välisenä aikana kyynärkuvatuista jalostuksen ulkopuolelle on jäänyt kaksi (2) yksilöä.

Koko kannan kyynärnivelen kasvuhäiriöongelmasta kuvattujen tulokset antavat vain suuntaa antavia tuloksia, koska kuvauksiin menevät lähinnä koirat, joita suunnitellaan jalostuskäyttöön. Taulukon 17 ja diagrammin 5 pohjalta voidaan todeta, että vuosien 1998-2013 välillä on noin 31 % rekisteröidyistä estereloista käynyt virallisessa kyynärnivelkuvauksessa. Vuosien 2014 – 2019 välillä on noin 51 % rekisteröidyistä estreloista käynyt virallisessa kyynärkuvauksessa.

Estrelanvuoristokoirat ry:n ja kasvattajien tulee valistaa niin sanottujen kotikoirien omistajia kyynärkuvaustulosten tärkeellisyydestä niin kyseisen koiran terveyden seurannan, kuin koko rodun jalostuksenkin kannalta. Jokaisen yksilön tulos on tärkeä, toimii se sitten työkoirana, seurakoirana tai jalostuskoirana, koska jokainen koira on geneettisesti katsottuna jonkun toisen sisko/veli/äiti/isä/serkku ja näin ollen sen tulokset kertovat myös sen sukulaisten geneettisestä taipumuksesta kyynärnivelen-kasvuhäiriöön.

Diagrammi 4: Kyynärälausuntojen jakautuminen vuosittain rekisteröinti vuoden perusteella 1998-2013, lähde: Koiranet 14.1.2014.

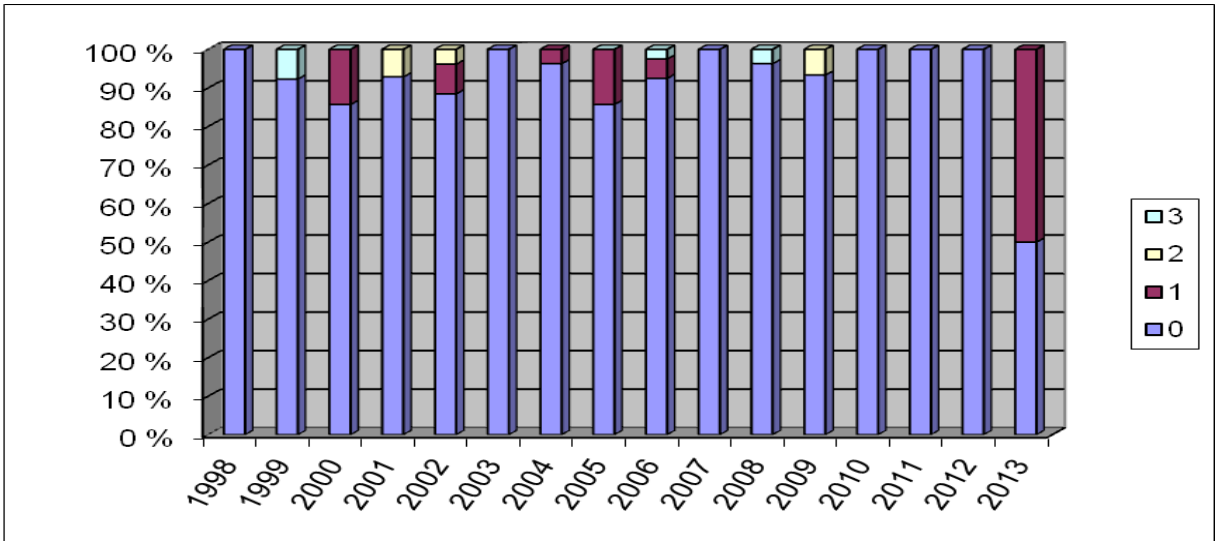

Diagrammi 4: Kyynärälausuntojen jakautuminen vuosittain rekisteröinti vuoden perusteella 2014-2019.

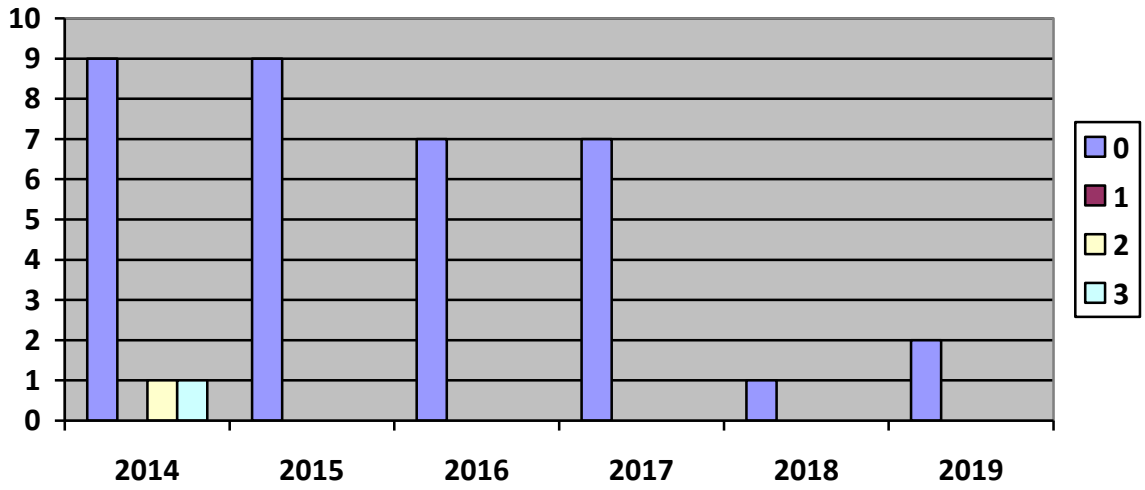

Diagrammi 5: Kyynärkuvauslausunnon omaavien lukumäärä rekisteröinteihin nähden vuosien 1998-2013 välillä, lähde: Koiranet 14.1.2014.

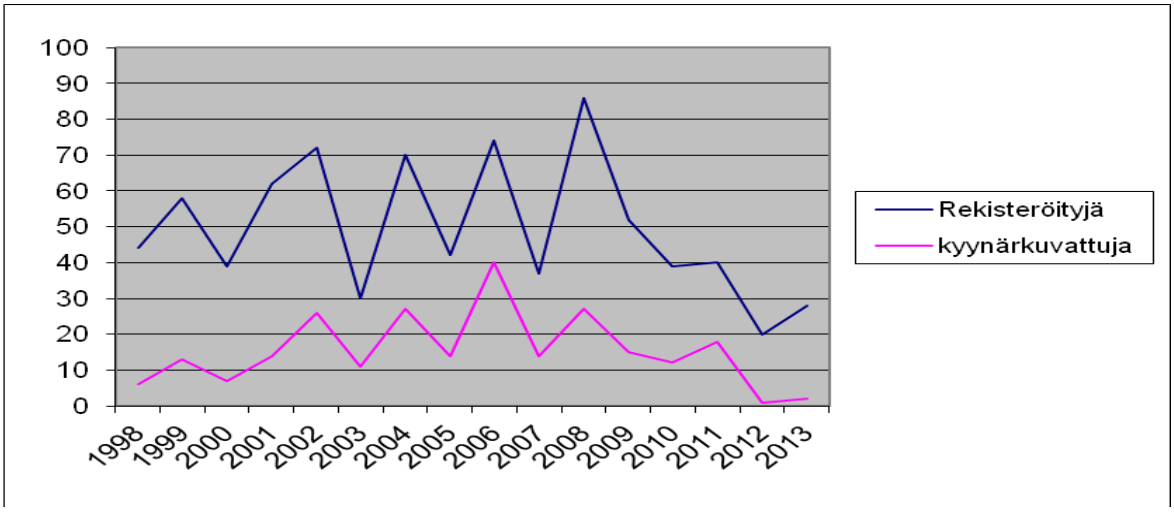

Diagrammi 5: Kyynärkuvauslausunnon omaavien lukumäärä rekisteröinteihin nähden vuosien 2014-2019 välillä, lähde: Koiranet 3.5.2020.

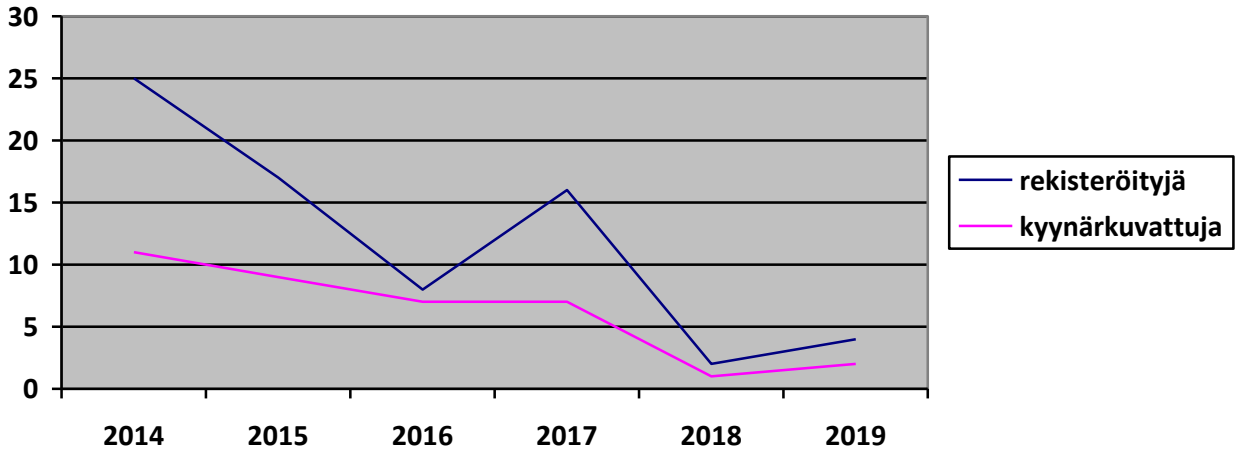

Kuten muutkin luustolliset ongelmat, on kyynärnivelen kasvuhäiriö pahimmillaan koiran eutanasiaan johtava sairaus. Lievemmissäkin muodoissa voidaan puhua koiran rampautumisesta ja päivittäisestä kipujen lievityksestä lääkkeillä. Mikäli estrela kärsii kyynärnivelen kasvuhäiriöstä, ei se pysty hoitamaan sille rodunomaisia vartiointi ja puolustus tehtäviä ja vaikka kyseessä olisi seurakoiran tehtävää hoitava estrela, on hyvin todennäköistä, että jatkuvat nivelrikon aiheuttamat kivut muuttavat koiran luonnetta ja käyttäytymistä heikentäen näin sen mahdollisuuksia toimia myöskään seuralaisena.

USA:laisen OFA:n (Orthopedic Foundation for Animals) tietokannasta nähdään, että USA:ssa vuosien 2004-2013 välillä kyynäröiden osalta kuvattu 13 estrelaa. Yksi kuvatuista on ollut alaikäinen (21 kk ikäinen) kuvaushetkellä, mutta jos senkin tulos otetaan huomioon ovat kaikki USA:ssa kuvatut koirat saaneet tuloksen ”Normal”. Muista niin kutsutuista estrelamaista ei ole valitettavasti saatavilla tilastoitua tietoa estreloiden kyynärätilanteesta.

Lonkkanivelen kasvuhäiriö

” Lonkkanivelen kasvuhäiriö eli ”lonkkavika”, (engl. hip dysplasia, HD) on koirien yleisin luuston ja nivelten kasvuhäiriö. Se voidaan määritellä perinnölliseksi lonkkanivelen löysyydeksi. Lonkat ovat syntymähetkellä silmämääräisesti normaalit, mutta muutokset alkavat jo pennun ensimmäisten elinviikkojen aikana.

Löysyys johtaa reisiluun pään ja lonkkamaljan riittämättömään kontaktiin. Alueelle kohdistuu epänormaalin suuri paine, joka on sitä suurempi mitä pienempi kontaktialue on. Tämä voi johtaa mikromurtumiin ja lonkkamaljan mataloitumiseen. Noin vuoden iässä lantion luutuminen on täydellistä ja yleensä kipukin helpottaa tässä iässä.

Lonkkanivelen kasvuhäiriö johtaa usein nivelrikkoon. Nivelrikon kehittymisen aikatauluun ja tyyppiin vaikuttavat rotukohtaiset ja yksilölliset erot. Lonkkanivelen kasvuhäiriön perimmäistä syytä ei tiedetä, mutta se periytyy tämänhetkisen tutkimustiedon perusteella kvantitatiivisesti eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Myös ympäristöllä on vaikutusta lonkkavian ilmenemiseen ja vaikeusasteeseen.

Lonkkanivelen kasvuhäiriötä tavataan lähes kaikilla roduilla, mutta yleisintä se on suurilla ja jättiroduilla. Oireet voidaan huomata pentuna 3-12 kuukauden iässä, jolloin kipu johtuu löysyyden aiheuttamasta nivelkapselin tulehduksesta tai luukalvon hermojen jännityksestä ja repeämisestä. Nuorilla koirilla oireina voivat olla takajalkojen ontuminen, ”pupuhyppely”, ylösnousuvaikeudet levon jälkeen, liikkumishaluttomuus ja naksahteleva ääni kävellessä. Oireet voivat alkaa äkillisesti ja omistaja voi liittää ne johonkin tapaturmaan. Oireet voivat vähentyä selvästi tai loppua kokonaan jopa useiksi vuosiksi, kun nivelen ympärille muodostuva sidekudos vähentää nivelen löysyyttä.

Toinen oireilevien koirien ryhmä on aikuiset koirat, joiden oireiden syynä on nivelrikko. Vanhemmilla nivelrikkoisilla koirilla oireet voivat olla epämääräisiä ja oireilu laitetaankin usein vanhenemisen piikkiin. Tyypillisiä oireita ovat takajalkojen ontuminen ja jäykkyys liikkeessä. Lonkkavikainen koira yrittää viedä painoa pois takaosalta, mikä ilmenee kävellessä selkälinjan aaltoiluna ja lantion kiertymisenä. Tämä johtaa myös takaosan lihaskatoon ja etupään lihasten voimistumiseen.

Lonkkanivelen kasvuhäiriön ja siitä johtuvan nivelrikon hoidossa on ruokinnalla keskeinen merkitys. Ylipaino pahentaa oireita ja pelkkä painon pudotus voi helpottaa koiran oloa. Tulehduskipulääkkeitä ja pistoksena tai suun kautta annettavia nivelnesteen ja nivelruston koostumusta parantavia aineita käytetään yleisesti. Sopiva liikunta pitää lihaksiston kunnossa ja nivelet liikkuvina. Kirurgisia hoitoja on myös olemassa.

Lonkkavian vastustamisohjelma perustuu useimmilla roduilla lonkkien röntgenkuvaukseen. Lonkkanivelen kasvuhäiriön periytyvyys on kohtuullinen. Ilmiasuunkin perustuvan jalostusvalinnan pitäisi johtaa tuloksiin, jos valinta on systemaattista eikä lonkkavikaisia koiria käytetä. ” (lähde: SKL:n kotisivut, artikkelit, ELT Anu Lappalainen)

Lonkkanivelen kasvuhäiriön periytymistapaa tai periytymisastetta ei estrelanvuoristokoirien kohdalla valitettavasti ole tällä hetkellä tiedossa.

Estrelanvuoristokoiran PEVISA-ohjelman mukaan jalostukseen ei saa käyttää koiraa jonka lonkkanivel-lausunnon tulos on huonompi kuin C.

Suomessa lonkkanivelen kasvuhäiriön kuvauslausunnoissa käytetään koiran kuuteen ikävuoteen asti asteikkoa A-E siten, että A kuvaa tervettä lonkkaa ja E kuvaa vaikea-asteista lonkkanivelen kasvuhäiriötä, missä usein on mukana myös pahaa nivelrikkoa ja reisiluun pään epämuotoisuutta. Kuuden ikävuoden jälkeen kuvien lausumisessa otetaan huomioon koiran ikä ja erityisesti sekundäärinivelrikko.

Taulukko 18: Estrelanvuoristokoirien lonkkatilasto rekisteröintivuoden perusteella 1998-2013, Lähde: Koiranet 14.1.2014.

Vuosi	Rekisteröityjä	A	B	C	D	E	Yht.
1998	44	2	3	0	1	0	6
1999	58	4	7	1	1	1	14
2000	39	2	1	2	1	1	7
2001	62	9	1	3	2	0	15
2002	72	12	2	3	9	1	27
2003	30	5	3	2	1	0	11
2004	70	13	7	5	3	0	28
2005	42	8	4	0	2	0	14
2006	74	24	8	5	5	0	42
2007	37	7	1	4	1	1	14
2008	86	12	5	5	3	3	28
2009	52	11	2	1	1	0	15
2010	39	8	2	2	1	0	13
2011	40	10	5	2	0	1	18
2012	20	1	0	0	0	0	1
2013	28	0	1	0	1	0	2
Yht.	**793**	**128**	**52**	**35**	**32**	**8**	**255**

Taulukko 18: Estrelanvuoristokoirien lonkkatilasto rekisteröintivuoden perusteella 2014-2019, Lähde: Koiranet 3.5.2020.

Vuosi	Rekisteröityjä	A	B	C	D	E	Yht.
2014	25	4	3	1	3	0	11
2015	17	6	0	3	0	0	9
2016	8	4	1	1	0	1	7
2017	16	1	4	1	1	0	7
2018	2	1	0	0	0	0	1
2019	4	1	1	0	0	0	2
Yht.	**72**	**17**	**9**	**6**	**4**	**1**	**37**

Taulukosta 18 ja diagrammista 6 nähdään, että estrelojen lonkkatuloksissa on huomattavasti isompaa hajontaa, kuin edellä mainituissa kyynärätuloksissa. Edelleen suurin osa tutkituista on terveitä, (tulos A tai B) mutta neljäkymmentä (40) yksilöä on kyseisten vuosien aikana jäänyt jalostuskäytön ulkopuolelle johtuen keskivaikeasta tai vaikeasta lonkkanivelen kasvuhäiriöstä. Lonkkalausuntojen osalta poikkeuslupia jalostuskäytön mahdollistamiseksi on vuosien 2007-2009 välillä myönnetty ja käytetty 2 kappaletta. Huomiotavaa on myös se, että vaikka koiralla olisi lonkkanivelen kasvuhäiriön aste C tai parempi, mutta se selvästi oireilee lonkkiaan tai on jatkuvalla lääkityksellä lonkkien aiheuttamien ongelmien takia, ei sitä tule käyttää jalostukseen. Vuosien 2014 – 2019 välisenä aikana tutkituista on terveitä, (tulos A tai B) mutta yksitoista (11) yksilöä on kyseisten vuosien aikana jäänyt jalostuskäytön ulkopuolelle johtuen keskivaikeasta tai vaikeasta lonkkanivelen häiriöstä.

Koko kannan lonkkanivelen kasvuhäiriö ongelmasta kuvattujen tulokset antavat vain suuntaa antavia tuloksia, koska kuvauksiin menevät lähinnä koirat, joita suunnitellaan jalostuskäyttöön. Taulukon 18 ja diagrammin 7 pohjalta voidaan todeta, että vuosien 1998-2013 välillä on noin 32 % rekisteröidyistä estereloista käynyt virallisessa lonkkanivelkuvauksessa. Vuosien 2014 – 2019 välillä on noin 51 % rekisteröidyistä estreloista käynyt virallisessa lonkkakuvauksessa.

Estrelanvuoristokoirat ry:n ja kasvattajien tulee valistaa niin sanottujen kotikoirien omistajia lonkkakuvaustulosten tärkeellisyydestä niin kyseisen koiran terveyden seurannan, kuin koko rodun jalostuksenkin kannalta. Jokaisen yksilön tulos on tärkeä, toimii se sitten työkoirana, seurakoirana tai jalostuskoirana, koska jokainen koira on geneettisesti katsottuna jonkun toisen sisko/veli/äiti/isä/serkku ja näin ollen sen tulokset kertovat myös sen sukulaisten geneettisestä taipumuksesta lonkkanivelen kasvuhäiriöön.

Diagrammi 6: Lonkkalausuntojen jakautuminen vuosittain rekisteröinti vuoden perusteella 1998-2013, Lähde: Koiranet 14.1.2014

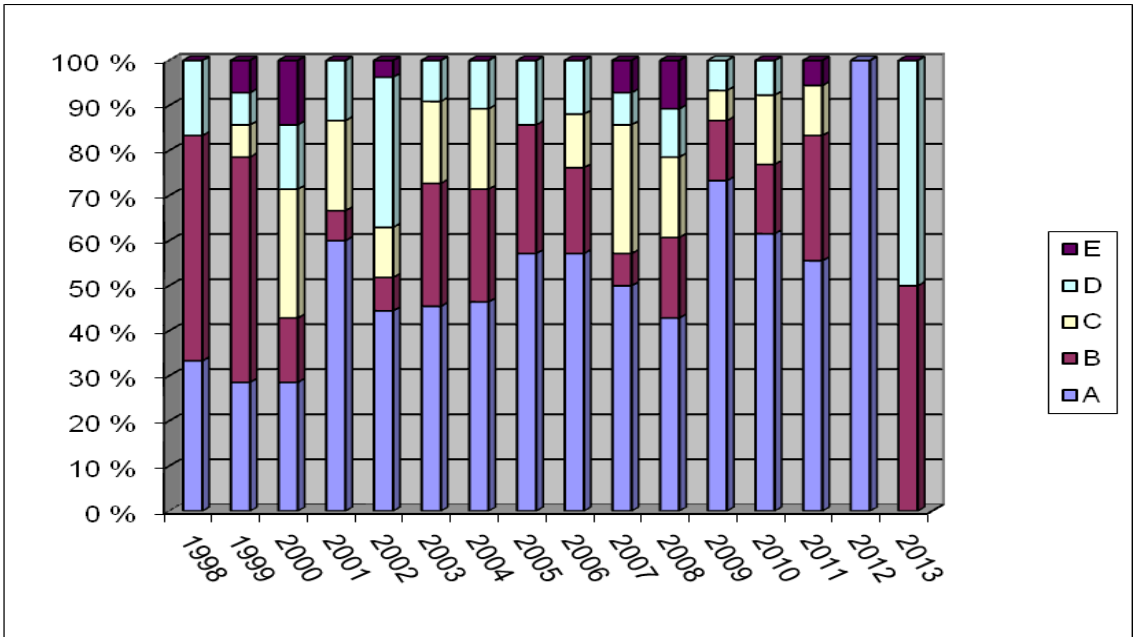

Diagrammi 7: Lonkkakuvauslausunnon omaavien lukumäärä rekisteröinteihin nähden vuosien 1998-2013 välillä, Lähde: Koiranet 14.1.2014.

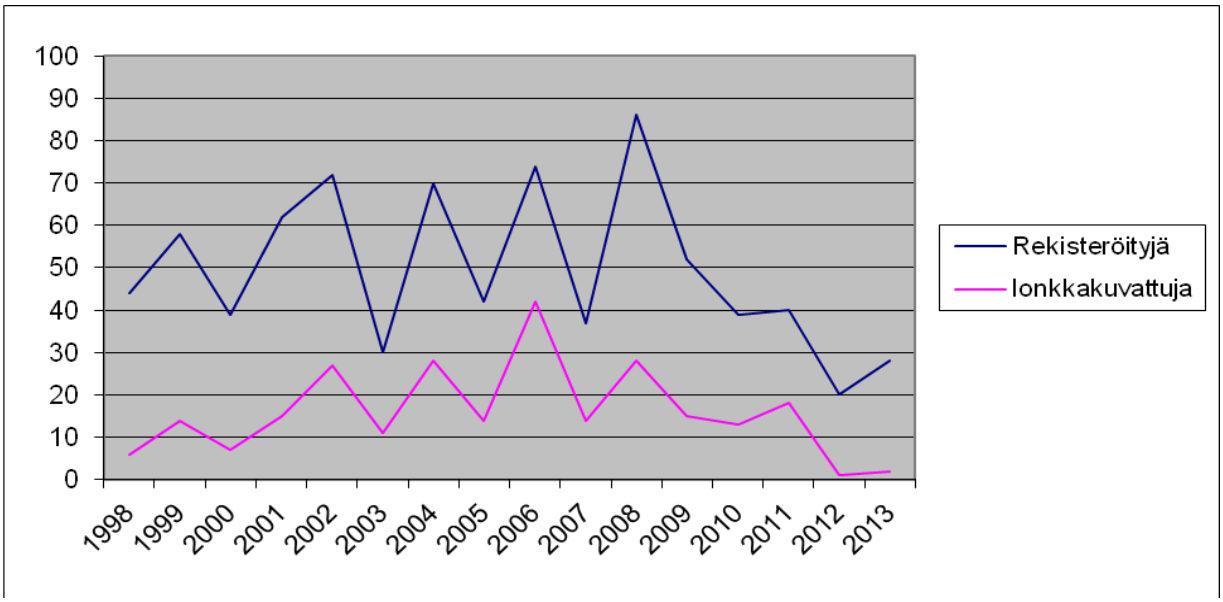

Diagrammi 6: Lonkkalausuntojen jakautuminen vuosittain rekisteröinti vuoden perusteella 2014-2019, Lähde: Koiranet 3.5.2020.

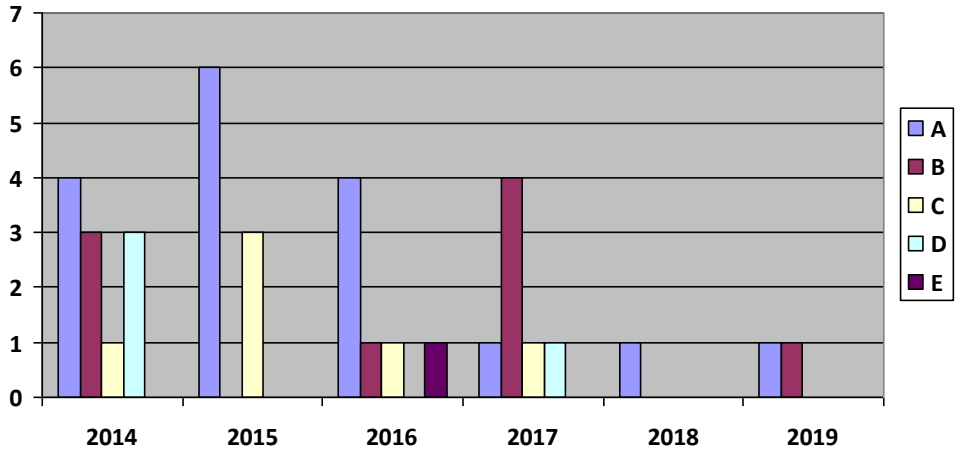

Diagrammi 7: Lonkkakuvauslausunnon omaavien lukumäärä rekisteröinteihin nähden vuosien 2014-2019 välillä, Lähde: Koiranet 3.5.2020

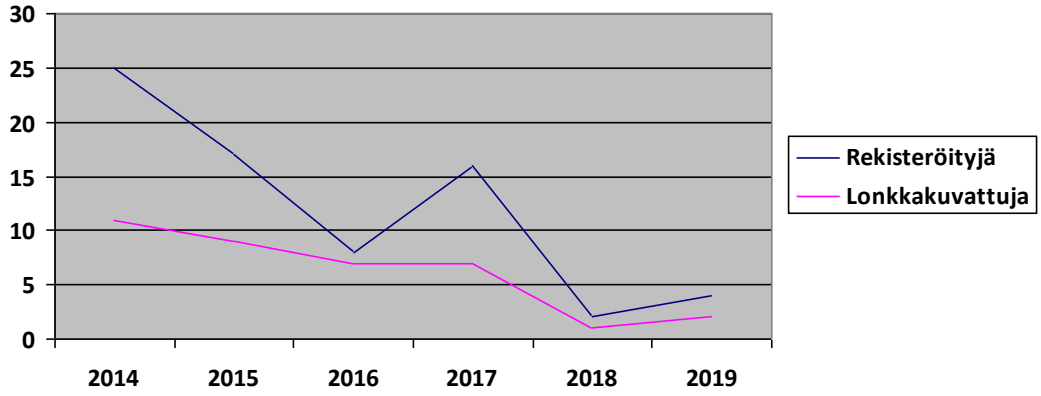

Kuten muutkin luustolliset ongelmat, on lonkkanivelen kasvuhäiriö pahimmillaan koiran eutanasiaan johtava sairaus. Lievemmissäkin muodoissa voidaan puhua koiran rampautumisesta ja päivittäisestä kipujen lievityksestä lääkkeillä. Mikäli estrela kärsii lonkkanivelen kasvuhäiriöstä, ei se pysty hoitamaan sille rodunomaisia vartiointi ja puolustus tehtäviä ja vaikka kyseessä olisi seurakoiran tehtävää hoitava estrela, on hyvin todennäköistä, että jatkuvat nivelrikon aiheuttamat kivut ja lihaksiston epätasaisuus muuttavat koiran luonnetta ja käyttäytymistä heikentäen näin sen mahdollisuuksia toimia myöskään seuralaisena.

USA:laisen OFA:n (Orthopedic Foundation for Animals) tietokannasta nähdään, että USA:ssa vuosien 2003 ja 2013 välillä on lonkkien osalta kuvattu 15 estrelaa. Yksi kuvatuista on ollut alaikäinen (21 kk ikäinen) kuvaushetkellä, mutta jos senkin tulos otetaan huomioon jakautuvat tulokset seuraavasti: excellent 2, good 8, mild 1, mild unilateral left 1 ja fair 3. Muista niin kutsutuista estrela-maista ei ole valitettavasti saatavilla tilastoitua tietoa estreloiden lonkkatilanteesta.

4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet

Mahalaukun kiertymä

Mahalaukun kiertymä on yleensä isojen ja syvärintaisten rotujen ongelma. Tilassa mahalaukku kirjaimellisesti kiertyy itsensä ympäri aiheuttaen näin verenkirto-ongelmia, mistä voi hyvin nopeasti aiheutua esimerkiksi kuolioitunutta mahalaukun seinämää sekä shokkioireita. Mahalaukunkiertymän riskiä lisää voimakas liikunta ennen ja jälkeen ruokailun sekä joidenkin epäilyjen mukaan mahalaukun supistumishäiriöt. Oireita ovat mm. pahoinvointi, apaattisuus ja vatsan turpoaminen kylkikaaren takaa. Ennuste riippuu siitä, kuinka nopeasti koira saadaan eläinlääkärin hoitoon. Mahalaukun kiertymä itsessään ei ole perinnöllinen ongelma, mutta se on vahvasti sidoksissa koiran rakenteeseen. Kuolinsyytilaston (taulukko 20) mukaan yhdeksän (9) estrelaa on kuollut mahalaukun kiertymään.

Kasvain sairaudet/syöpä

Kuolinsyytilaston (taulukko 20) mukaan suurin estrelanvuoristokoirien kuolemaan johtava sairauksien ryhmä on erilaiset kasvainsairaudet/syöpä. Erilaisiin kasvainsairauksiin/syöpään on ilmoitettu kuolleen 18 estrelaa. Näiden koirien keski-ikä on ollut 11 vuotta 10 kuukautta.

Yleisessä tiedossa on, että vanhenevat isojen ja jättirotujen edustajat ovat herkempiä sairastumaan erilaisiin kasvainsairauksiin ja syöpään näistä yleisimmän ollessa luusyöpä, mikä näyttäisi kuolinsyytilaston perusteella olevan myös estreloiden syövistä yleisin (5 yksilöä). Luusyöpä eli osteosarkoomaan ei ole hoitokeinoa. Eläinlääkäriin.fi sivuston luusyöpää käsittelevän artikkelin mukaan: ” *Suurikokoisilla yli 35 kiloa painavilla koirilla on todettu 60 kertaa suurempi riski sairastua osteosarkoomaan verrattuna alle 10 kiloa painavien koirien riskiin.* ”. Irlanninsusikoirien (joilla luusyöpä hyvin yleistä) JTO:ssa vuosille 2009–2013 esitetään epäilys siitä, että sukusiittoisuus olisi yksi erilaisille syöville ja kasvain sairauksille altistava tekijä. Tätä väitettä tukee se tosiasia, että joissain roduissa ja sukulinjoissa on havaittavissa enemmän näitä ongelmia, kuin yleisesti koirapopulaatiossa.

Estrelanvuoristokoirissa ei ole tiedossa yksittäisiä sukulinjoja, missä olisi esiintynyt enemmän erilaisia kasvainsairauksia ja syöpää, kuin muissa, mutta nämä ongelmat ovat ehdottomasti asioita mihin tulee kiinnittää huomiota jalostuksessa. Kahta yksilöä, joiden lähisuvussa on esiintynyt syöpää/kasvainsairauksia ei tule yhdistää jalostuksessa ja yksilöä, joka on sairastanut syövän/kasvainsairauden ei tule käyttää jalostukseen. Ulkomailta ei valitettavasti ole saatavilla tilastoitua tietoa syövän ja kasvainsairauksien esiintyvyydestä paikallisissa estrela-kannoissa.

Allergia/Atopia

” *Atopia on geneettisestä taipumuksesta aiheutuva tulehduksellinen ja kutiseva allerginen ihosairaus, jonka synnylle on perimän lisäksi olemassa useita altistavia tekijöitä, kuten koiran elinympäristö ja olosuhteet.*

Atopia on elinikäinen vaiva, joka on kontrolloitavissa, muttei parannettavissa. Ruoka-aineallergia on koiralla atopiaa huomattavasti harvinaisempaa. Vain 10 % iho-oireisista koirista kärsii ruoka-aineallergiasta, jolloin koiralla on yleensä myös ruuansulatuskanavan oireita (ilmavaivat, ripuli). Atooppista tai allergista koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Atopia on tyypillisesti nuoren aikuisen koiran sairaus ja oireet alkavat suurimmalla osalla atoopikoista 6 kk – 3 vuoden iässä. Koira reagoi ihollaan ja atopia onkin koiran yleisin ihosairaus. Atopiaan liittyvien toistuvien ihon bakteeri- ja hiivatulehdusten esiintymisestä on päätelty, että atoopikkokoirilla olisi puutteellisesti toimiva soluvälitteinen immuunivaste. Atopialle tyypillistä on, että oireet helpottuvat ja pahenevat kausittaisesti ainakin sairauden alkuvaiheessa. Jos oireet ovat heti alkuun jatkuvia, voidaan hyvällä syyllä epäillä ruoka-aineallergiaa aiheuttajaksi.

Toistuvat korvatulehdukset ovat eräs tavallisimmista atoopikon iho-oireista.

Koiran atopian hoitoon käytetään monia eri hoitomuotoja. Kaikkein tärkein on allergeenialtistuksen vähentäminen esim. toistuvien pesujen ja ympäristön saneerauksen avulla. Jollei näiden toimenpiteiden ja sekundaaristen bakteeri – ja hiivatulehdusten hallinnalla päästä riittävään lopputulokseen, voidaan allergiatestin tulosten perusteella aloittaa siedätyshoito ja/tai lääkehoito. ” (lähde: SKL:n kotivut, artikkeli, ELL Nina Menna)

Estrelanvuoristokoirilla on Suomessa raportoitu kolmesta (3) allergiasta kärsivästä yksilöstä.

Allergiaoireet ilmenevät estreloilla lähes poikkeuksetta iho-oireina. Jatkuvista ihotulehduksista ja kutinoista kärsivää estrelaa ei luonnollisestikaan voida käyttää sen alkuperäisessä käyttötarkoituksessa ja seuralaisen

tehtävässä toimiminenkin hankaloituu mahdollisten käytöksessä tapahtuvien muutosten myötä. Lisäksi allergiat/atopia ovat yleensä erittäin hankalia ja kalliita hoidettavia. Tietysti kyseisen yksilön elämäkään ei ole mukavaa, jos sillä on jatkuvasti kutinaa ja ihotulehduksia.

Kuten jo edellä ELL Nina Mennan kirjoittamassa tekstissäkin mainittiin, allergiasta/atopiasta kärsivää koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Dilatoiva Kardiomyopatia (DCM)

” Dilatoiva kardiomyopatia (DCM) on sydänlihaksen rappeutumissairaus, joka johtaa sydämen laajenemiseen ja supistumiskyvyn laskuun. Rappeutumisen seurauksena sydämen seinämät ohenevat ja veltostuvat, eikä sydän enää pysty pumppaamaan riittävästi hapekasta verta elimistön käyttöön.

Dilatoivaa kardiomyopatiaa esiintyy keski- ja suurikokoisilla roduilla. Koska sairaustapaukset esiintyvät pääsääntöisesti suvuittain ja taudinkuva on kullekin rodulle tyypillinen, on dilatoivalla kardiomyopatialla geneettinen tausta. Jalostukseen käytettävien koirien säännöllisillä tutkimuksilla DCM -tapaukset voitaisiin löytää aikaisemmassa vaiheessa ja jättää pois jalostuksesta. DCM potevaa koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Dilatoivan kardiomyopatian oireet näyttävät ilmaantuvan yhtäkkiä, mutta todellisuudessa sairaus kehittyy pitkään, jopa vuosia piilevänä ilman, että koirasta näkyy mitään ulospäin. Vasta, kun elimistön korjaavat mekanismit eivät enää pysty peittämään sydämen heikkenemisestä johtuvia ongelmia, alkavat oireet näkyä. Koira laihtuu ja sen ruokahalu laskee. Se alkaa yskiä ja rasituksen sietokyky sekä liikkumishalu vähenevät. Tyypillisimmin yskää esiintyy yöllä ja aamulla levon jälkeen. Koira saattaa myös hengittää normaalia pinnallisemmin ja tiheämmin. Joskus ensimmäinen oire on elimistön hetkellisestä hapenpuutteesta johtuva yhtäkkinen pyörtyminen tai äkillisen sydämen rytmihäiriön aiheuttama kuolema, joka usein liittyy voimakkaaseen rasitukseen.

Dilatoivasta kardiomyopatiasta kärsivää koiraa ei voida parantaa eikä sairauden kehittymistä pysäyttää, mutta laadukasta elinaikaa voidaan pidentää lääkityksen avulla. Hoitona käytetään nesteenpoistolääkitystä, verisuonia laajentavaa lääkitystä sekä sydänlihaksen supistumisvoimaa lisäävää lääkitystä. Joissakin tapauksissa tarvitaan myös sydämen lyöntirytmiin vaikuttavaa lääkitystä. Rajua liikuntaa on syytä rajoittaa ja koiran ruokintaan on kiinnitettävä erityistä huomiota. ” (lähde: SKL:n kotivut, artikkeli, ELL Nina Menna)

Dilatoivassa kardiomyopatiassa on huomioitavaa se, että se ei anna sydänkuuntelussa kuultavaa sivuääntä, vaan se voidaan todeta ainoastaan sydänultralla. Näin ollen Koiranettiin vuosien 1998–2019 (päivitys 20.5.2020) aikana kertyneet 65 puhdasta sydänkuuntelutulosta eivät kerro mitään dilatoivan kardiomyopatian esiintymisestä/poissaolosta Suomen kannassa. DCM:aa on raportoitu Suomessa yhdellä yksilöllä, jolla puoli vuotta ennen kuolemaa on kuuntelutulos lausuntona terve sekä yksi yksilö, jolle kuolinsyyksi on merkitty dilatoiva kardiomyopatia ja ulkomailta ei ole virallista tietoa DCM:aa sairastavista yksilöistä. Portugalissa sekä Iso-Britanniassa tiedetään olleen DCM-sairaita koiria kasvattajien kertoman mukaan. Mistään perinnölliseksi katsottavasta sydänsairaudesta kärsivää koiraa ei tule käyttää jalostukseen.

Kuten minkä tahansa muunkin sydänsairauden myötä, myös DCM:n myötä koiran toimiminen sen alkuperäisessä käyttötarkoituksessa, vartioivana ja puolustavana koirana kärsii.

Selkäongelmat

Koirilla voidaan todeta hyvinkin erilaisia selkään liittyviä perinnölliseksi katsottavia ongelmia, kuten epämuotoiseen lanneristinikamaan liittyvät ongelmat, epämuotoisista nikamista johtuvat ongelmat, välilevyjen kalkkeutuminen ja spondyloosi. Kaikki edellä mainituista voivat aiheuttaa koiralle oireita lievästä

ontumisesta ja yksittäisistä kipukohtauksista lähtien aina eutanasiaan johtavaan halvaukseen asti. Suomessa estreloilla on raportoitu yhteensä kuudesta (6) yksilöstä, jolla on ollut selkärankaan liittyviä ongelmia. Kahdella on kysessä ollut epämuotoisen lanneristinikaman aiheuttamat ongelmat, kahdella on ollut kyse yksittäisen nikaman aiheuttamista ongelmista, yhdellä kyse oli spondyloosista ja yhdellä kyseessä on ollut lumbosakraalistenoosi eli selkäydinkanavan ahtauma viimeisen lannenikaman ja ristiluun välillä.
Vuosien 2016 – 2019 välillä on virallisesti selkäkuvattu 16 estrelanvuoristokoiraa, joilla välimuotoinen lanne-ristinikama LTV tuloksilla LTV 1 3 (kolme) kpl ja LTV 3 1 (yksi) kpl.Ulkomailta ei ole saatu tietoa estreloista, joilla olisi ollut ongelmia selän kanssa. Kaikenlaiset selkään liittyvät ongelmat aiheuttavat koiralle yleensä kipuilua ja ”puutumista” ja näin ollen heikentävät huomattavasti sen kykyä toimia alkuperäisessä työtehtävässään sekä seurakoiran tehtävissä. Selkäongelmista kärsivää koiraa ei tule käyttää jalostukseen.

Märkäinen kohtutulehdus

” *Märkäkohtu eli pyometra eli kohtutulehdus on yleinen vaiva narttukoirilla ja sitä tavataan myös kissoilla. Sairaus iskee tyypillisimmin vanhemmalla iällä ja muutama viikko juoksuajan päättymisen jälkeen. Juoksuajan jälkeen osittain avonaisena ollut kohdunkaula sulkeutuu ja narttukoiran keltarauhanen erittää progesteronihormonia, jolla on kohdun limakalvopuolustusta lamaava vaikutus. Mikäli elimistö ei pääse kohtuun mahdollisesti päässeestä tulehduksesta eroon, voi bakteerit ruveta lisääntymään massiivisesti ja koska kiinni oleva kohdunkaula estää märkäeritteen ulospääsyn, voi seurauksena olla kohdun voimakas suureneminen sinne kertyneen märkäeritteen johdosta. Tilanne on hengenvaarallinen ja johtaa usein hoitamattomana eläimen menehtymiseen. Lääkehoidolla saadut tulokset ovat hyvin epävarmoja ja yleensä vaaditaan kohdun ja munasarjojen kirurginen poisto. Eläimen tila voi huonontua nopeastikin, joten märkäkohtuleikkaus onkin yksi yleisimmistä päivystysaikaan suoritetuista leikkauksista. Märkäkohdun kliinisiä oireita ovat voimakkaasti lisääntynyt juominen, lievä lämmönnousu, apatia, ruokahaluttomuus ja vatsaontelon pullistuminen. Usein emättimestä voidaan havaita märkäistä, pahanhajuista vuotoa ja eläin nuolee peräpäätään. Joskus oireet ovat varsinkin sairauden alkuvaiheessa hyvin lieviä, joten tauti saattaa edetä pitkällekin ennenkuin omistaja huolestuu.* ” (teksti lainattu Liedon pieneläinklinikan kotisivuilta)

Suomessa on raportoitu kymmenestä (10) nartusta jolla on todettu niin sanottu märkäkohtu. Kuten edellä olevassa lainauksessakin on todettu, on märkäkohtu kohtalaisen yleinen narttukoirien ongelma rotuun katsomatta. Mahdollisesta perinnöllisestä alttiudesta sairastua märkäiseen kohtutulehdukseen, ei ole tietoa. Pahimmillaan märkäkohtu on nartun henkeä uhkaava sairaus. Uusivista märkäisistä kohtutulehduksista kärsivää narttua ei tule käyttää jalostukseen.

4.3.3 Rodussa yksittäistapauksina todetut sairaudet

Kilpirauhasen vajaatoiminta (Hypotyreoosi)

Kilpirauhanen on elimistön tärkeimpiä rauhasia. Se säätelee elimistön aineenvaihduntaa. Kilpirauhashormonit stimuloivat hapen käyttöä useimmissa soluissa sekä osallistuvat rasva- ja hiilihydraattiaineenvaihdunnan säätelyyn ja lisäksi niitä tarvitaan normaaliin kasvuun ja kehittymiseen. Mikäli kilpirauhanen toimii liian tehokkaasti, aineenvaihdunta kiihtyy ja vastaavasti jos se ei toimi täydellisesti, aineenvaihdunta hidastuu. Vajaatoiminnan oireita ovat mm. painon nousu, uneliaisuus, haluttomuus liikkua, huono kylmänsietokyky, kuiva turkki, runsas karvanlähtö, erittäin ohut turkki, ihon pigmentoituminen, lisääntyneet iho- ja korvatulehdukset, hidas karvankasvu sekä kohonnut kolesteroliarvo.

Yleensä hypotyreoosissa on kysymys tyroksiinin eli kilpirauhashormonin puutteellisesta tuotannosta ja erittymisestä. Sairautta voidaan hoitaa, mutta ei parantaa eli lääkehoito on koiralla elinikäinen.

Suomessa on todettu kilpirauhasen vajaatoiminta viidellä (5) estrelalla. Koiraa, mikä sairastaa kilpirauhasen vajaatoimintaa, ei tule käyttää jalostukseen.

Epilepsia

” Epilepsia on toistuvia kohtauksia aiheuttava aivojen sähköisen toiminnan häiriö, joka on koiran yleisin neurologinen sairaus.

Kohtauksien luonne vaihtelee ja koiralla voi olla tajunnan, motoriikan, sensorisen toiminnan, autonomisen hermoston ja/tai käyttäytymisen häiriöitä. Kohtauksen aikana koira voi olla tajuissaan tai tajuton. Jos koko koira kouristelee, puhutaan yleistyneestä kohtauksesta. Kohtaus voi esiintyä myös paikallisena, jolloin vain yksi lihasryhmä, esimerkiksi koiran raaja tai raajat kouristelevat. Paikallisalkuinen kohtaus voi laajeta yleistyneeksi kohtaukseksi. Kohtauksen luonne riippuu purkauksen lähtöpaikasta aivoissa ja sen leviämisestä. Epilepsiaa sairastavaa koira ei saa käyttää jalostukseen. Samoin on vältettävä sellaisten riskilinjojen yhdistämistä, joiden tiedetään tuottaneen epileptikkojälkeläisiä, niin kauan kun rodulle ei ole olemassa geenitestiä, jonka avulla sairauden kantajuus voidaan todeta.

Ensimmäinen epilepsiakohtaus tulee useimmiten nuorena, 1-5 – vuotiaana, mutta perinnöllinen epilepsia voi alkaa missä iässä hyvänsä. Samantyyppisiä kohtauksia voivat aiheuttaa myös muut sairaudet kuin epilepsia. Epilepsiadiagnoosi pohjautuu muiden sairauksien poissulkemiseen. Siksi koirasta otetaan virtsa- ja verinäytteitä ja tehdään neurologinen tutkimus. Jollei muuta selittävää syytä löydy, koira sairastaa epilepsiaa. Epilepsiaa ei voida parantaa, vaan koira tarvitsee lääkitystä koko loppuelämänsä ajan. Lääkityksen aloituspäätökseen vaikuttaa kohtauksien esiintymistiheys ja vakavuus. Lääkityksen avulla epilepsiakohtausten esiintymistä voidaan harventaa, kohtauksia lieventää ja niiden kestoa lyhentää. Joskus kohtaukset saadaan lääkityksellä kokonaan loppumaan. ” (lähde: SKL:n kotisivut, artikkelit, ELL Nina Menna)

Suomessa epilepsiaa on todettu kahdella (2) estrelalla. Koiraa, mikä sairastaa epilepsiaa ei tule käyttää jalostukseen.

Addisonintauti

” Lisämunuaisen kuorikerroksen vajaatoiminta eli Addisonin tauti on nuorilla ja keski-ikäisillä koirilla esiintyvä suhteellisen harvinainen sairaus. Tauti on nartuilla kaksi kertaa uroksia yleisempää. Tyypillisinä oireina on epämääräisen oksentelu- ja ripulijaksot, ruokahaluttomuus ja väsymys. Lisämunuaisen kuorikerroksen vajaatoiminta voi pahetessaan johtaa Addisonin kriisiin, joka vaatii tehohoitoa eläinsairaalassa. ” (teksti lainattu sivustolta Eläinlääkäriin.fi)

Addisonintauti on diagnosoitu Suomessa yhdellä (1) estrelalla. Addisonintautia sairastavaa koiraa ei tule käyttää jalostukseen.

Verikorva

Niin sanottu verikorva syntyy, kun koiran korvalehden sisäpuolella olevat verisuonet vaurioituvat ja korvalehti täyttyy kokonaan tai osittain verellä. Verikorva aiheutuu yleensä erittäin voimakkaan ravistelun tai raapimisen seurauksena ja se yleensä vaatii eläinlääkärin hoitoa. Verikorva ei itsessään ole perinnölliseksi katsottava vaiva mutta huomioitavaa on, että estreloissa lisääntyneet, rodulle epätyypilliset, paksut, kookkaat ja roikkuvat korvalehdet ovat alttiimpia verikorvan syntymiselle, kuin rotumääritelmän mukaiset pienet ja ohuet ruusukorvat. Verikorvaa on Suomessa raportoitu neljällä (4) estrelalla.

Hampaisiin liittyvät ongelmat

Kahdella (2) suomalaisella estrelalla on raportoitu hampaiden kiillevaurioista ja yhdellä (1) hammas-puutoksista.

Koiran hampaiden kiillevauriot ovat yleensä seurausta koiran käyttäytymisestä (kivien jyrsiminen ja kanniskelu, tarhaverkkojen repiminen yms.) ja sitä ei näin ollen katsota perinnölliseksi ongelmaksi.

Hammaspuutokset taas ovat perinnölliseksi katsottava ongelma ja kun estrelalta rotumääritelmän (liite 4) mukaan vaaditaan täysi hampaisto, on tämä jalostuksellisesti huomioitava asia. Kahta hammaspuutoksia omaavaa koiraa ei tule yhdistää jalostuksessa.

Ektooppinen Ureter eli virtsarakkoon johtavien virtsajohtimien virheellinen sijainti

Ongelma voi olla yksi- tai molemminpuolinen ja aiheuttaa sen, että koira valuttaa ajoittain tai jatkuvasti virtsaa hallitsemattomasti. Ongelma ilmenee yleensä hyvin pienellä pennulla ja joissain koirapiireissä tämä vika onkin saanut kansanomaisemman nimen ”märkäpentu”. Yleensä vaiva voidaan hoitaa leikkaushoidolla ja mahdollinen lääkehoitokin on harkittava oireiden mukaan. Joidenkin tutkimusten mukaan ektooppinen Ureter olisi perinnöllinen ongelma ja periytyisi polygeenisesti. Koska kyseessä on vaikeasti hoidettava ihan pikkupennulla ilmentyvä vika, johtaa se yleensä eutanasiaan. Suomessa on raportoitu yksi aikuinen (1) estrela jolla on todettu tämä vaiva.

Haiman vajaatoiminta

” *Koiran haiman vajaatoiminta on tila, jossa haiman kyky tuottaa ruoansulatusentsyymejä on heikentynyt. Hoitamattomana tila johtaa koiran nälkiintymiseen, sillä ilman tarvittavia entsyymejä ruuan ravintoaineet eivät pilkkoudu imeytyvään muotoon ohutsuolessa. Haiman vajaatoimintaa on syytä epäillä, jos koira syö valtavasti, tekee suuria löysiä ulosteita ja samanaikaisesti laihtuu. Koira saattaa myös kärsiä iho-oireista.* ”
(teksti lainattu eläinlääkäriin.fi sivustolta) Joissain roduissa haimaan vajaatoiminnalle tiedetään olevan perinnöllinen alttius mutta, sen periytymistapaa ei ole tiedossa. Suomessa on raportoitu haiman vajaatoimintaa yhdellä (1) yksilöllä.

Silmiin liittyvät ongelmat

Taulukko 19: Estrelanvuoristokoirien virallisissa silmäpeilauksissa tehdyt löydökset 1998–2013 rekisteröintivuoden perusteella, Lähde: Koiranet 14.1.2014

Diagnoosi	**Esiintymiä**
Ei todettu perinnöllisiä silmäsairauksia	80
Makroblepharon, todettu	1
RD, multifokaali, todettu	1
Silmäluomen ulospäin kiertyminen, todettu	1

Taulukko 19: Estrelanvuoristokoirien virallisissa silmäpeilauksissa tehdyt löydökset 2014–2019 rekisteröintivuoden perusteella, Lähde: Koiranet 3.5.2020

Diagnoosi	**Esiintymiä**
Ei todettu perinnöllisiä silmäsairauksia	10
Makroblepharon, todettu	0
RD, multifokaali, todettu	0
Silmäluomen ulospäin kiertyminen, todettu	0

RD eli retinan dysplasia eli verkkokalvon synnynnäinen kehityshäiriö on perinnölliseksi katsottava silmäsairaus, mikä jaetaan kolmeen vakavuus asteeseen: MRD, GRD ja TRD. MRD:ssä verkkokalvolla on yksittäisiä poimuja, mitkä eivät vaikuta koiran näkökykyyn. GRD:ssä verkkokalvon muutoksia havaitaan laajemmalla alueella. Tämä voi jo vaikuttaa koiran näkökykyyn ja TRD:ssä verkkokalvo on kokonaan irrallaan, aiheuttaen silmän täydellisen sokeuden. RD:n on monella rodulla todettu periytyvän väistyvästi. Estreloissa voidaan taulukon 19 pohjalta todeta löytyneen yksi (1) MRD tapaus. MRD-lausunnon saanutta koiraa ei tule yhdistää samasta vaivasta kärsivän yksilön kanssa.

Yhdellä (1) estrelalla on vuosien 1998–2013 välillä todettu silmäluomen ulospäin kiertyminen eli ektropion. Tämän vian periytymismekanismi ei ole tiedossa. Mikäli koiralla todettu ektropion on vaatinut leikkaushoitoa, ei sitä tule käyttää jalostukseen. Oireettomasta luomikiertymästä kärsivää koiraa ei saa yhdistää saman lausunnon saaneen yksilön kanssa. Ektropion on todettu yhdellä estrelalla.

Makroblepharon tarkoittaa liian suurta luomiaukkoa, jolloin luomiaukko ei suojaa silmää niin kuin sen pitäisi. Tämä ilmenee yleensä side- ja sarveiskalvojen ärsytyksenä. Mikäli kyseessä on hyvin lievä tapaus, ei koira oireile lainkaan. Voidaan hoitaa kirurgisesti. Leikkaushoitoa vaatineesta makroblepharonista kärsinyttä koiraa ei tule käyttää jalostukseen. Mikäli makroblepharon on koiralla oireettomana, voidaan sitä käyttää jalostukseen, kunhan vastapuolella ei ole todettu samaa ongelmaa. Makroblepharon on todettu yhdellä (1) estrelalla.

Taulukossa 20 esitettyihin silmäpeilaustuloksiin tulee suhtautua hyvin kriittisesti, sillä virallisesti silmäpeilattuja yksilöitä on Suomen kannassa hyvin vähän ja niistäkin suurin osa on peilattu vain kerran elämässään 0,5 – 3 vuoden iässä. Esimerkiksi perinnöllinen harmaakaihi harvoin puhkeaa ennen kolmea ikävuotta.

4.3.4 Yleisimmät kuolinsyyt

Taulukko 20: Estrelanvuoristokoirien kuolinsyytilasto syntymävuoden perusteella katsottuna vuoden 2013 loppuun asti, Lähde: Koiranet 19.1.2014.

Kuolinsyy	**Keskim. elinikä**	**Yht.**
Iho- ja korvasairaudet	**6 v 7 kk**	**1**
Krooninen tai uusiutuva korvatulehdus	6 v 7 kk	1
Immunologinen sairaus	**7 v**	**1**
Muu immunologinen sairaus	7 v	1
Kadonnut	**2 v 3 kk**	**1**
Kasvainsairaudet, syöpä	**8 v 6 kk**	**13**
Ihon tai ihonalaiskudoksen kasvain	12 v 6 kk	1
Kasvainsairaudet, syöpä	6 v 5 kk	3
Luun tai nivelten kasvain	8 v 10 kk	4
Muu kasvainsairaus	6 v 5 kk	1
Pernan, sydämen tai verisuonijärjestelmän kasvain	10 v 4 kk	2
Utarekasvain, nisäkasvain	8 v 6 kk	2
Kuollut ilman sairauden diagnosointia	**12 v 7 kk**	**1**
Lopetus ilman sairauden diagnosointia	**5 v 8 kk**	**10**

Lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi	**4 v 1 kk**	**7**
Lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi	3 v 9 kk	4
Pelokkuus	2 v 10 kk	2
Vihaisuus	8 v 0 kk	1
Luusto- ja nivelsairaus	**3 v 9 kk**	**11**
Luusto- ja nivelsairaus	3 v 3 kk	9
Muu luuston tai nivelten kasvuhäiriö	4 v 5 kk	1
Muu luuston tai nivelten sairaus	8 v 2 kk	1
Maksan ja ruoansulatuskanavan sairaus	**7 v 6 kk**	**8**
Haiman vajaatoiminta, EPI	8 v 9 kk	1
Mahalaukun kiertyminen	7 v 4 kk	6
Muu maksan tai ruoansulatuskanavan sairaus	7 v 5 kk	1
Muu sairaus, jota ei ole listalla	**5 v 4 kk**	**9**
Selkäsairaus	**3 v 11 kk**	**2**
Muu selkäsairaus	5 v 4 kk	1
Spondyloosi, nikamien luusilloittuma, nikamien yhteenluutuminen	2 v 6 kk	1
Sisäeriterauhasten sairaus	**2 v 6 kk**	**1**
Muu sisäeriterauhasten sairaus	2 v 6 kk	1
Sydänsairaus	**3 v 7 kk**	**3**
Muu sydämen sairaus tai vajaatoiminta	3 v 6 kk	2
Sydänlihassairaus, kardiomyopatia	3 v 10 kk	1
Tapaturma tai liikennevahinko	**5 v**	**11**
Vanhuus (luonnollinen tai lopetus)	**11 v**	**23**
Virtsatie- ja lisääntymiselinten sairaus	**5 v 7 kk**	**2**
Kohtutulehdus, pyometra	4 v 9 kk	1
Virtsatie- ja lisääntymiselinten sairaus	6 v 6 kk	1
Kuolinsyytä ei ole ilmoitettu	**6 v**	**24**
Kaikki yhteensä	**6 v 8 kk**	**128**

Taulukko 20: Estrelanvuoristokoirien kuolinsyytilasto syntymävuoden perusteella katsottuna vuoden 2019 loppuun asti, Lähde: Koiranet 3.5.2020.

Kuolinsyy	**Keskim. elinikä**	**Yht.**
Iho- ja korvasairaudet	**5 v 3 kk**	**1**
Krooninen tai uusiutuva korvatulehdus	5 v 3 kk	1
Immunologinen sairaus		
Muu immunologinen sairaus		
Kadonnut		

Kasvainsairaudet, syöpä		
Ihon tai ihonalaiskudoksen kasvain		
Kasvainsairaudet, syöpä		
Luun tai nivelten kasvain		
Muu kasvainsairaus		
Pernan, sydämen tai verisuonijärjestelmän kasvain		
Utarekasvain, nisäkasvain		
Kuollut ilman sairauden diagnosointia		
Lopetus ilman sairauden diagnosointia		
Lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi	**2 v 8 kk**	**1**
Lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi		
Pelokkuus		
Vihaisuus		
Luusto- ja nivelsairaus	**3 v 3 kk**	**2**
Luusto- ja nivelsairaus		
Muu luuston tai nivelten kasvuhäiriö	4 v 11 kk	1
Muu luuston tai nivelten sairaus	1 v 8 kk	1
Maksan ja ruoansulatuskanavan sairaus		
Haiman vajaatoiminta, EPI		
Mahalaukun kiertyminen		
Muu maksan tai ruoansulatuskanavan sairaus		
Muu sairaus, jota ei ole listalla		
Selkäsairaus	**2 v 5 kk**	**1**
Muu selkäsairaus	2 v 5 kk	1
Spondyloosi, nikamien luusilloittuma, nikamien yhteenluutuminen		
Sisäeritерauhasten sairaus		
Muu sisäeritерauhasten sairaus		
Sydänsairaus	**4 v 4 kk**	**1**
Muu sydämen sairaus tai vajaatoiminta		
Sydänlihassairaus, kardiomyopatia	4 v 4 kk	1
Tapaturma tai liikennevahinko	**1 v 11 kk**	**1**
Vanhuus (luonnollinen tai lopetus)		
Virtsatie- ja lisääntymiselinten sairaus		
Kohtutulehdus, pyometra		
Virtsatie- ja lisääntymiselinten sairaus		
Kuolinsyytä ei ole ilmoitettu	**6 v 1 kk**	**1**
Kaikki yhteensä	**3 v 7 kk**	**8**

Edellä esitetystä estrelanvuoristokoirien kuolinsyytilastosta käy ilmi, että vuoden 2019 loppuun mennessä kuolleksi ilmoitettujen 175 yksilön pohjalta laskettuna rodun keskimääräinen elinikä on 6 vuotta 10 kuukautta. Tuohon keski-ikään on suhtauduttava varauksellisesti, koska kaikki koirien omistajat eivät ilmoita koiriaan tähän tilastoon niiden tullessa elämänsä päähän.

Taulukossa isoin yksittäinen ryhmä ovat vanhuuteen kuolleet yksilöt. Näitä koiria on ollut 39 yksilöä ja niiden keskimääräinen elinikä on ollut 11 vuotta. Jaetulla kolmannella tilalla on kasvainsairaudet, syöpä, minkä on ilmoitettu aiheuttaneen 18 koiran kuoleman. Näiden koirien keski-ikä on ollut 10 vuotta 8 kuukautta sekä tapaturma tai liikennevahinko (18 yksilöä, keski-ikä 4 vuotta 1 kuukautta).

Erittäin ikävää on huomata, että kuten monessa muussakin rodussa, on estreloissakin toiseksi eniten kuolinsyytilastoon ilmoitettu koiria kuolleeksi niin, että niiden kuolinsyytä ei julkaista. Koiran kuolema/sairastuminen harvoin on kenenkään vika ja näin ollen näiden syiden salailulle ei pitäisi olla mitään tarvetta. Jokaisen yksilön kuolinsyy ja sen elämän aikana sairastetut perinnölliset sairaudet ovat tietoa, mitä pitäisi kasvattajien ja harrastajien jakaa avoimesti edes rotuyhdistykselle. Vain näin päästäisiin todella kiinni vakavien sairauksien ja vikojen ehkäisyyn rodussa.

Kuolinsyytilastoon voi antaa lisätietoja koiran kuolinsyystä. Estreloissa näitä lisätietoja on annettu seuraavasti:

- luun ja nivelten kasvain: luusyöpä oej, kasvain oej lisäksi takajalat eivät kantaneet kunnolla

- utarekasvain, nisäkasvain: ruumiinavaus suoritettu; rintarauhasen adenokarsinooma

- lopetus ilman sairauden diagnosointia: kasvain vatsaontelossa

- pelokkuus: pelkoaggressio

- luusto- ja nivelsairaus: oik. lonkan subluksaatio, rikkoutunut lonkkamalja

- muu sairaus, jota ei ole listalla: useita allergioita, kortisoni antibioottien jälkeen ohensi mahalaukun ja ohutsuolen huomattavasti, kuollut vatsalaukun kiertymään (3 kpl). Pitkittynyt korvatulehdus, jossa resistentti bakteeri, johon mikään antibiootti ei tehonnut. Leikkauksen jälkeinen komplikaatio, veritulppa.

- muu selkäsairaus: koiralla oli joka nikamanväli selässä kaventunut ja joka nikamanvälistä välilevy painoi hermoon.

- muu sisäeriterauhasten sairaus: Addisonin tauti

- muu sydämen sairaus tai vajaatoiminta: äkillinen sydämen toimintahäiriö x2

- tapaturma tai liikennevahinko: tapaturman aiheuttama ilmarinta

- vanhuus: takaraajojen pettäminen

- virtsatie- ja lisääntymiselinten sairaus: märkäkohtu ja kasvaimet

Estrelanvuoristokoirat ry:n tulee tiedottaa kasvattajia ja harrastajia Suomen Kennelliiton kuolinsyytilaston olemassaolosta ja avoimen tiedon välityksen tärkeydestä. Kasvattajien ja harrastajien tulee ilmoittaa koiriensa sairauksista ja kuolinsyistä avoimesti rotuyhdistykselle.

4.3.5 Lisääntyminen

Estrelanvuoristokoirat ry ei ole kerännyt tilastoitua tietoa estrelojen lisääntymiseen ja pentujen syntymään ja hoitoon liittyen.

Kasvattajien kertoman mukaan rodussa on hyvin vähän astumisongelmia. Muutaman uroksen tiedetään kieltäytyneen astumasta, muutama uros on astunut vasta kun omistaja on poistunut paikalta. Muutamalla uroksella on ollut ”aggressiivinen” astumistekniikka; eivät ole paljoa narttua kosiskelleet vaan käyneet suoraan toimeen. Suurin osa uroksista astuu hyvin ja varmasti.

Kasvattajien kertoman mukaan pääsääntöisesti nartut ovat olleet hyviä astutettavia. Muutaman nartun tiedetään murisseen astutustilanteessa, mutta ovat kuitenkin sallineet astumisen.

Kasvattajilta saadun palautteen mukaan voidaan myös todeta, että rodussa on hyvin vähän synnytysongelmia. Yksi keisarileikkaus varmuudella tiedetään, muuten nartut ovat synnyttäneet reippaasti ja avustamatta itse.

Taulukko 21: Estrelanvuoristokoirien pentuekoko ja sukusiitosprosentti vuosien 1998-2013 välillä, Lähde: Koiranet 4.1.2014

vuosi	**1998**	**1999**	**2000**	**2001**	**2002**	**2003**	**2004**	**2005**
pentuekoko	5,5	4,8	5,6	4,1	5,5	4,5	4,1	5,7
sukusiitosprosentti	9,43	7,07	9,21	10,00	6,44	8,48	8,09	13,91
vuosi	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**
pentuekoko	7	5,2	6,2	8,5	7	5,6	6,3	6
sukusiitosprosentti	6,20	3,72	5,21	2,74	1,73	0,44	1,89	2,12

Diagrammi 8: Estrelanvuoristokoirien pentuekoon kehitys sukusiitosprosenttiin nähden vuosien 1998-2013 välillä, Lähde: Koiranet 4.1.2014

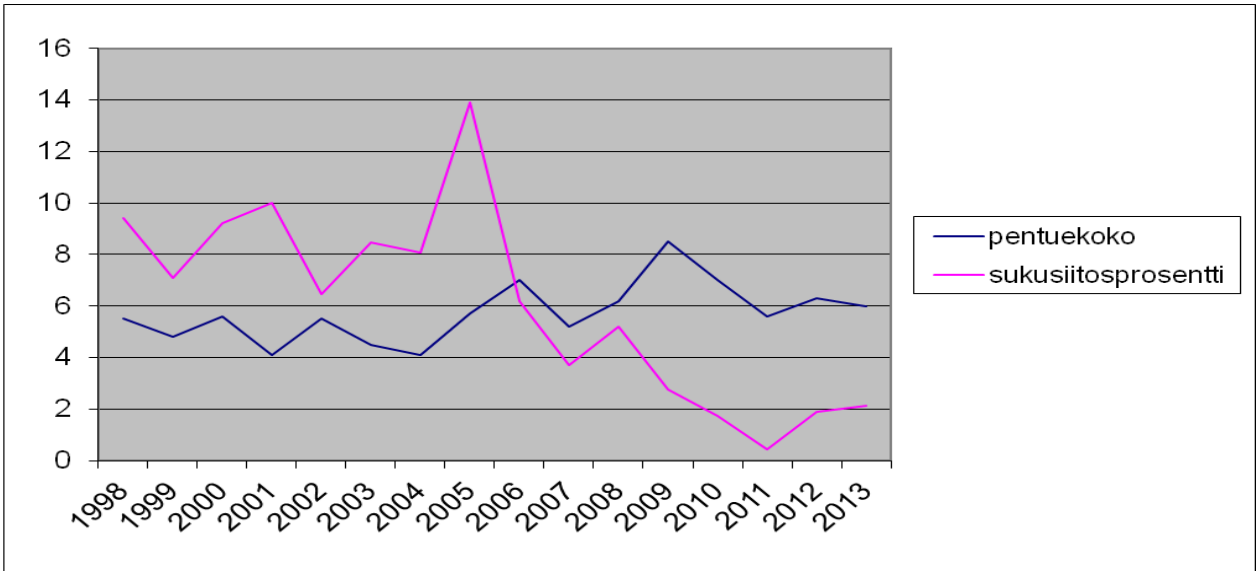

Taulukko 21: Estrelanvuoristokoirien pentuekoko ja sukusiitosprosentti vuosien 2014-2019 välillä, Lähde: Koiranet 3.5.2020

vuosi	2014	2015	2015	2017	2018	2019
pentuekoko	5,8	7,0	7,0	7,0	0	0
sukusiitosprosentti	3,74%	5,85%	2,58%	3,13%	0%	0%

Diagrammi 8: Estrelanvuoristokoirien pentuekoon kehitys sukusiitosprosenttiin nähden vuosien 2014-2020 välillä, Lähde: Koiranet 3.5.2020

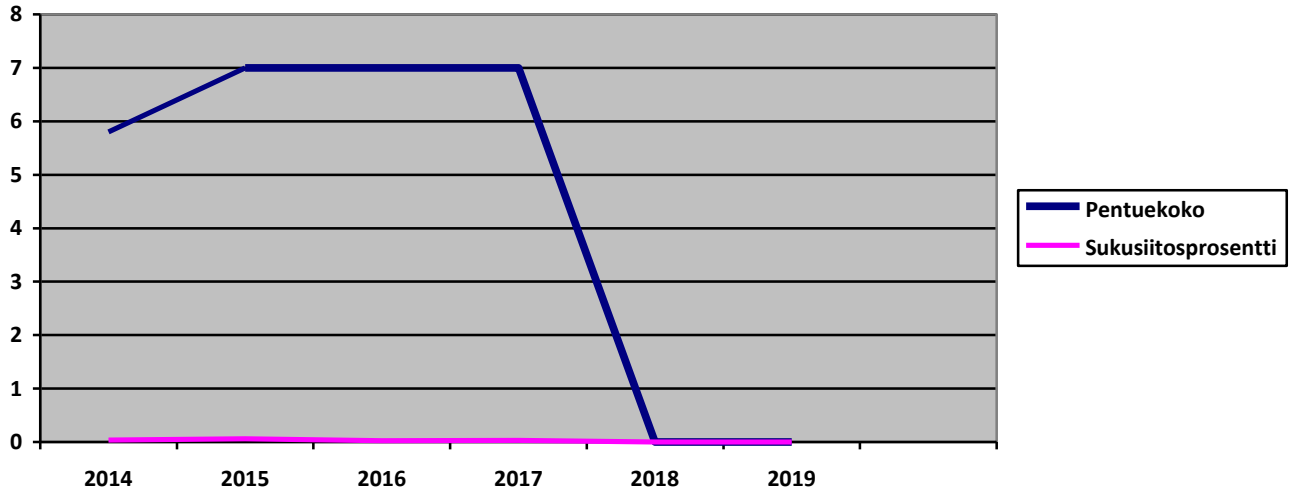

Taulukosta 21 ja diagrammista 8 nähdään, että estreloiden keskimääräinen pentuekoko on vuosien 1998-2013 välillä vaihdellut 4,1 pennun ja 8,5 pennun välillä. Viimeisimmän sukupolven (2010-2013) aikana keskimääräinen pentuekoko on pysynyt hyvinkin tasaisena vaihdellen 5 ja 7 välillä. Vuosien 2014 – 2017 välisenä aikana pentuekoko on vaihdellut 5,8 ja 7,0 pennun välillä. Vuosina 2018 ja 2019 ei ole ollut pentueita.

Diagrammin 8 pohjalta voidaan sanoa, että väite: ”Populaation suuri sukusiitosaste johtaa yleensä mm. pentuekoon pienenemiseen,” pitää löyhästi paikkansa myös estrelanvuoristokoirien kohdalla. Vuosien 1998-2005 välillä keskimääräinen sukusiitosprosentti oli jatkuvasti yli 6 % ja keskimääräinen pentuekoko pysyi alle kuuden (6) pennun. Vuosien 2007-2013 välillä keskimääräinen sukusiitosprosentti on pysynyt alle kuuden (6) ja kahta (2) vuotta lukuunottamatta (2007 ja 2011) keskimääräinen pentuekoko on pysynyt kuudessa (6) tai sen yläpuolella. Vuosi 2006 tekee poikkeuksen edellä esitettyyn pohdintaan, sillä tuolloin keskimääräinen sukusiitosprosentti oli 6,20 ja keskimääräinen pentuekoko 7 pentua. Vuosien 2014 – 2019 välisenä aikana sukusiitosasteprosentti on pysynyt alle 6 % ja keskimääräinen pentuekoko pysyi 7:ssä pennussa.

Kasvattajien kertoman mukaan estrelanartut hoitavat pentunsa hyvin ja sallivat oman perheen jäsenten läsnäolon pentulaatikon reunalla. Muutaman nartun tiedetään olleen ensimmäisten parin viikon aikana niin tarkkoja pennuistaan, ettei muilla kuin sillä ”omalla ihmisellä” perheessä ole ollut asiaa pentuhuoneeseen. Muutamien pentujen tiedetään menehtyneen ensimmäisen kolmen vuorokauden aikana, muuten pennut ovat kasvaneet ja kehittyneet normaalisti. Synnynnäisiä vikoja ja epämuodostumia ei kasvattajien kertoman mukaan ole juurikaan rodussa ilmennyt.

4.3.6 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Rotumääritelmän mukaisen ulkomuodon omaavalla estrelalla ei ole muita sairauksille altistavia anatomisia piirteitä, kuin syvä ja tilava rintakehä, mikä altistaa koiran mahalaukun kiertymälle. Tämänkään ei voida suoranaisesti sanoa olevan perinnölliseksi anatomiseksi ongelmaksi kutsuttava asia, sillä mahalaukun kiertymä on yleisesti ottaen yleisempi isoilla ja jättiroduilla, kuin pienillä roduilla, eikä sen mahdollisesta periytyvyydestä ole tietoa.

Kuten muissakin roduissa, on estreloissakin tietysti huomioitavaa, että mikäli koirassa on rotumääritelmän ihanteesta poikkeavia piirteitä, voivat ne altistaa koiran joillekin edellisissä kappaleissakin mainituille terveysongelmille esimerkiksi verikorva ja makroblepharon.

Lisääntymisongelmille altistavia anatomisia piirteitä ei estrelanvuoristokoirissa ole lainkaan.

4.3.7 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä

Ongelma	Syy	Ratkaisu
Lonkkanivelen kasvuhäiriö	- geneettinen alttius, sekä ympäristön ja ruokinnan mahdolliset lisäaltistukset - kasvuiässä traumasta aiheutunut lonkkanivelen kehityksen häiriintyminen	- yhdistyksen tulee valistaa kasvattajia ja harrastajia mm. oikeanlaisen liikunnan ja ruokinnan mahdollisista positiivisista vaikutuksista lonkkanivelen kehityshäiriön ehkäisyssä - kasvattajien tulee käyttää jalostukseen mahdollisimman terveet lonkat omaavia yksilöitä yhdistäen ne mahdollisuuksien mukaan paremman lonkkatuloksen omaavaan yksilöön, huomioiden tietysti myös koiran muut jalostukselliset ominaisuudet / tai niiden puutteellisuus
Kasvain sairaudet/syöpä	- toistaiseksi tuntemattomasta syystä yleisempää vanhenevilla isojen rotujen edustajilla, kuin pienten rotujen edustajilla - mahdollinen ympäristön luoma altistua - mahdollinen geneettinen alttius	- yhdistys alkaa kerätä tilastoitua tietoa kasvain sairauksia/syöpää sairastavista /sairastaneista yksilöistä - tiedotetaan kasvattajia ja harrastajia tälläisen tilastoinnin käynnistymisestä ja avoimen tiedonjakamisen tärkeydestä - seurataan koirien kasvainsairauksiin ja syöpään liittyvää tutkimustyötä kotimaassa ja maailmalla Resurssipulan vuoksi ei ole aloitettu
Mahalaukun kiertymä	- toistaiseksi tuntemattomasta	- yhdistys alkaa kerätä tilastoitua

	syystä yleisempää isoilla, kuin pienillä roduilla - mahdollinen geneettinen alttius	tietoa mahalaukun kiertymään sairastuneista / kuolleista yksilöistä - tiedotetaan kasvattajia ja harrastajia tälläisen tilastoinnin käynnistymisestä ja avoimen tiedonjakamisen tärkeydestä - valistetaan kasvattajia ja harrastajia mahalaukun kiertymän ennalta ehkäisystä (ruokinta / liikunta) - valistetaan kasvattajia estrelan rotumääritelmän mukaisen rintakehän tärkeydestä ja varotaan jalostuksellisia ylilyöntejä tässäkin asiassa - seurataan koirien mahalaukun kiertymään liittyvää tutkimustyötä kotimaassa ja maailmalla Resurssipulan vuoksi ei ole aloitettu
Allergiat	- geneettinen alttius	- yhdistys alkaa kerätä tilastoitua tietoa allergioista kärsivistä yksilöistä - tiedotetaan kasvattajia ja harrastajia tälläisen tilastoinnin käynnistymisestä ja avoimen tiedonjakamisen tärkeydestä - valistetaan kasvattajia ja harrastajia allergioiden suuresta periytyvyydestä - suljetaan allergioista kärsivät yksilöt pois jalostuksesta - pyritään jalostuksella kasvattamaan suomalaisen estrelakannan geneettistä monimuotoisuutta Resurssipulan vuoksi ei ole aloitettu

Edellä esitettyjen terveys- ja lisääntymisosioiden pohjalta voidaan todeta estrelanvuoristokoiran olevan yleisesti ottaen kohtalaisen perusterve koirarotu. Kuten muissakin roduissa, on estreloissa omat terveysongelmansa, mutta niitä yleisesti ottaen esiintyy hyvin pienellä osalla populaatiota. Jalostuksellisesti tulee kasvattajien ja Estrelanvuoristokoirat ry:n pitää huoli siitä, että minkäänlaisia anatomisia rotumääritelmän ylilyöntejä ei aleta suosimaan niin näyttelyissä, kuin jalostuksessakaan, jotta estrela saadaan pysymään terveen elämän ja lisääntymisen mahdollistavan rakenteen omaavana rotuna.

4.4 Ulkomuoto

4.4.1 Rotumääritelmä

Estrelanvuoristokoira on suurikokoinen, maatiaismainen, vankka, olemukseltaan vaikuttava, pitkä- tai lyhytkarvainen mastiffityyppinen molossirotu. Sen olemus on rauhallinen ja puhutteleva ja rakenteeltaan se on sopusuhtainen ja tasapainoinen. Ulkomuodollisesti tavoiteltavissa asioissa tulee pitäytyä oikeissa mittasuhteissa, linjakkuudessa sekä huolehtia rodun tavaramerkeiksi muodostuneista oikeista korvista sekä paimenkoukusta hännässä. Estrelalla ei tule olla liioiteltuja ulkomuoto-ominaisuuksia vaan sen alkuperäiskäyttö on muistettava myös ulkonäön jalostamisessa. Oikeaan kokoon sekä massaan tulee kiinnittää huomiota. Estrelan tulee olla kookas ja vahva olematta kuitenkaan raskas ja kömpelö. Liian raskaasta tai kömpelöstä koirasta ei ole liikkumaan optimaalisesti vuoren rinteillä lauman perässä, mutta toisaalta myöskään liian pienestä ja hennosta koirasta ei ole vastusta sudelle.

Vuonna 2009 FCI hyväksyi uuden rotumääritelmän, jonka suomennos on tässä tavoiteohjelmassa liitteenä (liite 4).

Ulkomuodollisesti Suomen estrelakanta on portugalilaisia rodun erikoistuomareita myöden myönnetty erinomaiseksi. Suomalaisten estreloiden korkeasta tasosta ulkomuodon osalta kertoo myös se, että ulkomailla ollaan kiinnostuneita suomalaisesta kasvatustyöstä. Suomesta on vuosien 2005 - 2011 aikana viety ulkomaille seitsemän estrelaa. Vuoden 2011 jälkeen on yksi estrela viety Ruotsiin vuonna 2014, sen jälkeen ulkomaille vienti on pysähtynyt kokonaan.

Taulukko 22: Suomesta ulkomaille tiettävästi viedyt estrelat vuosien 2005 -2014 välisenä aikana.

maa	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2014
Portugali	1 u		1 u 1 n					
Usa					1 u	1 u 1 n		
Iso-Britannia		1 u						
Ruotsi								1 n

Kuitenkin esimerkiksi kokoon, päähän, korviin, liikkeisiin, mustaan maskiin sekä oikeanvärisiin silmiin ja oikeanlaatuiseen karvaan on syytä kiinnittää huomiota jalostuksessa. Ihanteen mukainen säkäkorkeus on uroksilla 65 -73 cm ja nartuilla 62 – 69 cm, 2 cm:n ylitys hyväksytään. Säkäkorkeus alle rotumääritelmän tai säkäkorkeuden ylitys yli 2 cm hyväksytystä luetaan vakavaksi virheeksi. Edelleen tosin löytyy tuomareita jotka sijoittavat liian korkeita ja massavia koiria näyttelyissä palkintosijoille.

Oikeanlaatuinen, rotumääritelmän mukainen estrela erottuu olemukseltaan ensisilmäyksellä esim. leonberginkoirasta, johon rotu valitettavan usein sotketaan. Liian korkea, massava, lappukorvainen, runsaalla otsapenkereellä sekä vääränlaisella turkilla varustettu estrela muistuttaa kyllä enemmän leonbergiä kuin estrelaa ja kasvattajien tai kasvattajiksi aikovien tulisi ymmärtää, ettei oikeannäköinen estrela muistuta millään tavalla leonberginkoiraa.

Tyypillisen estrela-ilmeen tuojana tulee pää ottaa jalostuksessa paremmin huomioon. Estrelan pään tulee olla pitkänomainen sekä tasapainoinen ja kallon hyvin kehittynyt sekä pyöristynyt. Koko pään profiilin tulee olla kupera. Kallon ja poskien nahan tulee olla tiiviit, otsapenkereen vähäinen ja niskakyhmyn ei tule erottua. Hyvin kapea, hyvin pitkä ja hyvin suippokuonoinen pää mistä puuttuu täysin molossimaisuus, luetaan hylkääviin virheisiin. Korvien tulee olla keskikorkealle kiinnittyneet ja riippuvat, mutta taaksepäin taipuvat päätä vasten siten, että korvien sisäreuna on näkyvissä. Korvien tulee olla ohuet, kolmiomaiset, kärjistään pyöristyneet ja pienet suhteessa koiran kokoon. Rodunomaiset korvat ovat valitettavan monella estrelalla vaihtuneet raskaisiin ja isoihin lappukorviin. Valitettavaa on myös, että tämmöisillä korvilla varustettuja koiria sijoitetaan näyttelyissä korkeillekin palkintosijoille.

Estrelan liikkeiden tulee olla tasapainoiset ja vaivattomat. Etu- ja takaraajojen kulmauksien tulee olla kohtalaisen avoimet tämän mahdollistaakseen. Raajojen tulee olla vahvaluustoiset, pystysuorat, kintereiden melko matalat. Yksin- tai kaksinkertaiset kannukset ovat mahdollisia. Nykyään sekä etu- että takaraajat saisivat olla paremmin kulmautuneita ja ahtaisiin takaliikkeisiin tulisi kiinnittää jalostuksessa enemmän huomiota.

Estrelalla tulee olla musta maski, sekä suun limakalvojen, kitalaen ja huulten reunojen syvänmustat. Silmät ovat keskikokoiset tai sitä pienemmät, soikeat, vaakasuorassa, keskenään samankokoiset ja avoimet. Ilme on kiinnostunut ja rauhallinen. Silmät ovat mieluiten tumman meripihkan väriset. Silmäluomet ovat tiiviit ja väriltään mustat. Kulmakaaret hieman erottuvat. Hylkääviin virheisiin luetaan herasilmät tai keskenään erikokoiset silmät. Estreloilla on valitettavan paljon alkanut näkymään pyöreitä sekä liian vaaleita silmiä ja

huonomaskisia tai maskittomia kuonoja. Ulkomuototuomareiden tulee muistaa myös nämä estrelan rodunomaiselle ilmeelle hyvin olennaiset asiat arvostellessaan rotua.

Oikeanlaatuinen karva on vahvaa ja hyvin runsasta, hieman karheaa, muistuttaen vuohenkarvaa. Pohjavilla on hienoa, lyhyttä ja runsasta sekä takkuuntumatonta. Oikeanlaatuinen estrelan turkki on helppohoitoinen ja säänkestävä. Liian runsas, pehmeä ja takkuuntuva turkki on alkuperäisessä työkäytössä, ei pelkästään kosmeettinen haitta vaan koiran oloa ja hyvinvointia haittaava seikka, kun turkki takkuuntuu jatkuvasti tai ei pidä kunnolla vettä ja tuulta. Oikeanlainen estrelan häntä on sapelinmuotoinen, pitkä, paksu ja sen pää kaartuu koukkumaisesti. Nykyään häntien oikeanlaiset koukut ja asennot näyttäisivät olevan vaarassa, suorien tai selän päälle kiertyvien häntien vallatessa alaa. Kun häntä on yksi estrelan ulkoisia ”tavaramerkkejä”, tulee kasvattajien ja ulkomuototuomareiden kiinnittää oikeanlaisiin häntiin entistä enemmän huomiota niin jalostuksessa, kuin näyttelyissä palkintosijaa mietittäessäkin.

Valkoisten merkkien kokoon ja esiintymiseen tulisi kiinnittää huomiota sekä rotumääritelmän mukaisten värien jalostamiseen ja palkitsemiseen näyttelyissä.

Oikeanlainen, rotumääritelmän mukainen rakenne soveltuu mainiosti edelleen työkäyttöön, mikäli muistetaan pitäytyä liioittelemattomissa linjoissa sekä koossa. Estrelanvuoristokoiran rotumääritelmässä ei ole vaatimuksia, jotka altistaisivat koirat hyvinvointiongelmille.

4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset

Estrelanvuoristokoirat ry ei ole pitänyt tilastoa siitä, kuinka monta tiettynä vuonna syntyneistä koirista on käynyt elämänsä aikana ainakin kerran näyttelyssä mutta karkeasti arvioiden noin neljännes syntyvistä pennuista käy edes kerran elämässään näyttelykehässä arvioitavana.

Suomalaisten estrelanvuoristokoirien tason voidaan näyttelyarvostelujen pohjalta (taulukko 24) sanoa olevan erinomainen.

Taulukko 23: Estrelanvuoristokoirien näyttelykäynnit ja laatuarvostelut vuosilta 2010 -2013.

vuosi	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**
käyntejä	**198**	**208**	**129**	**144**
ERI	108	139	95	117
EH	62	46	26	22
H	25	19	6	3
T	0	3	0	0
HYL	2	0	1	0
EVA	1	1	1	2

Taulukko 23: Estrelanvuoristokoirien näyttelykäynnit ja laatuarvostelut vuosilta 2014-2019, Lähde: Koiranet 3.5.2020.

vuosi	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**
käyntejä	**138**	**108**	**133**	**125**	**111**	**119**
ERI	100	78	112	104	97	102
EH	32	20	14	18	13	15
H	6	6	6	2	1	2
T	0	0	0	0	0	0
HYL	0	0	0	0	0	0
EVA	0	4	1	1	0	0

Kuten taulukosta 23 nähdään, on jokaisena esitettynä vuotena yli puolet arvosteluista johtanut arvosanaan erinomainen (ERI). Arvosanojen tyydyttävä (T), hylkäävä (HYL) ja ei voida arvostella (EVA) osuus näyttelyissä jaetuista arvosanoista jää jokaisena taulukossa esitettynä vuotena minimaalisen pieneksi.

Estrelanvuoristokoirien ensimmäinen jalostustarkastus pidettiin vuonna 1995. Tarkastukseen osallistui kymmenen koiraa, joista seitsemän hyväksyttiin ja kolme suositeltiin jalostukseen. Tarkastuksen suoritti ulkomuototuomari Elina Haapaniemi. Vuosien aikana on tarkastuksia järjestetty vaihtelevin määrin. 2000-luvun alussa uusittiin jalostustarkastuskaavake ja tarkastusten suorittajiksi vakiintuivat ulkomuototuomarit Matti Luoso ja Satu Ylä-Mononen. Viimeiset vuodet jalostustarkastuksista on yksin vastannut ulkomuototuomari Satu Ylä-Mononen. Seuraavassa taulukossa on yhteenveto yhdistyksen sivuilta löytyvien tarkastuslausuntojen jakaantumisesta ulkomuodon osalta.

Taulukko 24: Estrelanvuoristokoirien jalostustarkastuslausunnot 2000–2013.
Lähde: estrelanvuoristokoira.fi/jalostustarkastus.

	Suositellaan	Hyväksytty	Hyväksytty rajoituksin	Ei suositella	Hylätty
Urokset 61 kpl	20	15	21	5	0
Nartut 74 kpl	26	25	20	3	0

Taulukko 24: Estrelanvuoristokoirien jalostustarkastuslausunnot 2014–2019.
Lähde: estrelanvuoristokoira.fi/jalostustarkastus.

	Suositellaan	Hyväksytty	Hyväksytty rajoituksin	Ei suositella	Hylätty
Urokset 6 kpl	3	2	1		
Nartut 8 kpl	5	2	1		

Kuten yllä olevasta taulukosta nähdään, on uroksia suositeltu ja hyväksytty rajoituksin melkein sama määrä. Narttujen osalta on suositeltu ja hyväksytty melkein sama määrä. Taulukon pohjalta voidaan todeta, että kasvattajien on syytä kiinnittää huomiota siihen, ettei ”hyväksytty rajoituksin” koirien määrä jalostuskäytössä lisäänny, vaan jalostukseen käytetään rotumääritelmän mukaisia koiria. ”Suositellaan” ja ”hyväksytty” sarakkeiden koirien määrän tulisi pysyä enemmistönä jalostuskäytössä. Vuosina 2014 – 2019 on jalostarkastettujen koirien määrä ollut valitettavan vähäinen. Molemmissa sukupuolissa on hyväksytty rajoituksin vain yksi koira, muiden tulosten ollessa suositellaan tai hyäksytty.

Estrelanvuoristokoirissa rotuna ei ole rakenteen ja ulkomuodon suhteen vielä nähtävissä suuria ylilyöntejä. Suurimpia rakenteellisia ongelmia ovat korvat, suorat hännät sekä kasvava koko joka myös vaikuttaa koiran liikkeisiin. Syynä näiden virheiden yleistymiseen ovat perimän lisäksi ulkomuototuomareiden sokeutuminen oikeanlaiseen estrelan olemukseen ja vääränlaisten koirien palkitseminen näyttelyissä sekä kasvattajien tekemät jalostusvalinnat. Rotuun on viime vuosina tullut uusia kasvattajia ja vanhoja lopettanut, joten oikeanlaisen rotumääritelmän mukaisen estrelan olemus on saattanut jäädä uusille kasvattajille vieraaksi ja vanhojen kasvattajien tietotaidon jäädessä pois saatetaan menettää olennaista tietoa rodun jalostamisesta. Kasvattajien määrän yhä vähentyessä on oikeanlaisen ulkomuodon omaavan estrelan jalostaminen haasteellista. Sekä arvosteluissa, että jalostuksessa tulisi välttää lappukorvaisten korvien palkitsemista sekä käyttöä, koirien rakenteiden tulisi säilyä kookkaina ja tasapainoisina, ei massavina ja korkeina sekä hännästä tulisi löytyä koukku, joka luetaan rodun aatelismerkkeihin. Estrelan liikkeiden tulee olla vaivattomat ja sujuvat, sekä edestä, takaa että sivulta katsoen. Estrelanvuoristokoirat ry:n tulee yhteistyössä Suomen Seurakoirayhdistys ry:n kanssa panostaa entistä enemmän kasvattajien ja ulkomuototuomareiden kouluttamiseen ja valistamiseen siitä, mitä tarkoittaa rodunomainen ulkomuoto, kun puhutaan estrelasta ja mitä tästä rodunomaisesta ulkomuodosta poikkeaminen tarkoittaa koiran kannalta.

Suurimpina ulkomuodollisina ongelmina voidaan pitää korvia, päitä, häntää, turkinlaatua sekä massavaa, tynnyrimäistä rakennetta. Ulkomuototuomareita pitää ohjeistaa siitä, ettei paksuja ja roikkuvia lappukorvia, erittäin pehmeää ja runsasturkkista, selvästi erottuvalla otsapenkereellä ja massavalla rakenteella varustettua koiraa saa palkita näyttelykehässä korkeammalle kuin oikeanlaisilla korvilla, päällä, hännällä ja turkinlaadulla omaavaa koiraa. Kasvattajien tulee kiinnittää suurta huomiota jalostukseen käytettävien koirien korviin, päihin, häntään, rakenteeseen ja turkinlaatuun eikä kahta saman vian omaavaa koiraa tulisi yhdistää keskenään, sillä nämä ominaisuudet ovat perinnöllisiä.

Seuraavassa tarkastellaan tämän päivän estrelanvuoristokoirien vakavimpia ulkomuodollisia heikkouksia rotumääritelmään nähden.

Heikkous	Vaikutus yksilölle ja käyttötarkoitukseen
Lappukorvat	Saattaa altistaa verikorvalle ja korvatulehduksille. Petoeläimen helpompi tarttua korviin kiinni ja näin rampauttaa koiran puolustuskykyä.
Väärä karvanlaatu	Turkki ei ole säänkestävä, roskat tarttuvat kiinni, lumi paakkuuntuu kiinni ja turkki takkuuntuu aiheuttaen kohonneen riskin erilaisille ihovaurioille / tulehduksille.
Massava koko	Vaikeuksia liikkua lauman mukana vaikeassa maastossa. Mahdolliset luustoon ja niveliin

	heijastuvat terveydelliset ongelmat.
Virheelliset liikkeet	Vaikeuksia liikkua sujuvasti lauman mukana, lihaksiston ja nivelten epänormaali kuormitus lisääntyy, aiheuttaen pahimmillaan koiran rampauttavia kiputiloja.

5. Yhteenveto aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutumisesta

Estrelanvuoristokoirien ensimmäinen Jalostuksen Tavoiteohjelma (JTO) astui voimaan 1.1.2010. Tämä JTO on voimassa vuoden 2020 loppuun asti.

5.1 Edellisen jalostuksen tavoiteohjelman tavoitteiden toteutuminen

Tavoite	Tehdyt toimenpiteet	Tulos
Jalostukseen käytettävän koiran lonkkatulos tulee olla A,B tai C.	- ohjeistettu kasvattajia asiasta JTO:ssa ja yhdistyksen kotisivuilla - liitytty PEVISA:aan vuonna 2006 lonkkien ja kyynäröiden osalta	- vuosien 2014-2019 välillä syntyneistä 9:sta pentueesta kaikkien molemmat vanhemmat täyttivät asetetun tavoitteen
Kyynärnivelen osalta jalostukseen käytettävän koiran tulos tulee olla 0 tai 1	- ohjeistettu kasvattajia asiasta JTO:ssa ja yhdistyksen kotisivuilla - liitytty PEVISA:aan vuonna 2006 lonkkien ja kyynäröiden osalta	- vuosien 2014-2019 välillä syntyneistä 9:sta pentueesta kaikkien molemmat vanhemmat täyttivät asetetun tavoitteen
Toteutetaan terveyskysely	-edellinen terveyskysely suoritettu 2008	- tavoite ei ole toteutunut vuosien 2014-2019 välillä, resurssipulasta johtuen
Kerätään n.s Vikapankkia estrelojen sairauksista ja vioista, mikä julkaistaan lehdessä	- vikapankista tiedotettu lehdissä - vikapankkiin on kerätty 16 koiran tiedot vuosien 2003-2009 välillä	- vikapankki ei ole saanut aivan toivotunlaista tuulta alleen - asiasta tiedottamisen / siihen kannustamisen olisi pitänyt olla tehokkaampaa
Pidetään yksittäisen jalostuskoiran jälkeläismäärä maksimissaan 25 jälkeläisessä	- asiasta tiedotettu JTO:ssa ja yhdistyksen lehdessä	- kaikki vuosina 2014-2019 jalostukseen käytetyt urokset sekä nartut alittavat annetun suosituksen (syntymävuoden perusteella katsottuna)
Pidetään yhdistelmien 5. polven mukaan laskettu sukusiitosprosentti maksimissaan 6,25 %:ssa	- asiasta tiedotettu JTO:ssa ja yhdistyksen lehdessä	- Kasvattajat ovat vuosien 2014-2019 välillä noudattaneet annettua suositusta erinomaisesti, vain kahdella kasvattajalla ylittyy annettu suositus yhden pentueen osalta molemmilta
Pyritään pitämään huolta rodun	-seurattu estrelojen luonteiden	- luonteissa näyttäisi olevan

alkuperäisistä luonneominaisuuksista	kehitystä näyttelyarvostelujen, luonnetestien ja kasvattajien ja harrastajien palautteen mukaan	havaittavissa lievää suuntausta huonompaan suuntaan (arkuus) - tavoite olisi vaatinut tiukempaa seurantaa ja aktiivisempaa valistustyötä yhdistyksen puolelta - tavoite olisi vaatinut tarkempaa arviointia jalostuskoirien luonteiden osalta kasvattajien puolelta
Mahdollisimman moni yksilö osalistuisi jalostustarkastukseen, etenkin jalostukseen käytettävät koirat	- järjestetty jalostustarkastuksia vähintään yksi kahden vuoden välein - jalostustarkastukseen osallistuminen on ollut kaikille ilmaista	- kaiken kaikkiaan yhdistyksen listoilla on 145 jalostustarkastettua estrelaa - 2014-2019 jalostukseen käytetyistä 8:sta uroksesta 5 on jalostustarkastettu ja 7:sta nartusta 4 on jalostustarkastettu
Kannustetaan omistajia tutkituttamaan koiransa järjestämällä joukkotarkastuksia	- vuoden 2011 jälkeen on järjestetty yksi joukkotarkastus silmien, polvien ja sydämen osalta, joka jouduttiin perumaan vähäisen osallistujamäärän vuoksi	- Tarkastusten suosio on alentunut vuodesta toiseen hiipuvan pentuemäärän mukana
Aloitetaan toimet muiden laumaavartioivien rotujen edustajien kanssa paremmin näitä rotuja palvelevan luonnetestaustyypin kehittämiseksi		- Asiaa ei ole saatu alulle resurssipulasta johtuen
Pyritään saamaan näyttelyihin rodun erikoistuomareita ja järjestetään ulkomuototuomareiden neuvottelutilaisuus		- Estreloihin erikoistuneita ulkomuototuomareita on ollut arvostelemassa Suomessa vuosina 2014-2019 10 eri ulkomuototuomaria

Käytettävissä olleisiin resursseihin nähden voidaan todeta Estrelanvuoristokoirat ry:n ja estrelakasvattajien ja harrastajien onnistuneen suhteellisen hyvin edellisessä JTO:ssa asetettujen tavoitteiden täyttämisessä. Kuten millään muullakaan yhdistyksellä, ei Estrelanvuoristokoirat ry:lläkään ole ikinä liikaa aktiivisia jäseniä auttamassa hallitusta estrelojen eteen tehtävässä työssä. Varsinkin näin pienessä yhdistyksessä on muistettava, että jokaisen jäsenen panos on tärkeä ja yhdistys = sen jäsenet. Pentuemäärät ovat laskeneet viimeisten vuosien aikana, kasvattajat vähentyneet ja rodun suosio hiipunut sen verran, että yhdistyksessä tulee mietittäväksi seuraavan JTO:n osalta siirtyminen vähälukuisten rotujen pohjaan.

5.2 Jalostukseen käytettyjen koirien taso

Seuraavaan jalostuskoirien vertailuun (taulukot 25 ja 26) on otettu mukaan kahden edellisen sukupolven (oletuksella että sukupolvi on 5 vuotta) aikana (2010–2019) jalostukseen käytetyt koirat, jotta pystytään tarkastelemaan hiukan useampaa viime vuosien aikana aktiivisessa jalostuskäytössä ollutta yksilöä. Mukaan on otettu kaikki kyseisellä aikavälillä jalostukseen käytetyt urokset ja nartut. Huomioitavaa taulukon sairausprosenteissa on, että C-lonkkatulos lasketaan sairaaksi ja 1-kyynärätulos lasketaan sairaaksi.

Taulukko 25: Kahden viimeisen sukupolven aikana jalostukseen käytettyjen urosten jälkeläistilasto, Lähde: Koiranet 9.5.2020.

			Pennut				Lonkat				Kyynärnivelet			
	Uros	Synt. vuosi	Pen-tueet	Yht.	Vuoden aikana	2. pol-vessa	Tut-kittu	Sai-ras	Tutkit-tu %	Sairas %	Tut-kittu	Sai-ras	Tutkit-tu %	Sairas %
1	LOUVADOS QUADRSPEDE	2010	4	24	0	0	3	0	12 %	0 %	3	0	12 %	0 %
2	RESUPEKAN BENTLEY	2011	1	8	0	0	1	0	12%	0 %	1	0	12 %	0 %
3	METKUMUTKSN HIGH VOLTAGE	2010	1	7	0	0	6	1	86 %	17 %	6	0	86 %	0 %
4	LOUVADOS RAINBOW STAR	2010	1	7	0	0	6	3	86 %	50 %	6	0	86 %	0 %
5	STEPPEN HILL'S LITTLE DRUMMER BOY	2017	1	3	3	0	0	0	0 %	*	0	0	0 %	*

Taulukko 26: Kahden viimeisen sukupolven aikana jalostukseen käytettyjen narttujen jälkeläistilasto, Lähde: Koiranet 9.5.2020.

			Pennut				Lonkat				Kyynärnivelet			
	Narttu	Synt. vuosi	Pen-tueet	Yht.	Vuoden aikana	2. pol-vessa	Tut-kittu	Sai-ras	Tutkit-tu %	Sairas %	Tut-kittu	Sai-ras	Tutkit-tu %	Sairas %
1	GLADLYSTONES LILAC LOLLIPOP LIPS	2011	3	19	0	0	2	1	11 %	50 %	2	0	11 %	0 %
2	STEPPEN HILL'S IS THIS LOVE	2013	2	16	0	3	11	1	69 %	9 %	11	0	69 %	0 %
3	STEPPEN HILL'S HUNGRY FOR LOVE	2010	2	14	0	16	11	1	79 %	9 %	11	0	79 %	0 %

4	METKUMUTKAN CHAMPAGNE BATH	2011	1	8	0	0	1	0	12 %	0 %	1	0	12 %	0 %
5	MOUNTAIN ROCK ELEONORA	2011	1	7	0	0	2	0	29 %	0%	2	0	29 %	0%
6	LIMA DA CASA DE LÓAS	2012	1	7	0	0	6	3	86 %	50 %	6	0	86 %	0 %
7	GLADLYSTONES LIFESTYLE LADY-LOVE	2011	1	5	0	0	1	0	20 %	0%	1	1	20 %	100%
8	PANDORA DA CASA MALANA	2016	1	3	3	0	0	0	0 %	*	0	0	0 %	*

Edellä esitettyjen taulukoiden 25 ja 26 pohjalta voidaan todeta, että yksikään uroksista tai nartuista ei ole ylittänyt yhdistyksen suosittelemaa max. 25 pentua elämän aikana.

Kun katsotaan jälkeläisten lonkkakuvausmääriä, voidaan todeta, että yhden (1) uroksen ja yhden (1) nartun jälkeläisiä ei ole käynyt lainkaan virallisessa lonkkakuvauksessa, tosin pennut eivät ole olleet vielä kuvausiässä taulukointiaikana. Urosten jälkeläisten lonkkakuvausmäärien prosenteissa päästään parhaimmillaan 86 %:iin ja nartuissa jälkeläisistä parhaimmillaan 86 % on käynyt virallisessa lonkkakuvauksessa. Kahden (2) uroksen kuvatuista jälkeläisistä 100 % on ollut terveitä (tulos A tai B) ja nartuissa kolmen (3) kuvatuissa jälkeläisissä 100 % on ollut terveitä. Valitettavaa on huomata, että kuvattujen sairaaksi katsottavien (C, D ja E) jälkeläisten prosentuaalinen osuus nousee urosten kohdalla pahimmillaan 50 %:iin, kuten myös narttujen kohdalla.

Kyynärätulosten kohdalla nähdään taulukoista 25 ja 26, että urosten jälkeläisten kyynärkuvausmäärien prosenteissa päästään parhaimmillaan 86 %:iin ja nartuissa jälkeläisistä parhaimmillaan 86 % on käynyt virallisessa kyynärkuvauksessa. Uroksissa 100 % kuvatuista on ollut terveitä (tulos 0) ja nartuissa kuuden (6) kuvatuissa jälkeläisissä on ollut 100 % terveitä.

Ideaalitilanteessa kaikki koirien jälkeläiset saataisiin mukaan niin virallisiin lonkka- ja kyynärkuvauksiinkin. Vain näin saataisiin selville jalostukseen käytettyjen koirien todellinen taso, mutta näin tapahtuu valitettavan harvoin rotuun katsomatta. Todellisuudessa yhdistelmiä tehtäessä pitää muistaa myös se, että koiran jalostusarvo ei määräydy ainoastaan sen jättämien lonkka- ja kyynärtulosten pohjalta vaan kasvattajan pitää myös huomioida koiran itsensä ja sen jälkeläisten luonne, rakenne ja muu terveydentila mahdollisimman laajasti.

5.3 Jalostussuositusten ja PEVISA:n seuranta ja arviointi

Estrelanvuoristokoirilla tällä hetkellä voimassa olevassa PEVISA-ohjelmassa on määritelty kuvauspakko lonkkien ja kyynäröiden osalta ja lisäksi siinä annetaan lonkkatuloksen raja-arvoksi C ja kyynäröiden raja-arvona on 1.

Seuraavat taulukot (27 ja 28) on tehty sillä oletuksella, että nykyinen PEVISA olisi ollut voimassa jo vuodesta 2002, vaikka todellisuudessa estrelojen PEVISA astui voimaan 2006. Taulukoissa tutkaillaan virallisesti

kuvattujen määrää syntyneiden määrään nähden, saatujen tulosten hajontaa tutkittuihin nähden ja PEVISA-ohjelman pohjalta jalostuskäytön ulkopuolelle jääneiden määrää tutkittujen määrään nähden. PEVISA-ohjelman vaikutus on jaettu kahden vuoden jaksoihin jotta se olisi helpommin käsiteltävissä ulkoasullisesti ja alimpaan soluriviin on otettu mukaan vain kymmenen ensimmäistä vuotta, koska seuranta on tehty syntymävuoden perusteella ja näin ollen sen tulokset laahaavat hiukan perässä, kun lonkka- ja kyynärkuvia otetaan yleisimmin vasta 12-24kk iässä.

Taulukosta 27 nähdään, että toimittaessa nykyisen PEVISA-ohjelman mukaisesti olisi vuosien 2002-2017 välillä lonkkatuloksen perusteella jäänyt jalostuksen ulkopuolelle 6 yksilöä eli 16 % kaikista kuvatuista. Kun huomioidaan se, että PEVISA astui voimaan 2006 voidaan todeta, että 2006–2017 välisenä aikana tutkituista 175 yksilöstä 20 eli 11,4 % on jäänyt pois jalostuskäytöstä.

Taulukon 27 pohjalta voidaan todeta, että vuosittain virallisesti lonkkakuvattujen määrä vuosittain syntyneisiin nähden olisi saatava nousemaan korkeammaksi jotta nykyisellään voimassaolevaa PEVISA-ohjelmaa voitaisiin lonkkien osalta lähteä kiristämään. Toisaalta jalostuskäytöstä ulos jääneiden prosentuaalisen osuuden ollessa vain 8,35 % voidaan myös todeta, ettei nykyistä PEVISA-ohjelmaa ole tarpeen väljentää.

Taulukko 27: Estrelojen PEVISA:n vuoksi (lonkat) jalostuksen ulkopuolelle jääneet koirat suhteessa syntyneisiin 2002-2017, Lähde: Koiranet 3.5.2020.

syntymävuosi	syntyneitä	tutkittuja	terveitä (A,B)	sairaita (C,D,E)	pois jalostuksesta (D,E)
2002-2003	106	46 (43 %)	26 (57 %)	20 (43 %)	13 (28 %)
2004-2005	90	38 (42 %)	26 (68 %)	12 (32%)	6 (16 %)
2006-2007	115	55 (48 %)	43 (78 %)	12 (22 %)	5 (9 %)
2008-2009	146	42 (29 %)	27 (64 %)	15 (36 %)	8 (19 %)
2010-2011	68	27 (40 %)	24 (89 %)	3 (11 %)	1 (4 %)
2012-2013	40	1 (3 %)	1 (100 %)	*	*
2002-2011	525	208 (40 %)	146 (70 %)	62 (30 %)	33 (16 %)
2012-2017	**105**	**50 (48%)**	**37 (35%)**	**13 (12,4%)**	**6 (5,71%)**

Taulukosta 28 nähdään, että toimittaessa nykyisen PEVISA-ohjelman mukaisesti olisi vuosien 2002–2017 välillä kyynärätuloksen perusteella jäänyt jalostuksen ulkopuolelle 4 yksilöä eli 2 % kaikista kuvatuista. Kun huomioidaan se, että PEVISA astui voimaan 2006, voidaan todeta, että vuosien 2006–2017 välisenä aikana tutkituista 172 yksilöstä 7, eli 4,07 % on jäänyt pois jalostuskäytöstä. Taulukon 28 pohjalta voidaan todeta, että vuosittain virallisesti kyynärkuvattujen määrä vuosittain syntyneisiin nähden olisi syytä saada nousemaan korkeammaksi. Jo nykyiseltäkin pohjalta voidaan sanoa, että kyynäröiden osalta estrelojen PEVISA-ohjelmaa olisi varaa kiristää siten, että tuloksen 1 saanut koira voitaisiin parittaa vain tuloksen 0 saaneen kanssa tai jopa niin, että kyynärälausunnon raja-arvoksi asetettaisiin 0.

Taulukko 28: Estrelojen PEVISA:n vuoksi (kyynärät) jalostuksen ulkopuolelle jääneet koirat suhteessa syntyneisiin 2002–2017, Lähde: Koiranet 9.5.2020.

syntymävuosi	syntyneitä	tutkittuja	terveitä (0)	sairaita (1,2,3)	pois jalostuksesta (2,3)
2002–2003	106	45 (42 %)	42 (93 %)	3 (7 %)	1 (2 %)
2004–2005	90	36 (40 %)	33 (92 %)	3 (8 %)	0 (0 %)
2006–2007	115	54 (47 %)	50 (93 %)	4 (7 %)	2 (4 %)
2008–2009	146	41 (28 %)	39 (95 %)	2 (5 %)	1 (2 %)

2010–2011	68	26 (38 %)	26 (100 %)	0 (0 %)	0 (0 %)
2012–2013	40	1 (3 %)	1 (100 %)	0 (0 %)	0 (0 %)
2002–2011	**525**	**202 (38 %)**	**190 (94 %)**	**12 (6 %)**	**4 (2 %)**
2012-2017	**105**	**50 (47,6%)**	**47(44,8%)**	**3(2,86%)**	**2(1,90%)**

Estrelanvuoristokoirien edellisessä JTO:ssa mainittiin Estrelanvuoristokoirat ry:n antamiksi jalostussuosituksiksi (PEVISA:n lisäksi) seuraavat: yhdistelmän sukusiitosprosentti saa olla maksimissaan 6,25 %, yksilön enimmäisjälkeläismäärä elämän aikana on 25 jälkeläistä ja jalostukseen käytettävän koiran tulisi olla jalostustarkastettu.

Edellä kohdassa 5.1. esitetyn pohjalta voidaan todeta, että vuosien 2010–2017 välillä kasvattajat ovat toteuttaneet yhdistyksen jalostussuosituksia hyvin mutta ei täydellisesti. Jotta kaikki kasvattajat olisivat varmasti perillä siitä, mitkä ovat yhdistyksen suositukset jalostukseen käytettäville koirille, tulee yhdistyksen kerätä suositukset yhteen selkeään listaan, mikä julkaistaan JTO:n lisäksi myös yhdistyksen kotisivuilla ja lehdessä.

6. Jalostuksen tavoitteet ja toteutus

6.1 Jalostuksen tavoitteet

Jotta estrelanvuoristokoira pysyisi yhtenä parhaista laumanvartijaroduista, tulee kasvattajien ja harrastajien yhdessä Estrelanvuoristokoirat ry:n kanssa huolehtia siitä, että rodussa olevat laumaa ja omaisuutta vartioivan koiran ominaisuudet saadaan säilytettyä tai jopa parannettua niitä. Estrelan terveys ja ulkomuoto tulee saada säilytettyä, jotta se jatkossakin pystyy toimimaan laumanvartijana mahdollisimman vanhalle iälle asti ja se voidaan ensisilmäyksellä erottaa esimerkiksi leonberginkoirasta.

Estrelanvuoristokoirat ry:n yhtenä tavoitteena tulee olla jäsenmäärän lisääminen ja jäsenten kannustaminen aktiiviseen toimintaan rodun parhaaksi. Yhdistyksen tulee myös entistä laajemmin tiedottaa erilaisista harrastusmahdollisuuksista, mitä estrelojen kanssa voidaan harkita ja kannustaa jäseniä osallistumaan muihinkin virallisiin kokeisiin ja kilpailuihin, kuin näyttelyt.

Vuosien 2021-2026 välillä Estrelanvuoristokoirat ry:n tulee toimia yhdessä linjassa kasvattajien ja harrastajien kanssa, jotta seuraavat tavoitteet rodun terveyden, jalostuspohjan, lisääntymisen, luonteen ja ulkomuodon osalta saadaan täytettyä ja näin ollen pidettyä estrela laumanvartijarotujen parhaimmistossa.

Tavoite	Toimenpiteet
Aletaan toteuttaa tiiviimpää kansainvälistä tiedon vaihtoa.	- yhdistys nimeää yhden henkilön kansainväliseksi yhteyshenkilöksi, joka toimii hallituksen alaisena - yhdistys pyytää kasvattajia ja harrastajia toimimaan rotuyhdistyksen apuna hankkien ulkomaisista estreloista tietoa omien kansainvälisten kontaktiensa kautta
Tehdään selvitys Suomen ja esimerkiksi USA:n kantojen sukutaulullisista eroavaisuuksista	- kasvattajilta ja harrastajilta pyydetään apua sukutauluselvityksien tekemiseen
Järkeistetään tuonteja ja tarjotaan yhdistyksen apua (kontaktit ja käytännönjärjestelyt) haastellisten matkojen takaa tuotavien koirien/sperman Suomeen saamiseksi.	- kasvattajat ja harrastajat tekevät yhteistyötä yhdistyksen kanssa, joka kerää ja jakaa tietoa suunnitelluista/toteutuneista tuonneista
Keskimääräisen sukusiitosprosentin pitäminen alle 5%:ssa jalostustietojärjestelmän antaman 5 sukupolven mukaan laskettuna.	- kasvattajat välttävät JTO:n suosituksen ylittävän sukusiitosprosentin yhdistelmiä - pennunostajat suosivat pienen sukusiitosprosentin pentueita - uroksen omistajat eivät anna urostaan suosituksen

	ylittävän sukusiitosprosentin yhdistelmiin
Pyritään laajentamaan rodun jalostuspohjaa käyttämällä jalostukseen eri yksilöitä mahdollisimman laajasti.	- vältetään yksittäisten näyttelyvoittajien toistuvaa jalostuskäyttöä - jalostukseen valitaan mahdollisimman monta eri yksilöä, mahdollisimman laajalta pohjalta - kasvattajat ja harrastajat tarjoavat myös niitä ”peräkammarinpoikia” jalostuskäyttöön
Mikään jalostukseen käytetyistä koirista ei ylitä JTO:ssa annettua jälkeläismääräsuositusta.	- kasvattajat ja harrastajat seuraavat jalostuskoiriensa jälkeläismääriä, eivätkä anna/käytä jalostukseen yksilöä jonka jälkeläismäärä alkaa hipoa suositeltua maksimimäärää
Lisätään luonteen seurantaan kohdistuvaa toimintaa: **- yhdistys julkaisee jatkuvasti voimassaolevan terveys-/luonnekyselyn** **- saadaan 20 estrelan luonnetesti-, MH-luonnekuvaus- tai karhunhaukkutulokset** **- tehdään kolmen vuoden välein yhteenveto näyttelyarvostelujen ja jalostustarkastusten luonteenarvioinneista**	- mahdollistetaan terveys-/luonnekyselyn helppo saatavuus julkaisemalla se yhdistyksen kotisivuilla ja lehdessä sekä jakamalla sitä yhdistyksen tapahtumissa - kannustetaan kasvattajia ja harrastajia osallistumaan koiriensa kanssa erilaisiin koiran luonnetta arvioiviin testeihin ja kokeisiin
Nostetaan jalostustietojärjestelmän kuolinsyytilastoon ilmoitettujen koirien määrä 128:sta 160:neen	- kannustetaan kasvattajia ja harrastajia kirjaamaan koiriensa kuolinsyyt avoimesti Kuolinsyytilastoon, jotta saadaan selville estrelan todellinen keski-ikä ja yleisimmät kuolinsyyt
Nostetaan lonkkalausunnon omaavien yksilöiden määrä 50%:tiin syntyneistä laskettuna.	- yhdistys kannustaa omistajia käyttämään lonkkakuvauksissa myös ne koirat, joita ei käytetä jalostukseen
Nostetaan kyynärälausunnon omaavien yksilöiden määrä 50%:tiin syntyneistä laskettuna.	- yhdistys kannustaa omistajia käyttämään kyynärkuvauksissa myös ne koirat, joita ei käytetä jalostukseen
Jalostustarkastetaan 40 estrelaa.	- yhdistys järjestää vähintään yhden jalostustarkastuksen vuodessa - kasvattajia ja harrastajia kannustetaan käyttämään koiransa jalostustarkastuksessa vaikka sitä ei välttämättä olisi tarkoitus käyttää jalostukseen
Tarkastetaan ja uusitaan estrelojen PEVISA-ohjelma niin, että se jatkuu katkeamattomana.	- yhdistys tekee esityksen seuraavaksi PEVISA-ohjelmaksi hyvissä ajoin
Pidetään estreloja arvostelevien ulkomuototuomareiden koulutusta yllä.	- yhdistys koostaa uuden ulkomuotuomareiden koulutusmateriaalin, mikä toimitetaan myös jäsenistölle (kotisvuilla) ja jo arvostelu oikeudet omaaville ulkomuototuomareille

6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

Estrelanvuoristokoirat ry suosittelee, että jalostukseen käytettävä yksilö täyttää seuraavat suositukset ennen astutusta:

- koirasta tulee olla virallinen lonkka- ja kyynärkuvauslausunto (PEVISAn ehto rekisteröinnille)
- lonkkalausunnon tuloksen tulee jalostukseen käytettävällä koiralla olla C tai parempi (PEVISAn raja-arvo)
- kyynärkuvauslausunnon tulee jalostukseen käytettävällä koiralla olla 1 tai parempi (PEVISAn raja-arvo)
- jalostukseen käytettävällä koiralla tulee olla virallinen näyttelytulos (vähintään EH) tai hyväksytty jalostustarkastuslausunto
- yksittäiselle koiralle sallittu maksimi jälkeläismäärä on 25 jälkeläistä. Arkaa tai epätyypillisessä tilanteessa aggressiivisesti käyttäytyvää yksilöä ei saa käyttää jalostukseen
- sairasta koiraa ei tule käyttää jalostukseen

Estrelanvuoristokoirat ry suosittelee, että toteutuessaan yhdistelmä täyttää seuraavat suositukset:

- yhdistelmän sukusiitosaste tulee jäädä alle 6,25 % jalostustietojärjestelmästä 5 sukupolven mukaan tarkasteltuna.
- kahta yksilöä, joilla on todettu sama perinnölliseksi katsottava vaiva (esim. makroblepharon ja distichiasis) ei tule yhdistää. Yhdistelmiä suunniteltaessa on myös hyvä tarkastella laajemmin koirien sukutauluissa ilmeneviä sairausriskejä.
- kahta yksilöä joilla on samoja puutteita ulkomuodossa tai luonteessa ei tule yhdistää. Suositellaan myös erityisesti luonneriskien tarkastelua laajemmin.

6.3 Rotuyhdistyksen toimenpiteet

Estrelanvuoristokoirat ry tulee rodusta vastaavana rotuyhdistyksenä yhteistyössä estrelojen rotujärjestön Suomen Seurakoirayhdistys ry:n kanssa omalla toiminnallaan luoda parhaat mahdolliset lähtökohdat kasvattajille tässä JTO:ssa asetettujen tavoitteiden toteuttamiseen. Estrelanvuoristokoirat ry edistää avoimutta ja hyvää yhteishenkeä rodun harrastajien ja kasvattajien parissa järjestämällä erilaisia tilaisuuksia, missä kerätään rodun parissa toimivia ihmisiä yhteen ja pitämällä yllä aktiivista tiedotusta yleisesti koiramaailmaa ja erityisesti estrelanvuoristokoiria koskevissa asioissa.

Jotta kasvattajat ja harrastajat pystyisivät parhaalla mahdollisella tavalla toteuttamaan kohdissa 6.1 ja 6.2 asetettuja tavoitteita ja suosituksia, Estrelanvuoristokoirat ry:n tulee:

- panostaa kansainväliseen yhteistyöhön ja siitä tiedottamiseen
- selvittää eri maissa olevien estrelakantojen sukutaulullisia eroavaisuuksia
- avustaa jäsenistöä parhaan kykynsä mukaan tuontien suunnitelmallisuuden lisäämisessä
- julkaista vähintään joka toinen vuosi jäsentiedotteessa (lehti) ja kotisivuillaan estrelojen jalostusta, terveyttä ja luonteita koskevia yhteenvetoja erilaisia kyselyitä ja jalostustietojärjestelmää pohjana käyttäen
- kannustaa jäsenistöä antamaan jalostukseen soveltuvia yksilöitä jalostuskäyttöön mahdollisimman laaja-alaisesti
- ylläpitää listausta eri yksilöiden jälkeläismääristä
- järjestää seuraavan viiden vuoden aikana ainakin kaksi luonnetestiä, missä etusija on estreloilla
- kannustaa jäsenistöä avoimuuteen koiriensa sairauksia ja kuolinsyitä koskevissa asioissa sekä tiedottaa erilaisista keinoista tuoda näitä asioita julki (jalostustietojärjestelmän kuolinsyytilasto, erilaiset yhdistyksen omat kyselyt)
- järjestää mahdollisuuksien mukaan joukkotarkastusmahdollisuuksia
- järjestää jalostustarkastusmahdollisuus vähintään kerran vuodessa mahdollisimman kattavasti ympäri Suomea
- kerätä jalostusohjeet ja -suositukset selkeäksi listaukseksi, mikä on helposti löydettävissä yhdistyksen kotisivuilta
- päivittää jalostusohjeita ja – suosituksia tarpeen mukaan ja seurata tarkasti JTO:n ja PEVISA-ohjelman päivitystarvetta ja toteutumista
- järjestää erilaisia luentoja ja tapahtumia koko jäsenistö huomioiden
- käydä aktiivista keskustelua ulkomuototuomareiden kanssa rodun nykytilanteesta ja siinä tapahtuvista muutoksista

- pitää ulkomuototuomareiden koulutuksessa käytettävä materiaali ajan tasalla ja osallistua mahdollisimman aktiivisesti Suomen Seurakoirayhdistys ry:n toteuttamaan ulkomuototuomareiden koulutukseen
- seurata aktiivisesti estrelojen jalostusta ja yleistä tasoa kaikilta osin niin kotimaassa, kuin ulkomaillakin ja tiedottaa jäsenistöä ja kasvattajia niissä tapahtuvista muutoksista
- kaikilla tavoin edistää estrelojen eteen tehtävää työtä ja avoimen ilmapiirin ylläpitämistä ja parantamista rodun harrastajien ja kasvattajien keskuudessa

Estrelanvuoristokoirat ry tekee tasapuolista ja puolueetonta yhteistyötä kaikkien kasvattajien ja harrastajien kanssa, sillä varsinkin näin pienessä rodussa on ensisijaisen tärkeätä saada kasvattajat ja harrastajat toimimaan yhtenä rintamana rodun eteen. Yhdistys pyrkii myös saamaan kaikki kasvattajat ja mahdollisimman monet harrastajat yhdistyksen jäseniksi, jolloin yhdistyksen tiedotteet tavoittaisivat mahdollisimman laajan harrastajaryhmän rodun sisällä.

Yhdistys seuraa aktiivisesti estrelojen kasvatuksessa ja yleisesti kenneltoiminnassa tapahtuvia muutoksia niin kotimaassa, kuin ulkomailla, jotta se pystyy pitämään jäsenistönsä ajan tasalla näissä tapahtuvissa muutoksissa omien tiedotuskanaviensa kautta (lehti ja kotisivut). Yhdistys järjestää myös mahdollisuuksien mukaan erilaisia tapahtumia ja kokoontumisia, missä kasvattajat ja harrastajat pystyvät helposti vaihtamaan ajatuksia ajankohtaisista asioista.

Yhdistys seuraa ja tilastoi tarkasti estrelojen jalostukseen, terveyteen ja luonteeseen liittyviä seikkoja käyttäen mahdollisimman laaja-alaista tiedonkeräystä (ulkomailta saatu tieto, jalostustietojärjestelmä, erilaiset kyselyt ja koe- ja harrastustulokset) ja muuttaa omia ohjeita ja suosituksiaan tarpeen vaatiessa, sekä tiedottaa näissä tapahtuvista muutoksista kasvattajia sekä harrastajia viipymättä lehdessään tai kotisivuillaan. Kasvattajia kehotetaan aikaisempaa suurempaan aktiivisuuteen kasvattiensa omistajien rohkaisemisessa koirien virallisten terveystutkimustulosten saamiseksi ja avoimen tiedon kulun aikaan saamiseksi yhdistykseen päin.

Yhdistys vaikuttaa parhaan mahdollisen kykynsä mukaan estrelanvuoristokoira arvosteluoikeudet omaavien ulkomuototuomareiden koulutukseen ja muistuttaa jo oikeudet omaavia ulkomuototuomareita tarpeen mukaan, mikäli näyttää, joidenkin rotutyypille haitallisten ominaisuuksien alkavan saada jalansijaa rodun ulkomuodossa.

6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin

Vahvuudet	**Heikkoudet**
- yhdistyksen aktiivinen toiminta ja vahva tietotaito	- populaation pieni koko/kapea geenipooli
- rodunomaiseen käyttötarkoitukseen soveltuvan luonteen säilyminen	- kansainvälisen yhteistyön puutteellisuus

- vakaana pysynyt kysyntä - liioittelematon ja terve rakenne - jäsenistön kansainväliset kontaktit	- kasvattajien erilaiset visiot rodusta - kasvattajien riittämätön tietotaito - voimakkaan vartiointivietin aiheuttamat rajoitteet rodun käyttömahdollisuuksissa - pieni kasvattaja-/harrastajakunta - aktiivinen toiminta yhdistyksen sisällä keskittynyt harvojen tehtäväksi - tiedon keräämisen ja antamisen puutteellisuus - kasvattaminen ”itselleni ja omille linjoilleni” eikä koko kantaa huomioiden ja hyödyttäen - ulkomaisten koirien puutteelliset terveystiedot - yhdistyksen pienet resurssit
Mahdollisuudet - kasvattajien erilaiset visiot rodusta - rodunomaisten käyttöominaisuuksien kysynnän lisääntyminen (esim. turkistarhoilla ja hyötyeläinten kasvattajilla) - pieni kasvattaja-/harrastajakunta - geenipohjan laajentaminen rotuunotettujen tuontien kautta - lisääntyvä kotimaisten eri yksilöiden jalostuskäyttö	**Uhat** - matadorijalostus - ”vaarallisten” rotujen pitokiellot - negatiivinen julkisuus - pentujen liikatuotanto - pentujen kysynnän romahdus - vakavien perinnölliseksi katsottavien sairauksien lisääntyminen kannan sisällä - kasvattajien keskinäisten konfliktien lisääntyminen ja jalostustyön pirstaloituminen - kasvattajien ja harrastajien sokeutuminen luonteen virheille ja heikon hermorakenteen ja aggressiivisuuden lisääntyminen kannan sisällä - kasvattajien ja harrastajien sokeutuminen yksilöiden ulkomuodollisille puutteille -> rotutyypillisten ulkomuoto-ominaisuuksien häviäminen

Suurimpina riskeinä estreloille voidaan pitää jalostuspohjan pienentymistä ja tätä kautta sairauksien lisääntymistä rodun sisällä. Näitä riskejä voidaan ennalta ehkäistä yhdistyksen aktiivisella toiminnalla ja tiedottamisella sekä jalostuspohjan laajuudesta huolehtimisella.

Estrelanvuoristokoiralla on kiistämättä oma paikkansa laumanvartijarotujen joukossa ja rotuna sillä on paljon mahdollisuuksia säilyttää terveydelliset, ulkomuodolliset ja luonteelliset ominaisuutensa ja jopa parantaa niitä, kunhan kasvattajat, harrastajat ja yhdistys pysyvät aktiivisina, eivätkä sokeudu koirien virheille ja huonoille perinnölliseksi katsottaville ominaisuuksille.

Riski	Syy	Varautuminen	Välttäminen	Merkitys
Jalostuspohjan kaventuminen	Liian moni jalostukseen käytettävä koira on läheistä sukua keskenään. Yhdistelmien toistaminen. Matadorijalostus.	Käytetään mahdollisimman eri sukuisia yksilöitä jalostukseen. Vältetään uusinta yhdistelmien tekoa ja pelkkien näyttelymenestyjien jalostuskäyttöä.	Sukusiitosprosenttien aktiivinen seuranta. Vältetään yksittäisten jalostuskoirien liiallista käyttöä populaation kokoon nähden. Tuodaan ulkomailta uutta jalostusmateriaalia ja käytetään sitä mahdollisimman suunnitelmallisesti koko kotimainen populaatio huomioiden.	Sairaudet lisääntyvät ja piilevänä olevat sairaudet tulevat esiin. Pentuekoot pienenevät. Lisääntymisongelmat lisääntyvät.
Yleinen rodun terveyden heikkentymi-nen	Kaventuva jalostuspohja. Sairauksien vähätteleminen / selittely. Sairaat koirat jalostuskäytössä. Ulkomaisten koirien terveystietojen huono tuntemus.	Jalostukseen käytettävien koirien terveyden korostaminen. Lisääntyvä tiedottaminen erilaisista sairauksista ja niiden yleisyydestä kannassa.	Tietojen aktiivinen kerääminen, tilasto ja tiedottaminen. Sairaiden koirien karsinta jalostuskäytöstä sekä avoin tiedon välistys.	Sairaudet leviävät laajalle kannan sisällä, jolloin jalostusmateriaali hiljakseen ehtyy olemattomiin.
Tuontikoirien tuntematon terveystausta	Terveystietojen huono saatavuus.	Aktiivinen kansainvälinen yhteistyö.	Vaaditaan tuontikoirilta terveystuloksia.	Perinnöllisten sairauksien ja vikojen lisääntyminen rodussa.
Tuontikoirien jalostuskäytön yksipuolisuus	Yksittäisen koiran liiallinen jalostuskäyttö erilaisen sukutaulun huokuttelemana. Tuontikoirien käyttö ainoastaan toisilleen läheistä sukua oleville koirille.	Suunnitelmallisuus, harkinta ja pentumäärien rajoitukset.	Tuontikoirien jalostuskäytön mahdollisimman laajapohjaisesti ja harkitusti.	Koira määrä kasvaa mutta jalostuspohja ja monimuotoisuus ei.
Laumaa vartioivien koirien suosion hiipuminen	Käyttötarkoituksen mukainen tarve vähenee. Negatiivinen julkisuus.	Rodusta tiedottaminen ja positiivinen, totuuden mukainen esiintuominen.	Pennunostajien ohjeistus / perehdyttäminen rodun ominaisuuksista.	Pentujen kysyntä vähenee. Kasvatustyö vähenee. Jalostuspohjan

			Oikeanlaisen luonteen painottaminen jalostuskäytössä.	pienentymisen riski kasvaa huomattavasti.
Rotumääritel-mästä voimakkaasti poikkeavien yksilöiden palkitseminen näyttelyissä	Koiria, jotka omaavat selkeitä virheitä rotumääritelmään nähden, palkitaan korkeastikin ja niitä käytetään jalostukseen.	Ulkomuototuoma-reiden tiedottaminen ja kouluttaminen. Kasvattajien kouluttaminen ja tiedottaminen.	Kasvattajat tuntevat rotumääritelmän perinpohjaisesti ja tunnistavat ja myöntävät omien koiriensa virheet ja niiden vakavuusasteet. Jalostukseen käytetään rotumääritelmän mukaisia koiria.	Rodun tason laskeminen ja mahdollisten ulkomuotoon liittyvien terveysongelmien lisääntyminen. Koirat eivät ole hyviä rotunsa edustajia.

6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

Vuosi	Tehtävät toimenpiteet
2020	Järjestetään vähintään yksi jalostustarkastus. Tehdään PEVISA-ohjelmaan tarvittavat muutokset ja käsitellään uusi PEVISA-ohjelma vuosikokouksessa. Järjestetään match show. Järjestetään estrela-vaellus. Estrela-shown sijaan, tehdään mainosta erikoisnäyttelystä. Järjestetään kasvattajille ja harrastajille suunnattu luento. Osallistutaan ulkomuototuomarien koulutustilaisuuteen viemällä mallikoirat ja materiaalia. (Vuonna 2020 maaliskuussa alkanut pandemia Covid-19 ja Suomen

	hallituksen asettamat kokoontumisrajoitukset, ovat rajoittaneet toimintaa yleisesti).
2021	Järjestetään Estrela-show/ innostetaan osallistumaan erikoisnäyttelyyn. Järjestetään match show. Järjestetään vähintään yksi jalostustarkastus. Osallistutaan ulkomuototuomarien koulutustilaisuuteen viemällä mallikoirat ja materiaalia.
2022	Järjestetään vähintään yksi jalostustarkastus. Järjestetään Estrela-show tai panostetaan erikoisnäyttelyyn. Järjestetään kasvattajille ja harrastajille suunnattu luento. Järjestetään match show ja estrela-vaellus. Osallistutaan ulkomuototuomarien koulutustilaisuuteen viemällä mallikoirat ja materiaalia.
2023	Järjestetään vähintään yksi jalostustarkastus. Järjestetään Estrela-show tai panostetaan erikoisnäyttelyyn. Järjestetään match show. Käynnistetään voimassaolevan JTO:n tavoitteiden toteutumisen tarkasteleminen ja JTO:n laatiminen vuosille 2026–2030. Osallistutaan ulkomuototuomarien koulutustilaisuuteen viemällä mallikoirat ja materiaalia. Järjestetään luonnetesti tai käyttäytymisen jalostustarkistus.
2024	Järjestetään vähintään yksi jalostustarkastus. Järjestetään Estrela-show tai panostetaan erikoisnäyttelyyn. Järjestetään match show. Järjestetään kasvattajille ja harrastajille suunnattu luento. Käsitellään JTO vuosille 2026–2029 vuosikokouksessa. Osallistutaan ulkomuototuomarien koulutustilaisuuteen viemällä mallikoirat ja materiaalia.

Rodun harrastajien pienen määrän ja pitkien välimatkojen vuoksi, järjestettyihin tilaisuuksiin on ollut vaikeaa saada osallistujia. Siksi kovin montaa tapahtumaa ei suunnitella per vuosi.

Rodun tilaa terveyden, lisääntymisen, luonteen ja ulkomuodon osalta seurataan aktiivisesti koko ajan käytettävissä olevien lähteiden (jalostustietojärjestelmä, erilaiset kyselyt) pohjalta. JTO:n tavoitteiden toteutumisen ja PEVISA-ohjelman seurantaa tehdään vuosittain kaikkia mahdollisia lähteitä apuna käyttäen ja varaudutaan tekemään muutoksia kumpaakin tarvittaessa jo määrättyä aikaisemmin.

Kiitos kaikille tähän JTO:aan kuvia toimittaneille: Nina Holmström, Erika Sundholm, Henna Palviainen, Sari Kantola, Merja Takala, Fatima Calamote Almeida ja Esperança Diaz.

7. Lähteet

- Kirja: Roger F. Pye: Estrela mountain dog

- Estrelanvuoristokoirien JTO vuosille 2014-2020

- Koiranet – jalostustietojärjestelmä

- Suomen Kennelliiton kotisivut: artikkelit jalostuksesta ja kasvatuksesta

- Estrelalehti 2/1999, 1 ja 4/2003, 1/2004, 1/2005, 4/2006, 1/2007, 1/2008, 1/2009 1 ja 3/2011, 4/2012

- Estrelanvuoristokoirat ry:n kotisivut: www.estrelanvuoristokoira.fi

- Näyttelyarvostelut 2011-2013, 2014-2019

- Orthopedic Foundation for Animal kotisivut

- Liedon pieneläinklinikan sivut: http://www.liedonpienelainklinikka.com/m%E4rk%E4kohtu.html

- Lohjan pieneläinklinikan kotisivut: http://www.lohjanpienelainklinikka.fi/artikkelit/koiran-hypotyreoosi-eli-kilpirauhasen-vajaatoiminta.aspx

- http://www.elainlaakariin.fi/

- Irlanninsusikoirien JTO vuosille 2009-2013:

http://www.kennelliitto.fi/sites/default/files/attachments/jto/irlanninsusikoira.pdf

8. Liitteet

Liite 1: Yhdistyksen säännöt

Liite 2: Estrelanvuoristokoirien sukutaulujen tarkastelua

Liite 3: 1998–2013 käytetyimpien urosten ja narttujen sukulaisuus selvitys

Liite 4: Rotumääritelmä

Liite 5: Kahden MH-luonnekuvatun estrelan tulokset osa-alueittain

Liite 6: Luonnetestitulokset 1998–2013 osa-alueittain koirakohtaisesti

Liite 1

Yhdistyksen säännöt

1. § Yhdistyksen nimi ja kotipaikka
Yhdistyksen nimi on Estrelanvuoristokoirat ry.
Yhdistyksen kotipaikka on Tampereen kaupunki.

2. § Yhdistyksen toiminta-alue ja –tarkoitus
- toiminta käsittää koko maan
- toiminnan tarkoituksena on kehittää rodun harrastusta koko maassa ja edistää yhdessä rotujärjestön kanssa rodun tunnetuksi tulemista, rodun jalostusta, rodun harrastajien yhteistoimintaa ja tietojen vaihtoa. Yhdistys toteuttaa tarkoituksensa järjestämällä keskustelu-, neuvottelu- sekä koulutustilaisuuksia, näyttelyitä sekä suorittamalla jalostustoimintaa.
- yhdistys voi harjoittaa myös julkaisutoimintaa
- yhdistys seuraa rodun kehitystä niin kotimaassa kuin ulkomaillakin ja pitää yhteyttä vastaaviin ulkomaisiin järjestöihin.

3. § Kieli
Yhdistyksen virallinen kieli on suomi.

4. § Keskusjärjestöt
Yhdistys on Suomen Kennelliitto – Finska Kennelklubben ry:n, Suomen Seurakoirayhdistys – Finlands Sällskapshundsförening ry:n ja Pohjois-Hämeen Kennelpiiri ry:n jäsen.

5. § Varojen hankinta
Varoja toimintansa tukemiseksi yhdistys hankkii perimällä jäsenmaksuja, joiden suuruuden määrää syyskokous ja jotka voivat olla erisuuruisia eri jäsenryhmille. Yhdistys voi toimeenpanna asianmukaisella luvalla rahankeräyksiä, arpajaisia, juhlia, koiranäyttelyitä ja koirakilpailuja, sekä ottaa vastaa lahjoituksia ja testamentteja.

6. § Yhdistyksen jäsenyys
- yhdistyksen jäseneksi voivat liittyä yksityiset henkilöt sekä rekisteröidyt yhdistykset
- jäsenet ovat vuosi-, perhe-, ainais-, kunnia- tai asiantuntijajäseniä

Vuosijäsen
Yhdistyksen vuosijäseneksi voidaan liittyä maksamalla yhdistyksen syyskokouksen määräämä vuosijäsenmaksu, liittymismaksua ei ole.

Perhejäsen
Perhejäsen on henkilö, joka asuu varsinaisen jäsenen kanssa samassa taloudessa ja joka on maksanut perhejäsenelle määrätyn jäsenmaksun, liittymismaksua ei ole. Perhejäsenellä ei ole äänioikeutta yhdistyksen vuosi- ja syyskokouksissa.

Ainaisjäsen
Yhdistyksen hallitus voi hyväksyä anomuksesta ainaisjäseniä. Ainaisjäseneksi voi päästä henkilö, joka maksaa vähintään kymmenen vuoden vuosijäsenmaksunsa yhdellä kertaa, liittymismaksua ei ole.

Kunniajäsen
Kunniajäseneksi kutsutaan hallituksen ehdotuksen perusteella henkilö, joka erityisen ansiokkaasti on edistänyt yhdistyksen tarkoitusperien toteuttamista. Ehdotuksesta päätetään yhdistyksen vuosikokouksessa, jolloin päätöksen tekoon vaaditaan 2/3 annetuista äänistä. Kunniajäsen ei maksa jäsenmaksua.

Asiantuntijajäsen
Hallitus voi kutsua asiantuntijajäseneksi henkilön, joka yhdistyksen edustamien rotujen palkintotuomarina on ansioitunut. Asiantuntijajäsen ei maksa jäsenmaksua.

7. § Jäsenoikeudet
Kaikki jäsenmaksunsa vähintään 2 viikkoa ennen yhdistyksen kokousta maksaneet ja 15 vuotta täyttäneet jäsenet perhejäseniä lukuun ottamatta ovat äänivaltaisia. Tätä nuoremmilla ei ole puhevaltaa. Yhdistyksen täysivaltainen jäsen voi toimia yhdistyksen toisen täysivaltaisen jäsenen asiamiehenä valtakirjan välityksellä. Yhdistyksen täysivaltainen jäsen voi äänestystilanteessa oman äänensä lisäksi käyttää korkeintaan kahta (2) valtakirjaa.

8. § Jäsenen eroaminen
Jäsenellä on oikeus erota yhdistyksestä ilmoittamalla siitä kirjallisesti hallitukselle tai sen puheenjohtajalle tai ilmoittamalla siitä yhdistyksen kokouksessa pöytäkirjaan merkittäväksi. Jäsen on tällöin vapaa jäsenyydestä ja sen velvoitteista seuraavan kalenterivuoden alusta.

9. § Jäsenen erottaminen
Jäsen voidaan hallituksen päätöksellä erottaa, ellei hän kyseisen toimintakauden aikana kehotuksesta huolimatta ole suorittanut jäsenmaksuaan kesäkuun loppuun mennessä. Hallituksen esityksestä voi yhdistyksen kokous 3/4 äänen enemmistöllä erottaa jäsenen joko lopullisesti tai määräajaksi, kun tämä
- on toiminut tavalla, joka ei ole sopusoinnussa yhdistyksen tarkoitusperien kanssa
- on rikkonut lakia tai toiminut hyvien tapojen vastaisesti
- on erotettu Suomen Kennelliiton jäsenyydestä.

10. § Hallitus
Yhdistyksen hallitukseen kuuluu puheenjohtajan lisäksi 6 jäsentä, joiden keskuudesta hallitus valitsee varapuheenjohtajan sekä nimeää sihteerin, rahastonhoitajan sekä muut tarvittavat toimihenkilöt, jotka voivat olla hallituksen ulkopuolelta. Hallitukselle ei valita varajäseniä.

Vuosittain on erovuorossa puolet hallituksen jäsenistä. Hallituksen puheenjohtaja valitaan kahdeksi vuodeksi kerrallaan ja erovuoroiset jäsenet valitaan vuosittain. Ensimmäisenä erovuorossa olevat hallituksen jäsenet arvotaan. Erovuorossa olevat jäsenet voidaan valita myös uudelleen.

Puheenjohtajan toimikausia ei rajoiteta.

Yhdistyksen nimen kirjoittavat puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja yhdessä tai jompikumpi sihteerin tai rahastonhoitajan kanssa. Hallitus voi määrätä rahastonhoitajan tai sihteerin kirjoittamaan yksin yhdistyksen nimen. Hallituksella on lisäksi oikeus ottaa ja erottaa muut mahdolliset toimihenkilöt.

11. § Hallituksen kokous
Hallitus kokoontuu tarpeen vaatiessa puheenjohtajan kutsumana tai jos vähintään kaksi sen jäsentä haluaa. Hallitus on päätösvaltainen, kun puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja vähintään puolet muista jäsenistä on paikalla.

12. § Hallituksen tehtävät
Hallituksen tehtävänä on
- kutsua koolle yhdistyksen kokoukset, valmistaa niille esitettävät asiat ja panna kokouksen päätökset täytäntöön
- hoitaa yhdistyksen rahavaroja ja muuta omaisuutta, huolehtia jäsenmaksujen sekä muiden tulojen keruusta samoin kuin laatia yhdistyksen tilinpäätös päättyvältä tilikaudelta sekä toimintasuunnitelma ja talousarvio
- edustaa yhdistystä, tehdä sitoumuksia sekä kantaa ja vastata yhdistyksen
puolesta
- valita mahdollinen jalostustoimikunta ja päättää sen kokoonpanosta

13. § Toimintavuosi
Yhdistyksen toimintavuosi on kalenterivuosi. Tilit päätetään kalenterivuosittain ja ne on hallituksen toimintakertomuksen kanssa esitettävä tilintarkastajille helmikuun loppuun mennessä.

14. § Yhdistyksen kokousten koollekutsuminen
Yhdistyksen kokoukset kutsuu koolle hallitus. Kokouksista tiedotetaan jäsenille kirjallisesti tai yhdistyksen julkaisussa postitettuna viimeistään 14 päivää ennen kokousta. Kokouskutsussa on mainittava esille tulevat asiat.

15. § Yhdistyskokouksissa käsiteltävät asiat
Syyskokouksessa, joka pidetään marraskuun loppuun mennessä, käsitellään seuraavat asiat:
- kokouksen puheenjohtajan, sihteeri sekä kahden pöytäkirjantarkastajan valitseminen
- todetaan kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus
- valitaan hallituksen puheenjohtaja joka toinen vuosi
- hallituksen muiden jäsenten valitseminen erovuoroisten tilalle
- kahden tilintarkastajan sekä heidän varahenkilöidensä valitseminen
- hallituksen seuraavan vuoden työ- ja toimintasuunnitelma sekä talousarvio
- seuraavan vuoden jäsenmaksujen määrääminen
- hallituksen esittämät asiat tai kokouskutsussa mainitut asiat

Vuosikokouksessa, joka pidetään maaliskuun loppuun mennessä, käsitellään seuraavat asiat:
- kokouksen puheenjohtajan, sihteerin ja kahden pöytäkirjantarkastajan valitseminen

- todetaan kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus
- hallituksen toimintakertomus ja tilinpäätökseen perustuva selostus taloudellisesta asemasta
- tilintarkastajien lausunto, tilinpäätöksen vahvistaminen sekä vastuuvapauden myöntäminen edellisen vuoden hallitukselle
- hallituksen esittämät asiat tai kokouskutsussa mainitut asiat

Ylimääräinen kokous pidetään, kun yhdistyksen kokous niin päättää tai kun hallitus katsoo siihen olevan aihetta tai kun vähintään kymmenesosa (1/10) yhdistyksen äänioikeutetuista jäsenistä sitä hallitukselta erityisesti ilmoitettua asiaa varten kirjallisesti vaatii.

16. § Sääntöjen muuttaminen
Muutosehdotus näihin sääntöihin on jätettävä yhdistyksen hallitukselle vähintään kahta kuukautta ennen sitä kokousta, jossa se halutaan käsiteltäväksi. Hallituksen on esitettävä se lausunnollaan varustettuna seuraavalle varsinaiselle kokoukselle. Jotta muutosehdotus tällöin tulisi hyväksytyksi, vaaditaan 2/3 määräenemmistö annetuista äänistä.

17. § Yhdistyksen purkaminen
Päätös yhdistyksen purkamisesta on tehtävä kahdessa peräkkäisessä kokouksessa, joiden välillä on oltava ainakin kuukausi, ja joista toisen on oltava syys- tai vuosikokous. Purkamispäätöksen on kummassakin kokouksessa saatava vähintään 3/4 enemmistö annetuista äänistä. Yhdistyksen varat joutuvat sen purkautuessa kokouksen päättämälle kennelasiaa edistävälle rekisteröidylle yhdistykselle.

18. § Yhdistyslaki
Muilta osin tämän yhdistyksen toiminnassa noudatetaan voimassa olevia yhdistyslain määräyksiä.

Liite 2

ESTRELANVUORISTOKOIRIEN SUKUTAULUJEN TARKASTELUA

Li'l Folks Lucky Charles SF41105/91
Vanhemmat Kai V.D. Taffelronde ja Agaius Red Cheritha
Sukusiitosprosentti neljällä sukupolvella 4,69%
Sukutaulussa ensimmäinen yhteinen koira molemmilla puolilla on Cerberus Sturtmoor, joka äidin puolella tulee kolmannessa polvessa sekä äidinäidin että äidinisän puolelta ja isän puolelta neljännessä polvessa.
Sukutaulussa seuraava yhteinen koira molemmilla puolilla Falda Da Vila Aradas Of Sturtmoor joka äidin puolella tulee kolmannessa polvessa ja isän puolelta neljännessä polvessa.
Sukutaulusta puuttuu monta koiraa, joten sukusiitosprosentti vääristyy.

Li'l Folks Buick FI16827/09
Vanhemmat Leimukallion Aivan Upee ja Li'l Folks Cabaret Doll
Sukusiitosprosentti neljällä sukupolvella 6,47%
Sukutaulussa ensimmäinen yhteinen koira molemmilla puolilla on Li'l Folks Lucky Charles joka äidin puolella tulee toisessa polvessa ja isän puolelta neljännessä polvessa.
Muut yhteiset koirat ovat : Li'l Folks Ragdoll, Dykebo's Fogo De Artificio, Li'l Folks Nightdream, Agaius Red Cheritha, Cardo Do Vale Do Poco, Li'l Folks Lucky Charlotta, Kai V.D. Tafelronde, Sturtmoor Imperium.

Louvados D'Artagnan FIN30645/99
Vanhemmat Louvados All Or Nothing ja Li'l Folks Lucky Cheryl
Sukusiitosprosentti neljällä sukupolvella 4,30%
Sukutaulussa ensimmäinen yhteinen koira molemmilla puolilla on Agaius Red Cheritha, joka äidin puolella tulee toisessa polvessa ja isän puolelta neljännessä polvessa.
Muut yhteiset koirat ovat: Asse Dos Montes Herminios, Cerberus Of Sturtmoor, Falda Da Vila Aradas Of Sturtmoor, Rogean Augusta, Queluz Da Colina, Katya, Ciro Dos Montes Herminios

Louvados Polaris FIN10024/08
Vanhemmat Ouagadougou Do Vale Do Juiz ja Louvados Kismet
Sukusiitosprosentti neljällä sukupolvella 2,34%
Sukutaulussa ensimmäinen yhteinen koira molemmilla puolilla on Gingao Do Cantaro Magro joka äidin puolella tulee neljännessä polvessa ja isän puolelta neljännestä polvesta molemmilta puolilta. Sama koira tulee taas viidennessä polvessa sekä isän että äidin puolelta.
Muut yhteiset koirat ovat: Bush Do Cantaro Magro, Tango Dos Montes Herminios, Zimbro Dos Montes Herminios sekä Galana.

Steppen Hill's Ametista-Amiga FIN39946/01
Vanhemmat Li'l Folks Very Well ja Li'l Folks Cherry Cocktail
Sukusiitosprosentti neljällä polvella 11,23%
Sukutaulussa ensimmäinen yhteinen koira molemmilla puolilla on Dykebo's Fogo De Artificio joka äidin puolella tulee kolmannessa polvessa ja isän puolelta toisessa sukupolvessa. Muut yhteiset koirat ovat: Agaius Red Cheritha, Kai V.D. Tafelronde ja Sturtmoor Imperium.

Steppen Hill's I Want It All FI38812/13
Vanhemmat Li'l Folks Accord ja Steppen Hill's Hungry For Love
Sukusiitosprosentti neljällä polvella 1,58%
Sukutaulussa ensimmäinen yhteinen koira molemmilla puolilla on Li'l Folks Heartbreaker joka äidin puolella tulee kolmannessa polvessa ja isän puolelta neljännessä polvessa. Li'l Folks Lucky Charles löytyy molempien vanhempien taustalta. Agaius Red Cheritha löytyy viidennestä polvesta kahdeksanteen molempien vanhempien puolelta.

Metkumutkan Krakatau FIN61922/08
Vanhemmat Great Smoky Da Quinta De S Fernando ja Nicao's Aurora Borealis
Sukusiitosprosentti neljällä polvella 0%
Ensimmäinen yhteinen koira tulee viidennessä polvessa kummaltakin puolelta ja se on Gingao Do Cantaro Magro.

Metkumutkan Hell Bells FI21884/12
Vanhemmat Metkumutkan Peacemaker ja Nicao's Aurora Boreal
Sukusiitosprosentti neljällä polvella 0%.
Ensimmäinen yhteinen koira tulee viidennessä polvessa kummaltakin puolelta ja se on Gingao Do Cantaro Magro. Seuraavat yhteiset koirat kuudennessa polvessa ovat Li'l Folks Lucky Charlotta ja Bush Do Cantaro Magro.

Gladlystones Este Escada FIN57023/08
Vanhemmat Steppen Hill's Bajazzo ja Monte Rosa Da Quinta De S Fernando
Sukusiitosprosentti neljällä polvella 0,78%
Sukutaulussa ensimmäinen yhteinen koira molemmilla puolilla on Gingao Do Cantaro Magro joka tulee sekä äidin että isän puolelta neljännessä polvessa. Viidennessä sukupolvessa löytyy Busn Do Cantaro Magro molemmilta puolilta.

Gladlystones Picky Picpocket FI43559/13
Vanhemmat Louvados Quadrspede ja Gladlystones Lilac Lollipops Lips
Sukusiitosprosentti neljällä polvella 0%
Sukutaulussa ensimmäinen yhteinen koira tulee viidennessä sukupolvessa ja on Gingao Do Cantaro Magro. Sama koira löytyy myös kuudennesta sukupolvesta.

Tuontikoirat:

Xena D'Alpetratinia FI45432/10 (lyhytkarvainen)
Vanhemmat Sorgo D'Alpetratinia ja Jasmine D'Alpetratinia

Sukusiitosprosentti neljällä polvella 6,25%
Sukutaulusta puuttuu koiria, joten sukusiitosprosentti vääristyy.
Ensimmäinen yhteinen koira on Zeus Da Lapa Dos Esteios ja se esiintyy toisella koirista toisella ja toisella kolmannessa sukupolvessa. Neljännestä sukupolvesta ei löydy kuin kaksi koiraa.

Paco Da Quinta Da Cerdeira FI14292/11
Vanhemmat Mondego Da Quinta Da Cerdeira ja Moranga De Sabuestrela
Sukusiitosprosentti neljällä polvella 0%
Sukutaulua on vain kolmen polven verran ja samoja koiria ei tästä löydy kummankin vanhemman puolelta. Isän puolelta löytyy kummankin vanhemman taustalta Guapo Da Vila Aradas joten koiran vanhemmat ovat isän puolelta puolisisaruksia.

Wentcourts Hercules FI52696/10
Vanhemmat Nicao's Amanhecer Of Wentcourt ja Asterel Oh So Sharp Of Wentcourt
Sukusiitosprosentti neljällä polvella 0%
Sukutaulusta puuttuu koiria mutta sukutaulusta ei löydy yhtään yhteisiä koiria.

O'Maisa Da Casa De Loas ER52248/13
Vanhemmat Trovao II ja Linda Da Casa De Loas
Koiran isä on vuorilta rotuunotettu koira joten sen sukutaulu on isän puolelta tyhjä. Emän sukutaulusta löytyy esim. Eragon Da Casa De Loas ja Moranga De Sabuestrela joiden jälkeläisiä on tuotu Suomeen.

Dykebo's Porteiro Do Nordico FIN25474/06
Vanhemmat Limao D'Acaj ja Dykebo's Kiri Te Kanawa
Sukusiitosprosentti neljällä polvella 0%
Sukutaulusta puuttuu koiria mutta yhteisiä koiria ei löydy kummaltakaan puolelta.

Bandido Ha-La-Mü FIN34483/05
Vanhemmat Jasper ja Diana Da Urze Do Monte
Sukusiitosprosentti neljällä polvella 0%
Sukutaulusta puuttuu koiria ja sukutaulu loppuu viidenteen polveen. Yhteisiä koiria kummaltakin puolen ei löydy. Gingao Do Cantaro Magro löytyy tästä sukutaulusta.

Liite 3

1998-2013 käytetyimpien urosten ja narttujen sukulaisuus selvitys

Urokset

1. Li'l Folks Heartbreaker	Dykebo's Irmao Ignis
	Li'l Folks Nightdream

2. Li'l Folks C'Mon Charles	Li'l Folks Lucky Charles
	Li'l Folks Ragdoll

3. Li'l Folks Lucky Charles	Kai V.D.Tafelronde
	Agaius Red Cheritha

4. *Tesouro Da Costa Oeste*	Paco Da Costa Oeste
	Joeira De Sabuestrela

5. Nero Da Casa Redonda	Csar Da Casa Das Azenhas
	Bathy

6. Li'l Folks Vagabond	Dykebo's Fogo De Artifcio
	Li'l Folks Nightdream

7. Dykebo's Quebra-Galho	Limao D' Acaj
	Dykebo's Madrugada

8. *Great Smoky Da Quinta De's Fernando*	Mont Blanc Da Quinta De's Fernando
	Sambah Da Serra De Sintra

9. Leimukallion Aivan Upee	Bandido Ha-La-Mü
	Li'l Folks One More Night

10. Shrek Da Casa De Loas	Gorky De Montagreste
	Tucha Da Quinta Da Cerdeira

11. Li'l Folks Yazoo	Dykebo's Porteiro Do Nordico
	Li'l Folks Quetta

12. Louvado De Borosi	Ioun Da Quinta De S.Fernando
	Elsa Dos Montes Herminios

13. *Dykebo's Irmao Ignis*	Dykebo's Gatao
	Colette V.D.Tafelronde

14. Li'l Folks Dirty Harry	Li'l Folks Lucky Charles
	Li'l Folks Nightwish

15. Metkumutkan Peacemaker	*Great Smoky Da Quinta De's Fernando*
	Li'l Folks Royal Romance

16. Dykebo's Porteiro Do Nordico	Limao D' Acaj
	Dykebo's Kiri Te Kanawa

Nartut

1. Monte Rosa Da Quinta De's Fernando	Mont Blanc Da Quinta De's Fernando
	Sambah Da Serra De Sintra

2. Li'l Folks Quena	Li'l Folks Vagabond
	Li'l Folks Wish-Wash

3. Nicao's Aurora Boreal	Bandido Ha-La-Mü
	Lucky Deianeira's Queen

	Of Rain

4. Li'l Folks Quality Queen	Li'l Folks Jantar Li'l Folks Koh-I-Noor

5. Li'l Folks O'Amore	Li'l Folks Enormous Ego Li'l Folks Frau Fortuna

6. Li'l Folks Ulladulla	Li'l Folks C'Mon Charles Li'l Folks Quena

7. Lucky Deianeira's Queen Of Rain	*Tesouro Da Costa Oeste* Li'l Folks Obsession

8. Li'l Folks Royal Romance	Li'l Folks Heartbreaker Li'l Folks Quena

9. Steppen Hill's Brown Sugar	Nero Da Casa Redonda Li'l Folks Cherry Coctail

10. Li'l Folks Yin-Yang	Li'l Folks Heartbreaker Li'l Folks Indigena

11. Li'l Folks Cherry Coctail	Li'l Folks Lucky Charles Li'l Folks Fallen Angel

12. Louvados Breeder's Pride	Louvado De Borosi Li'l Folks Davina

13. Li'l Folks Obsession	Li'l Folks Enormous Ego Li'l Folks Frau Fortuna

14. Li'l Folks Random Hearts	Li'l Folks Heartbreaker Li'l Folks Quena

15. Li'l Folks Nightdream	Cardo Do Vale Do Poco Li'l Folks Lucky Charlotta

16. Li'l Folks Heavenly Dream	*Dykebo's Irmao Ignis* Li'l Folks Nightdream

17. Li'l Folks Whole Story	Li'l Folks C'Mon Charles Li'l Folks Random Hearts

Liite 4

Rotumääritelmä

Estrelanvuoristokoira
(Cao Da Serra da Estrela)

Alkuperämaa: Portugali

FCI:n ryhmä 2
Pinserit, snautserit, molossityyppiset ja sveitsinpaimenkoirat.
Alaryhmä 2 molossityyppiset. Käyttökoetulosta ei vaadita.

Hyväksytty: FCI 30.3.2009, käännös SKL-FKK 26.1.2010

KÄYTTÖTARKOITUS: karja-, vahti- ja seurakoira, käytetään myös vetokoirana.

LYHYT HISTORIAOSUUS: Rotu polveutuu jo ammoin Estrelan vuoristoseudulla eläneistä koirista. Rodun varsinainen alkuperä ei ole tiedossa. Joka tapauksessa rotua voidaan pitää yhtenä Iberian niemimaan vanhimmista. Estrelanvuoristokoiria käytetään vuoroen alarinteiltä aina ylimmille huipuille asti (noin 2000 metrin korkeudessa), missä kesäisin lumen sulettua karja vaeltaa ylös vihreän ruohon perässä kuumuuden poltettua alatasankojen ruohon. Rodun hyvät käyttöominaisuudet ovat lisänneet sen suosiota maailmanlaajuisesti 1900-luvun puolivälistä lähtien.

YLEISVAIKUTELMA: Suurikokoinen, mastiffityyppinen molossirotu. Estrelanvuoristokoirat ovat joko pitkä- tai lyhytkarvaisia. Rotu on maatiaismainen ja vankka, liikkeet ovat ripeät ja olemus vaikuttava. Rotu on jo pitkään tunnettu siitä, että se on eloisa, olemus on rauhallinen ja puhutteleva, rakenne on sopusuhtainen ja tasapainoinen.

TÄRKEITÄ MITTASUHTEITA: Rungoltaan keskipitkä tai hieman lyhyempi. Rintakehän syvyys on vähemmän kuin puolet säkäkorkeudesta. Kuono ja kallo ovat kutakuinkin samanpituiset tai kallo voi olla hieman kuonoa pitempi.

KÄYTTÄYTYMINEN / LUONNE: Estrelanvuoristokoira on paimenen erottamaton seuralainen. Se on myös karjalauman uskollinen vahti suojellen sitä pedoilta ja varkailta. Se on erinomainen maatilan ja talon vahti, epäluuloinen vieraita kohtaan ja tyypillisesti isännälleen kuuliainen.

PÄÄ: Vahva ja tilava, pitkä ja sivusta katsottuna lievästi kupera. Pää liittyy sulavasti runkoon ja sen koko on suhteellinen. Kallon ja kuonon mittasuhteet ovat tasapainoiset. Kaikki osat ovat täydellisesti tasapainossa keskenään. Kallossa ja poskissa nahka on tiivis.

KALLO-OSA:

Kallo: Hyvin kehittynyt, pyöristynyt, kallon ja kuonon ylälinjat ovat hieman erisuuntaiset ja koko pään profiili on kupera. Kulmakaaret ja otsauurre erottuvat hieman. Niskakyhmy ei ole erottuva.

Otsapenger: Vähäinen ja etäisyys kirsuun on jokseenkin sama kuin niskakyhmyyn.

KUONO-OSA:

Kirsu: Suuri ja väriltään musta, suorassa linjassa kuononselän kanssa. Sieraimet ovat hyvin avoimet.

Kuono: Pitkä, kärkeä kohti kapeneva, mutta ei suippo. Kuononselkä on pääsääntöisesti suora, mutta voi olla kärjestään hieman kyömy.

Huulet: Hyvin kehittyneet, mutta eivät paksut; alahuulen hyvin peittävät mutta eivät riippuvat. Suun limakalvot, kitalaki ja huulten reunat syvänmustat.

Leuat/hampaat/purenta: Vahva purenta ja hyvin kehittyneet leuat, täydellinen hampaisto ja vahvat hyväasentoiset valkoiset hampaat. Mieluiten leikkaava purenta, tasapurenta on sallittu.

Silmät: Keskikokoiset tai keskikokoa pienemmät, soikeat, vaakasuorassa, keskenään samankokoiset ja avoimet. Ilme on kiinnostunut ja rauhallinen. Silmät ovat mieluiten tumman meripihkan väriset. Silmäluomet ovat tiiviit ja väriltään mustat. Kulmakaaret ovat hieman erottuvat.

Korvat: Keskikorkealle kiinnittyneet. Korvat ovat riippuvat, mutta taipuvat taaksepäin päätä vasten siten, että korvien sisäreuna on näkyvissä (niin kutsuttu ruusukorva). Korvat ovat ohuet, kolmiomaiset, kärjistään pyöristyneet ja pienet suhteessa koiran kokoon.

KAULA: Lyhyt, suora ja paksu, hyväasentoinen ja lapoihin sulavasti liittyvä. Vain hieman kaulanalusnahkaa.

RUNKO:

Ylälinja: Tasainen, lähes vaakasuora.

Selkä: Mieluiten lyhyt, lihaksikas.

Lanne: Lyhyt ja leveä, lihaksikas ja liittyy kaunissti lantioon.

Lantio: Hieman viisto, lyhyt, leveä ja lihaksikas. Lantion korkein kohta on samalla tasolla tai aavistuksen korkeammalla kuin säkä.

Rintakehä: Leveä ja syvä, kylkiluut hyvin kaareutuneet, mutta rintakehä ei ole sylinterimäinen. Rintakehä ulottuu kyynärpäihin tai hieman niiden alapuolelle.

Alalinja ja vatsa: Alalinja nousee tasaisesti ja sulavasti rintalastasta nivusia kohti. Kupeet eivät ole liian leveät ja ne ovat suhteessa koiran massaan ja runkoon.

HÄNTÄ: Keskikorkealle kiinnittynyt, pitkä ja paksu, asennoltaan vaakatason alapuolella. Häntä on sapelinmuotoinen ja sen pää kaartuu koukkumaisesti. Koiran seistessä rentoutuneena häntä on alhaalla takaraajojen välissä ulottuen vähintään kintereeseen. Koiran innostuessa tai liikkuessa häntä nousee vaakatason yläpuolelle kaartuen kärjestään, mutta häntä ei saa kiertyä lantiolinjan yläpuolelle. Häntä on tuuheakarvainen, pitkäkarvaisella muunnoksella hapsullinen.

RAAJAT:

ETURAAJAT: Vahvaluustoiset raajat ovat edestä katsottuina pystysuorat, nivelet ovat vahvat. Kulmaukset ovat kohtalaisen avoimet, liikkeet ovat vaivattomat.

Kyynärvarret: Suorat, yhdensuuntaiset ja pitkät, vahvaluustoiset ja läpileikkaukseltaan lähes pyöreät.

Etukäpälät: Suhteessa koiran kokoon. Eivät liian pyöreät eivätkä liian pitkät, muodoltaan kissankäpälän ja jäniksenkäpälän väliltä, eivät hajavarpaiset. Varpaat ovat korkeat ja tiiviisti yhdessä, varpaiden ja päkiöiden välit ovat hyvin karvoittuneet. Kynnet ovat vahvat, tummat, mieluiten mustat. Päkiät ovat lujat ja tiiviit.

TAKARAAJAT: Vahvaluustoiset raajat ovat takaa katsottuina pystysuorat. Kulmaukset ovat kohtalaisen avoimet, liikkeet ovat vapaat.

Kintereet: Melko matalat, kulmauksiltaan kohtalaisen avoimet, eivät sisä- eivätkä ulkokierteiset.

Välijalat: Pystysuorat, poikkileikkaukseltaan lähes pyöreät. Yksinkertaiset tai kaksinkertaiset kannukset ovat mahdolliset.

Takakäpälät: Kuten etukäpälät.

LIIKKEET: Tasapainoiset ja vaivattomat.

KARVAPEITE

KARVA: Vahvaa ja hyvin runsasta, hieman karheaa, mutta ei liian karkeaa, muistuttaa laadultaan vuohenkarvaa. Peitinkarvan seassa oleva pohjavilla on hienoa, lyhyttä ja runsasta, takkuuntumatonta, yleensä väriltään vaaleampaa kuin peitinkarva.

Pitkäkarvainen muunnos: Peitinkarva on suoraa tai hieman laineikasta, karvan pituus vaihtelee koiran eri osissa. Karva on lyhyempää ja tiheämpää raajoissa, siis kyynärpäiden ja kintereiden alapuolella, kuten myös päässä. Karva lyhenee korvan tyvestä sen kärkeä kohti ja muuttuu pehmeämmäksi. Karva on pisintä tuuhea-, paksu- ja hapsukarvaisessa hännässä, kaulan ympärillä, erityisen runsaskarvaisten reisien takaosissa sekä eturaajojen takapuolella.

Lyhytkarvainen muunnos: Karva on lyhyttä ja peittää rungon tasaisesti. Karva on hieman lyhyempää päässä ja raajoissa. Ei hapsutusta.

VÄRI: Sallittuja ja rodulle tyypillisiä ovat seuraavat värit:

- Yksiväriset: keltainen, punaruskea (fawn) ja harmaa eri sävyissä
- Sudenharmaa: punaruskean, keltaisen ja harmaan sävyissä, yleensä vaalempina tai tummempina sävyinä
- Juovikas: punaruskea, keltainen tai harmaa pohjaväri, jossa lähes mustat raidat. Päässä tumma maski on tyypillinen.

Pienet valkoiset merkit ovat sallittuja vain käpälissä sekä kaulan alapuolella ja rinnassa.

KOKO JA PAINO:

Säkäkorkeus: Uroksilla 65 - 73 cm, nartuilla 62 - 69 cm. 2 cm:n ylitys hyväksytään

Paino: Urokset 45 - 60 kg, nartut 35 - 45 kg.

VIRHEET:
Kaikki poikkeamat edellämainituista kohdista luetaan virheiksi suhteutettuna virheen vakavuuteen ja sen vaikutukseen koiran terveyteen ja hyvinvointiin.

- Olemus: huono yleiskunto, laihuus tai lihavuus
- Koko: säkäkorkeus alle rotumääritelmän tai säkäkorkeuden tai säkäkorkeuden ylitys yli 2 cm hyväksytystä koosta

- Pää: kapea, pitkä ja suippokuonoinen
- Silmät: väriltään vaaleat
- Korvat: väärin kiinnittyneet, liian pitkät, paksut tai pyöreäkärkiset; litteästi kallon myötäisesti riippuvat
- Häntä: selälle kiertyvä; häntäkoukun puuttuminen
- Väri: tumman maskin puuttuminen

VAKAVAT VIRHEET:

- Luonne: hermostuneisuus tai arkuus
- Kirsu: sierainten haalistunut väri, kirsun epätäydellinen pigmentointi
- Korvat: typistetyt
- Häntä: typistetty tai surkastunut
- Karvapeite: rotumääritelmästä poikkeava karvanlaatu
- Säkäkorkeus: urokset alle 65 cm tai yli 75 cm, nartut alle 62 cm tai yli 71 cm

HYLKÄÄVÄT VIRHEET:

- Luonne: vihaisuus tai liiallinen arkuus
- Tyyppi: epätyypillisyys
- Pää: hyvin kapea, hyvin pitkä ja hyvin suippokuonoinen, josta täysin puuttuu molossimaisuus
- Leuat/purenta: ylä- tai alapurenta
- Silmät: herasilmät tai keskenään erikokoiset silmät
- Häntä: hännättömyys
- Karvapeite: epätyypillinen karvapeite
- Väri: kaikki värit, joita ei ole rotumääritelmässä mainittu; albinismi

Selvästi epänormaali rakenne tai käyttäytyminen ovat hylkääviä virheitä.

HUOM. Uroksella tulee olla kaksi normaalisti kehittynyttä kivestä täysin laskeutuneina kivespussiin.

Liite 5

Suomessa virallisesti MH-luonnekuvattujen koirien tulokset

Resupekan Apollo, FIN28978/06 testattu 4.9.2010

	Osasuoritus	Tulos
1a	Kontakti, tervehtiminen	2 Välttää kontaktia, väistää
1b	Kontakti, yhteistyö	3 Lähtee mukaan, mutta ei ole kiinnostunut TO:sta
1c	Kontakti, käsittely	3 Hyväksyy käsittelyn
2a	Leikki 1, leikkihalu	4 Leikkii - aloittaa nopeasti ja on aktiivinen
2b	Leikki 1, tarttuminen	3 Tarttuu esineeseen viiveellä tai etuhampailla
2c	Leikki 1, puruote ja taisteluhalu	4 Tarttuu heti koko suulla, vetää vastaan kunnes TO irroittaa
3a	Takaa-ajo 1	1 Ei aloita

3a	Takaa-ajo 2	1 Ei aloita
3b	Tarttuminen 1	1 Ei kiinnostu saaliista/Ei juokse perään
3b	Tarttuminen 2	1 Ei kiinnostu saaliista/Ei juokse perään
4	Aktiviteettitaso	3 Tarkkailevainen ja enimmäkseen rauhallinen, yksittäisiä toimintoja
5a	Etäleikki, kiinnostus	2 Tarkkailee avustajaa, välillä taukoja
5b	Etäleikki, uhka/aggressio	1 Ei osoita uhkauseleitä
5c	Etäleikki, uteliaisuus	1 Ei saavu avustajan luo
5d	Etäleikki, leikkihalu	1 Ei osoita kiinnostusta
5e	Etäleikki, yhteistyö	1 Ei osoita kiinnostusta
6a	Yllätys, pelko	3 Väistää kääntämättä pois katsettaan haalarista
6b	Yllätys, puolustus/aggressio	2 Osoittaa yksittäisiä uhkauseleitä
6c	Yllätys, uteliaisuus	1 Menee haalarin luo, kun se on laskettu maahan / Ei mene ajoissa
6d	Yllätys, jäljellejäävä pelko	3 Pieni niiaus tai nopeudenvaihtelu kerran, pienenee toisen ohituskerran jälkeen
6e	Yllätys, jäljellejäävä kiinnostus	1 Ei osoita kiinnostusta haalariin
7a	Ääniherkkyys, pelko	3 Väistää kääntämättä pois katsettaan
7b	Ääniherkkyys, uteliaisuus	1 Ei mene katsomaan/ei mene ajoissa
7c	Ääniherkkyys, jäljellejäävä pelko	1 Ei minkäänlaisia liikkumisnopeuden vaihteluita vai väistämistä
7d	Ääniherkkyys, jäljellejäävä kiinnostus	1 Ei osoita kiinnostusta räminälaitetta kohtaan
8a	Aaveet, puolustus/aggressio	1 Ei osoita uhkauseleitä
8b	Aaveet, tarkkaavaisuus	5 Tarkkailee molempia aaveita koko osion ajan
8c	Aaveet, pelko	5 Peruuttaa enemmän kuin taluttimen mitan tai lähtee paikalta/Pakenee
8d	Aaveet, uteliaisuus	3 Menee katsomaan, kun ohjaaja seisoo avustajan vieressä
8e	Aaveet, kontaktinotto aaveeseen	4 Ottaa itse kontaktia avustajaan
9a	Leikki 2, leikkihalu	4 Leikkii - aloittaa nopeasti ja on aktiivinen
9b	Leikki 2, tarttuminen	3 Tarttuu esineeseen viiveellä tai etuhampailla
10	Ampuminen	1 Ei häiriinny, havaitsee nopeasti ja sen jälkeen täysin välinpitämätön

Steppen Hill's Haven Of Four Roses, FI30268/10 testattu 16.6.2013

	Osasuoritus	Tulos
1a	Kontakti, tervehtiminen	4 Ottaa itse kontaktia tai vastaa siihen
1b	Kontakti, yhteistyö	3 Lähtee mukaan, mutta ei ole kiinnostunut TO:sta
1c	Kontakti, käsittely	4 Hyväksyy ja ottaa kontaktia
2a	Leikki 1, leikkihalu	1 Ei leiki - ei osoita kiinnostusta
2b	Leikki 1, tarttuminen	1 Ei tartu esineeseen
2c	Leikki 1, puruote ja taisteluhalu	1 Ei tartu esineeseen
3a	Takaa-ajo 1	1 Ei aloita
3a	Takaa-ajo 2	1 Ei aloita
3b	Tarttuminen 1	1 Ei kiinnostu saaliista/Ei juokse perään

3b	Tarttuminen 2	1 Ei kiinnostu saaliista/Ei juokse perään
4	Aktiviteettitaso	3 Tarkkailevainen ja enimmäkseen rauhallinen, yksittäisiä toimintoja
5a	Etäleikki, kiinnostus	2 Tarkkailee avustajaa, välillä taukoja
5b	Etäleikki, uhka/aggressio	1 Ei osoita uhkauseleitä
5c	Etäleikki, uteliaisuus	1 Ei saavu avustajan luo
5d	Etäleikki, leikkihalu	1 Ei osoita kiinnostusta
5e	Etäleikki, yhteistyö	1 Ei osoita kiinnostusta
6a	Yllätys, pelko	1 Ei pysähdy tai pysähtyy nopeasti
6b	Yllätys, puolustus/aggressio	1 Ei osoita uhkauseleitä
6c	Yllätys, uteliaisuus	2 Menee haalarin luo, kun ohjaaja puhuu kyykyssä ja houkuttelee koiraa
6d	Yllätys, jäljellejäävä pelko	1 Ei minkäänlaista liikkumisnopeuden vaihtelua tai väistämistä
6e	Yllätys, jäljellejäävä kiinnostus	1 Ei osoita kiinnostusta haalariin
7a	Ääniherkkyys, pelko	3 Väistää kääntämättä pois katsettaan
7b	Ääniherkkyys, uteliaisuus	1 Ei mene katsomaan/ei mene ajoissa
7c	Ääniherkkyys, jäljellejäävä pelko	1 Ei minkäänlaisia liikkumisnopeuden vaihteluita vai väistämistä
7d	Ääniherkkyys, jäljellejäävä kiinnostus	1 Ei osoita kiinnostusta räminälaitetta kohtaan
8a	Aaveet, puolustus/aggressio	1 Ei osoita uhkauseleitä
8b	Aaveet, tarkkaavaisuus	3 Tarkkailee aaveita, pitkiä taukoja, kumpaakin puolet ajasta tai koko ajan toista
8c	Aaveet, pelko	2 On enimmäkseen ohjaajan edessä tai sivulla, pientä välimatkanottoa
8d	Aaveet, uteliaisuus	1 Menee katsomaan, kun ohjaaja on ottanut avustajalta hupun pois/Ei mene ajoissa
8e	Aaveet, kontaktinotto aaveeseen	1 Torjuu kontaktia / Ei mene ajoissa
9a	Leikki 2, leikkihalu	1 Ei leiki - ei osoita kiinnostusta
9b	Leikki 2, tarttuminen	1 Ei tartu esineeseen
10	Ampuminen	2 Häiritsevyys lisääntyy leikin/passiivisuuden aikana, sen jälkeen välinpitämätön

Steppen Hill's In The Shadows FI38811/13 testattu 27.6.2015

	Osasuoritus	Tulos
1a	Kontakti, tervehtiminen	4 Ottaa itse kontaktia tai vastaa siihen
1b	Kontakti, yhteistyö	4 Lähtee mukaan halukkaasti, kiinnostuu TO:sta
1c	Kontakti, käsittely	3 Hyväksyy käsittelyn
2a	Leikki 1, leikkihalu	3 Leikkii – aktiivisuus lisääntyy/vähenee
2b	Leikki 1, tarttuminen	2 Ei tartu, nuuskii esinettä
2c	Leikki 1, puruote ja taisteluhalu	1 Ei tartu esineeseen
3a	Takaa-ajo 1	1 Ei aloita
3a	Takaa-ajo 2	1 Ei aloita
3b	Tarttuminen 1	1 Ei kiinnostu saaliista/Ei juokse perään
3b	Tarttuminen 2	1 Ei kiinnostu saaliista/Ei juokse perään

4	Aktiviteettitaso	4 Tarkkailevainen, toiminnot tai rauhattomuus lisääntyy vähitellen
5a	Etäleikki, kiinnostus	3 Kiinnostunut avustajasta, seuraa ilman taukoja
5b	Etäleikki, uhka/aggressio	1 Ei osoita uhkauseleitä
5c	Etäleikki, uteliaisuus	4 Saapuu avustajan luo epäröiden tai viiveellä
5d	Etäleikki, leikkihalu	2 Ei leiki – osoittaa kiinnostusta
5e	Etäleikki, yhteistyö	3 On kiinnostunut leikkivästä avustajasta
6a	Yllätys, pelko	3 Väistää kääntämättä pois katsettaan haalarista
6b	Yllätys, puolustus/aggressio	1 Ei osoita uhkauseleitä
6c	Yllätys, uteliaisuus	3 Menee haalarin luo, kun ohjaaja seisoo sen edessä
6d	Yllätys, jäljellejäävä pelko	1 Ei minkäänlaista liikkumisnopeuden vaihtelua tai väistämistä
6e	Yllätys, jäljellejäävä kiinnostus	1 Ei osoita kiinnostusta haalariin
7a	Ääniherkkyys, pelko	3 Väistää kääntämättä pois katsettaan
7b	Ääniherkkyys, uteliaisuus	5 Menee räminälaitteen luo ilman apua
7c	Ääniherkkyys, jäljellejäävä pelko	1 Ei minkäänlaisia liikkumisnopeuden vaihteluita vai väistämistä
7d	Ääniherkkyys, jäljellejäävä kiinnostus	1 Ei osoita kiinnostusta räminälaitetta kohtaan
8a	Aaveet, puolustus/aggressio	1 Ei osoita uhkauseleitä
8b	Aaveet, tarkkaavaisuus	4 Tarkkailee aaveita, lyhyitä taukoja
8c	Aaveet, pelko	2 On enimmäkseen ohjaajan edessä tai sivulla, pientä välimatkanottoa
8d	Aaveet, uteliaisuus	2 Menee katsomaan, kun ohjaaja puhuu avustajan kanssa ja houluttelee koiraa
8e	Aaveet, kontaktinotto aaveeseen	4 Ottaa itse kontaktia avustajaan
9a	Leikki 2, leikkihalu	2 Ei leiki - osoittaa kiinnostusta
9b	Leikki 2, tarttuminen	3 Tarttuu esineeseen viiveellä tai etuhampailla
10	Ampuminen	4 Keskeyttää leikin/passiv., lukkiutuu yleisöä, laukauksia tms kohden, ei palaa leikkiin/passiivisuuteen

Esta Noches Glamour Princess FI25273/14 testattu 27.5.2017

	Osasuoritus	Tulos
1a	Kontakti, tervehtiminen	4 Ottaa itse kontaktia tai vastaa siihen
1b	Kontakti, yhteistyö	3 Lähtee mukaan, mutta ei ole kiinnostuntu TO:sta
1c	Kontakti, käsittely	4 Hyväksyy ja ottaa kontaktia
2a	Leikki 1, leikkihalu	4 Leikkii – aloittaa nopeasti ja on aktiivinen
2b	Leikki 1, tarttuminen	2 Ei tartu, nuuskii esinettä
2c	Leikki 1, puruote ja taisteluhalu	1 Ei tartu esineeseen
3a	Takaa-ajo 1	2 Aloittaa, mutta keskeyttää
3a	Takaa-ajo 2	1 Ei aloita

3b	Tarttuminen 1	1 Ei kiinnostu saaliista/Ei juokse perään
3b	Tarttuminen 2	1 Ei kiinnostu saaliista/Ei juokse perään
4	Aktiviteettitaso	4 Tarkkailevainen, toiminnot tai rauhattomuus lisääntyy vähitellen
5a	Etäleikki, kiinnostus	3 Kiinnostunut avustajasta, seuraa ilman taukoja
5b	Etäleikki, uhka/aggressio	1 Ei osoita uhkauseleitä
5c	Etäleikki, uteliaisuus	5 Saapuu avustajan luo suoraan ilman apua
5d	Etäleikki, leikkihalu	2 Ei leiki – osoittaa kiinnostusta
5e	Etäleikki, yhteistyö	3 On kiinnostunut leikkivästä avustajasta
6a	Yllätys, pelko	3 Väistää kääntämättä pois katsettaan haalarista
6b	Yllätys, puolustus/aggressio	1 Ei osoita uhkauseleitä
6c	Yllätys, uteliaisuus	3 Menee haalarin luo, kun ohjaaja seisoo sen edessä
6d	Yllätys, jäljellejäävä pelko	1 Ei minkäänlaista liikkumisnopeuden vaihtelua tai väistämistä
6e	Yllätys, jäljellejäävä kiinnostus	1 Ei osoita kiinnostusta haalariin
7a	Ääniherkkyys, pelko	3 Väistää kääntämättä pois katsettaan
7b	Ääniherkkyys, uteliaisuus	5 Menee räminälaitteen luo ilman apua
7c	Ääniherkkyys, jäljellejäävä pelko	1 Ei minkäänlaisia liikkumisnopeuden vaihteluita vai väistämistä
7d	Ääniherkkyys, jäljellejäävä kiinnostus	1 Ei osoita kiinnostusta räminälaitetta kohtaan
8a	Aaveet, puolustus/aggressio	1 Ei osoita uhkauseleitä
8b	Aaveet, tarkkaavaisuus	3 Tarkkailee aaveita, pitkiä taukoja, kumpaakin puolet ajasta tai koko ajan toista
8c	Aaveet, pelko	1 On ohjaajan edessä tai sivulla
8d	Aaveet, uteliaisuus	5 Menee katsomaan ilman apua
8e	Aaveet, kontaktinotto aaveeseen	4 Ottaa itse kontaktia avustajaan
9a	Leikki 2, leikkihalu	4 Leikkii _ aloittaa nopeasti ja on aktiivinen
9b	Leikki 2, tarttuminen	1 Ei tartu esineeseen
10	Ampuminen	5b Ohjaaja kieltätyy/luopuu ampumisesta

Liite 6 Luonnetestitulokset 1998–2019, Lähde: Koiranet 20.5.2020:

Ennen vuotta 2005 laukausvarmaa tuloksissa osoitti +. Tämä on muokattu taulukossa vastaamaan nykyään käytössä olevaa +++ merkintää.

NIMI	**REKISTERI NUMERO**	TOIMINTAKYKY	TERÄVYYS	PUOLUSTUSHALU	TAISTELUTAHTO	HERMORAKENNE	TEMPERAMENTTI	KOVUUS	LUOKSEPÄÄSTÄVYYS	LAUKAUSPELOTTOMUUS	**LOPPUPISTEET**	+ / -
BEGADOS'ES DOS BRIO	SF21417/91										**142**	+
CANIL AKAROA'S DESEJO	FIN32665/07	-1	1	1	-1	1	2	1	3	+++	**95**	+
CANIZZO	SF47419/94	-1	1	-1	-2	1	2	1	3	++	**83**	+
CINCO VEZES DOIS DA QUINTA DO PASTO	FI19460/10										**0**	
DYKEBO'S IRMAO-IGNIS	FIN36280/97	-1	1	-1	-2	1	-2	-3	3	++	**9**	-
ESTA NOCHES END OF HEARTACHE	FI33327/09	1	1	1	-2	1	-1b	1	2b	+++	**55**	+
ESTA NOCHES END OF LOVE	FIN33328/09	1	2	2	-1	1	2	1	2b	++	**112**	+
FEENIKS MR POKERFACE	FIN29740/97	1	3	1	-2	1	2	-2	2	+	**78**	+
KARHUKAKARAN ENO-ELMERI	SF36783/94	1	2	3	-1	1	3	1	2	++	**128**	+
KARHUKAKARAN FUGLE-UGLE MIES	FIN13461/01	-1	1	1	-1	1	2	-2	3	+++	71	+
KARVAKEDON FABIO	FIN14006/02	1	1	3	-1	1	2	1	3	+++	**127**	+
KARVAKEDON FIILARI	FIN14009/02	-1	1	1	-1	1	2	1	3	++	**95**	+
KARVAKEDON LAPINKULTA	FIN31005/04										**0**	
KARVAKEDON LEGENDA	FIN31002/04	keskeyttänyt									**0**	
LEPOPARTA DIFFINDO	FIN42757/06	-1	1	1	-1	1	2	1	2a	+++	**80**	+
LEPOPARTA DUPAGABAANA	FIN42762/06	-2	1	-1	-2	1	2	-2	3	+	**44**	+
LI'L FOLKS AFTER ALL	FIN37350/98	1	3	1	-1	1	3	1	3	+++	**142**	+
LI'L FOLKS AMAZING ADVICE	FIN37353/98	1	1	-1	-1	1	2	3	3	+++	**139**	+

NIMI	REKISTERI NUMERO	TOIMINTAKYKY	TERÄVYYS	PUOLUSTUSHALU	TAISTELUTAHTO	HERMORAKENNE	TEMPERAMENTTI	KOVUUS	LUOKSEPÄÄSTÄVYYS	LAUKAUSPELOTTOMUUS	LOPPUPISTEET	+ / -
LI'L FOLKS EXOTIC EXAMPLE	FIN40229/02	-1	1	-1	-2	-1	1	-2	3	-	**-26**	-
LI'L FOLKS GRASSHOPPER	FIN26067/03	-1	1	1	-1	1	2	1	3	+++	**95**	+
LI'L FOLKS HEARTBREAKER	FIN33489/99	-1	1	-1	-3	1	-2	1	3	++	**13**	+
LI'L FOLKS HISPANICO	SF17702/94	-1	3	3	-2	1	2	1	2	+++	**74**	+
LI'L FOLKS KARTHAGO	SF17695/94	-1	1	-1	-1	1	2	1	3	++	**93**	+
LI'L FOLKS MERRY-GO-ROUND	EJ19477/04	-1	1	1	-1	-1	2	-2	2a	-	**-14**	-
LI'L FOLKS OBSESSION	FIN20046/00	-1	1	-1	-2	1	2	1	2a	+++	**68**	+
LI'L FOLKS ORIENT EXPRESS	FIN20043/00	-2	1	-1	-2	1	2	1	3	+++	**68**	+
LI'L FOLKS QUARTERBACK	FIN19068/96	-1	3	1	-2	1	2	1	2a	+	**72**	+
LI'L FOLKS PRIDE AND JOY	FIN10088/96	-2	1	-1	-3	1	2	-2	2	+	**19**	+
LI'L FOLKS SUNDIAL	FIN40641/96	-1	1	-1	-2	-1	2	1	2	-	**2**	-
LI'L FOLKS TAKE'S TANGO	FIN41612/05	-2	1	1	-1	1	3	-2	2a	++	**56**	+
LI'L FOLKS WEBFOOT	FIN20672/97	1	1	1	-2	1	2	1	3	+++	**115**	+
LI'L FOLKS VANESSA	FIN18526/06										**0**	
LI'L FOLKS VERY WELL	FIN20687/97	-2	1	-1	-2	-1	2	-2	2	--	**41**	-
LI'L FOLKS WINDFALL	FIN20675/97	-2	1	1	-1	-1	-2	-2	3	+++	**-74**	-
LI'L FOLKS YARDBIRD	FIN16374/98	-1	1	-1	-1	1	3	1	3	++	**108**	+
LI'L FOLKS XIMONA	FIN52173/06	-1	1	1	-1	1	2	1	2a	+++	**80**	+
NIMI	**REKISTERI NUMERO**	TOIMINTAKYKY	TERÄVYYS	PUOLUSTUSHALU	TAISTELUTAHTO	HERMORAKENNE	TEMPERAMENTTI	KOVUUS	LUOKSEPÄÄSTÄVYYS	LAUKAUSPELOTTOMUUS	**LOPPUPISTEET**	+ / -
LI'L FOLKS ZAIA	FIN59977/07	-2	1	1	-2	-1	2	-2	2a	++	**-39**	-

LI'L FOLKS ÅTANKE	FIN10857/08	-1	1	3	-2	2	2	1	2a	+++	**107**	+
LI'L FOLKS ÄNGSKLOCKAN	FIN33200/98	-1	1	3	-1	1	2	1	2a	++	**82**	+
LI'L FOLKS ÖNSKEMÅL	FIN33202/98	-2	1	3	-2	-2	2	-3	2a	-	**-80**	-
LOUVADOS CHAMPAGNE	FIN10575/97	1	1	3	-1	1	2	1	3	++	**127**	+
LOUVADOS CHEROKEE	FIN10577/97	-1	1	1	-1	1	2	1	3	+	**95**	+
LOUVADOS HERO	FIN11113/02	-1	1	-1	-2	1	-1b	3	3	+++	**54**	+
LOUVADOS HIGHLIGHT	FIN11115/02	1	1	1	-1	1	2	3	3	++	**141**	+
LOUVADOS HOCUS-POCUS	FIN11116/02	-1	1	1	-2	1	2	1	3	++	**85**	+
LOUVADOS HOCUS-POCUS	FIN11116/02	-1	1	1	-1	1	2	-2	3	++	**71**	+
LOUVADON MOONLIGHT	FIN12127/04	-2	1	-1	-2	-1	2	-2	3	--	**-26**	-
LUCKY DEIANEIRA'S MAYBE TODAY	FIN30111/05	-1	1	1	-2	1	2	1	2a	++	**70**	+
METKUMUTKAN KRAKATAU	FIN61922/08	-1	1	-1	-2	1	1	-2	2a	+++	**29**	+
METKUMUTKAN T-N-T	FI45263/10	-2	1	-1	-2	1	3	-2	3	--	**59**	+
MONTE ROSA DA QUINTA DE S FERNANDO	FIN13074/08	-1	1	-1	-2	1	2	1	2a	-	**68**	+
SEBASTIAO	FIN32630/95	1	1	1	-1	1	2	1	3	++	**125**	+
STEPPEN HILL'S BACKPACKER	FIN41269/03	1	1	-1	-2	1	2	1	3	++	**113**	+
RESUPEKAN AMALIA ARMAS	FIN28981/06	-1	1	-1	-1	1	2	-2	3	+++	**69**	+
LI'L FOLKS DESPERADO	FI12323/10	-1	+1 b	-1	-2	+1a	+2	+1	+2a	++	**68**	+
STEPPEN HILL'S IN THE SHADOWS	FI38811/13	-1	+1 b	+1	+2 b	+1a	+2	+1	+3	+++	**125**	+
O`MAISA DA CASA DE LÓAS	ER52248/13	+1 b	+3	+1	-2	+1 b	+2	+1	+3	++	**117**	+
Q'UKKO DA CASA DE LÓAS	ER37912/15	-2	+1 b	-1	-2	+1 b	+2	+1	+3	-	**68**	+
ESTA NOCHES GLAMOUR PRINCESS	FI25273/14	+2	+2	+2	+2a	+2	+3	+3	+2 b	+	**223**	+

Liite 7

Taulukko 29: Vuonna 2014 aloitetun luonnekyselyn yhteenveto (vastauksissa narttuja 24 kpl ja uroksia 18 kpl)

Kysymys	urokset	nartut
Miten koira suhtautuu perheenjäseniin?		
a. Iloinen / innostunut	13	14
b. rauhallinen	8	13
c. varautunut	1	1
d. pelokas	2	
e. aggressiivinen		
f. muuta?	a. omistajan tullessa kotiin	lähestyy usein oma-aloitteisesti ja iloisena
Miten koira suhtautuu samassa perheessä oleviin koiriin?		
a. Iloinen / innostunut	12	12
b. rauhallinen	9	13
c. varautunut		
d. pelokas		
e. aggressiivinen	1	1
f. muuta?	1x dominoiva, 1x omanarvontuntoinen, 1x välinpitämätön, 1x leikkiessään a.	1x kova leikkimään
Miten koira suhtautuu vieraisiin?		
a. Iloinen / innostunut, haluaa silityksiä	8	11
b. Rauhallinen, antaa koskea omistajan läsnäollessa	8	11
c. Varautunut / epäluuloinen, antaa koskea omistajan läsnäollessa	5	5
d. Pelokas, ei anna koskea, peräätyy	1	2
e. aggressiivinen, murisee, yrittää purra		
f. muuta?	1x haluaa silityksiä, 1x täysin tuntemattomien kanssakin ok	1x aluksi pelokas, hetken päästä varautunut ja jonkun ajan kuluttua antaa koskea
Miten koira suhtautuu lapsiin?		
a. Iloinen / innostunut	9	16
b. rauhallinen / välinpitämätön	7	12
c. varautunut	2	
d. pelokas		
e. aggressiivinen		
f. muuta?	1x ei lapsi kontakteja	1x kodinvaihtaja, ent kodissa ei

		lapsia
Miten koira suhtautuu vieraaseen paikkaan?		
a. utelias, lähtee innokkaasti tutkimaan	7	10
b. rauhallinen, katselee ympärilleen ensin ja sitten lähtee tutkimaan	11	12
c. varautunut, ei liiku omistajan vierestä	2	2
d. pelokas, ei liiku omistajankaan kanssa tutkimaan		
e. muuta?	rauhallinen, välinpitämätön, ei välttämättä tutki	
Miten koira suhtautuu yllättäviin tilanteisiin?		
a. utelias	7	12
b. rauhallinen / välinpitämätön	7	10
c. varautunut	6	5
d. Pelokas, osoittaa aggressiota		
e. muuta?	1x väistää ensi, sitten menee tutkimaan, 1x riippuen tilanteesta miettii ja toimii sitten	
Miten koira suhtautuu vieraisiin koiriin lenkillä?		
a. innokas	3	10
b. rauhallinen / rento / välinpitämätön	10	13
c. alistuva		
d. varautunut	5	3
e. hallitseva	1	
f. pelokas		
g. hyökkäävä	1	1
h. muuten: miten?	1x vetää toisten koirien luokse kovin, ei selvyyttä onko leikkisä vai hyökkäävä	1x epäselvä elekieli onko halukas leikkimään vai haastamaan riitaa
Miten koira suhtautuu ihmisen koskiessa ruokaan?		
a. antaa koskea ja ottaa	18	21
b. murisee	2	2
c. hyökkää		
d. muuten: miten?	1x jos raakaluu vain om. voi ottaa pois, 1x perääntyy	
Miten koira suhtautuu samassa perheessä asuvien koirien koskiessa ruokaan / leluun?		
a. antaa koskea ja ottaa	11	14
b. murisee	8	10

c. hyökkää	4	4
d. muuten: miten?	1x leluihin saa koskea, ruokaan ei	1x lelut saa ottaa, luista murisee ja hyökkää
Miten koira reagoi matkustamiseen?		
a. rauhallinen	15	20
b. läähättää, tärisee, kuolaa	3	1
c. oksentaa		
d. ulisee / äänteleee		
e. muuta?		1x pöhisee nakemilleen koirille, 1x menee makuulle siltojen alta mentäessä, 1x innokas ja hiukan levoton
(uroksen omistajille) Miten koiran luonne muuttuu juoksuisten narttujen aikana?		
a. pysyy samanlaisena	5	
b. ei syö	9	
c. merkkailee sisälle / useammin tarhassa	5	
d. ulina / laulaminen	2	
e. nylkyttää	1	
f. hyökkäävä koirille / ihmisille		
g. muuta ?	2x vielä pentuja, 1x karkailee, 1x ei ole kohdannut	
(narttujen omistajille) Miten koiran luonne muuttuu juoksujen aikaan?		
a. pysyy samanlaisena		12
b. rauhoittuu		1
c. muuttuu levottomaksi		3
d. merkkailee		8
e. nylkyttää		3
f. hyökkäävä koirille / ihmisille		
g. muuta ?		1x ei ole ollut vielä, 1x vasta yksi juoksu, merkkailee
Onko koiraa käytetty jalostukseen?		
a. kyllä	4	7
b. ei	14	17
Millainen oli koirasi suhtautuminen astutustilanteeseen (uros)?		
a. rauhallinen, astuu hyvin	3	
b. innokas, ei häiriinny ihmisistä, astuu hyvin	1	
c. välinpitämätön, ei kiinnostu nartusta, saadaan astumaan		

innostamalla		
d. hyökkäävä, ei suostu astumaan, aggressiivinen narttua kohtaan		
e. muuta?		
Millainen oli koirasi suhtautuminen astutustilanteeseen (narttu)?		
a. rauhallinen, antaa astua hyvin		6
b. innokas, ei häiriinny ihmisistä		
c. välinpitämätön, asntaa astua muttei innostu tapahtumasta		
d. hyökkäävä, ei suostu astuttavaksi kuin kiinni pidettäessä väkisin		
e. muuta?		1x murisee mutta antaa astua
(nartun omistajille) Miten narttu suhtautui pentuihin?		
a. välinpitämätön		
b. rauhallinen		6
c. suojeleva		3
d. pelokas		
e. hyökkäävä		
f. muuta?		1x erinom. ja omistautuva emä, 1x hyvähermoinen emä, 1x erinom. emä
(nartun omistajille) Miten narttu suhtautui ihmisiin pentujen lähellä?		
a. välinpitämätön		3
b. rauhallinen		6
c. peloissaan		
d. hyökkäävä		1
e. muuta?		1x alkuvaiheessa kasvattaja oli ainoa jonka hyväksyi paikalle
Muuttuiko nartun käytös pentujen kasvaessa?	vastaukset avattuna tekstissä	
Sana vapaa koiran luonteesta	vastaukset avattuna tekstissä	